

٤٩٤٤

نامه کشایم بنای خدا	حمد سرای ولی احمد را
خالق نهفته عالی سریر	عالم اسرار علی کبیر
منزلت آرای نگو اختران	ناطقه پیرای سخن پروران
مبدع منظومه اوراق چرخ	لوحه کیش شمس نه طاق چرخ
راه کشایند هر فارسی	بجای نمایند هر مفلسی
نکته شناس سخن از بهر بیان	ترجمه ساز لغت از هر زبان
واقف اسرار خفی و جلی	مرتبه افزای نبی و ولی
آن بنی و آن ولی کار شرف	چون دو کهر آمد از یک صدف

هست یکی خاک مشکل نما	هست یکی عالم مشکل کشا
شوقی سرگشته ازین هر دو شاه	یک نظرت بس که شوی اهل راه
شاه سوارند بمیدان دین	راه نمایند ملک یقین
باد هزاران صلوات و سلام	بر بنی و آل بنی و السلام
چون شدم آگاه ز فضل خدای	بر سفر افتادم مرا غم رای
چند که از خدمت ارباب بود	مسکن من خطه بغداد بود
روزی انرا آمد شد خیل خیال	بود مرا آباد لخد و جد و خال
پیش من اشعار امام تمام	حاکم احکام و امیر کلام
آنک زبانش بحديث و بیان	آمد مفتاح در اسمان
دفتر و دیوان شه اهل بیت	سر بسرایات همه شاه بیت
هیرک از آن بیت ز روی شرف	در گرانمایه بحر نجف
بادل خود گفتم ازین گفته ها	فایده بنود عجی کوی را

حیف کریں کونہ کھرہای غیب جوہر نازا بنود نفتد جیب
ہمتم اندیشہ اعلیٰ گرفت بیشتر از منزل خود جا گرفت
گفت چود رملک سخن فارسی طرح فکن ترجمہ فارسی
صد کلمہ کرچہ بغایت نکوست ترجمہ اش بیشتر از لفظ اوست
توی الفاظ برود رسخن لفظ بلفظ آرو تصرف مکن
معنی ہر بیت بر پتی بیار هیچ فضولی نیکی زینہار
من ہم از اندیشہ کردون سریر کشتم ازین قول نصیحت پذیر
طالب ہر عالم و دانا شدم از پی تحقیق لغتہا شدم
قطب یقین حضرت برہان دین شاد شدہ کرد اشارت بدین
واقعہ ہم دیدم کشتم دلیر پای درین پیشہ نہادم چوشیر
ساختم اندر مرد عشق و طلب این ہرج از قول امیر عرب
سال شہ ہشتصد و ہفتاد و پنج کز کرمش یافتم این طرفہ کنج

ہمت شاہ بخفم یار بود ورنہ کرا نہرہ گفتار بود
ہست رکفتار و صتی رسول یا بد ازین واسطہ فیض قبول
شوقی زین کنج کہ دادی کشاد در رہ دین توشہ زاہ تو باد
آمین یا رب العالمین

دیوان اشعار امیر المؤمنین و امام المتقین

و وصی رسول رب العالمین الغالب علی

کل غلب امیر المؤمنین علی بن ابی طالب

علیہ السلام المسماہ بانوار العقول

النَّاسُ مِنْ جِهَةِ التَّمَثَالِ الْكَفَاءِ أَبُوهُمْ آدَمُ وَالْأُمُّ حَوَاءُ
 آدمی از ره تمثال بهم مانند که پدر آدم و حوا هم را شد مادر
 فَإِنْ يَكُنْ لَهُمْ فِي صِلَتِهِمْ شَرَفٌ يُفَاخِرُونَ بِهِ فَالظَّيْنُ وَالْمَاءُ
 که بود آن همه را از سبب اصل و نسب که بدان فخر کشد آب و گلستان پیکر
 مَا الْفَخْرُ إِلَّا لِأَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّهُمْ عَلَى الْهُدَى لَمْ يَنْسَهُ دِلَّالٌ
 فخر با صاحب علم است که هستند این قوم طالبان ز ابره راست دلیل و رهبر
 وَقِيَمَةُ الْمَرْءِ مَا قَدْ كَانَ يُحْسِنُهُ وَالْجَاهِلُونَ لِأَهْلِ الْعِلْمِ أَعْدَاءُ
 قیمت مرد بقدر هنر و علم وی است لیک جاهل عدوی صاحب علم است و هنر
 هنر

وَإِنَّا تَتَّبِعُ الْجُودَ مِنْ ذَوِي نَسَبٍ فَإِنْ نَسَبْتَنَا جُودٌ وَعُلْيَاءُ
 که تویی صاحب احسان و خدایوند ^{نسب} نسبت ما و بزرگی همینست ذکر
 فَتَمَّ نَعْلِمُ وَلَا تَبْغِي بِرَبِّكَ لَا فَالنَّاسُ مَوْتَى وَأَهْلُ الْعِلْمِ أَحْيَاءُ
 در پی علم و عمل رو بدل آن مطلب زنده عالم بودند آنها هم ز ابد و شمر

وَفِي كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَغَيَّرَتِ الْمَوَدَّةُ وَالْإِحْسَاءُ وَقَلَّ الصُّدُقُ وَأَنْقَطَعَ الرَّجَاءُ
 که شد دوستی و برادری هم که آمد ناستی قطع رجاء شد
 وَأَسْلَمَنِي الزَّمَانُ إِلَى صَدِيقٍ كَثِيرُ الْغَدْرِ لَيْسَ لَهُ إِخَاءُ
 سپرد آخر زمان مرا بیاری که با من کار او غدر و دغا شد
 أَخِلَاءُ إِذَا اسْتَغْنَيْتَ عَنْهُمْ وَأَعْدَاءُ إِذَا نَزَلَ الْبَلَاءُ
 محبند را غنی باشم از ایشان عدو گردند چون کاه بلا شد

وَرُبَّ أَخٍ وَفِيَتْ لَهُ وَفِيَتْ
وَلَكِنْ لَا يَدُومُ لَهُ وَفَاءُ

بسی کردم وفا با هر بنا در
ولیکن با من بخوبی وفا شد

يُذِيمُونَ الْمَوَدَّةَ مَا رَأَوْني
وَيَقِي الْوَدَّ مَا بَقِيَ الْفَتَاءُ

محبانند ما دام که ببینند
ولی آن دوستی کاه لقاشد

فَإِنْ غِيَّبْتُ عَنْ أَحَدٍ قَلَابِي
وَعَاقِبَتِي بِمَا فِيهِ أَكْفَاءُ

چو غایب می شوم زینها یکی یار
بعیبت با سر جور و خفا شد

سُبُعِيْنِي الَّذِي أَغْنَاهُ عَنِي
فَلَا يَقْرِيْدُومُ وَلَا ثَرَاءُ

مرا ایند غنی سازد از ایشان
غنا و فقر عالم نمی بقاشد

وَكُلُّ مَوَدَّةٍ لِلَّهِ تَصْفُوا
وَلَا تَصْفُوا عَنِ الْفُسْقِ الْإِحَاءُ

صفای دوستی باید خدای
که اخریار فاسق می صفا شد

وَكُلُّ جَرَّاحَةٍ فَلَهَا دَوَاءُ
وُخُلِقَ السُّوءُ لَيْسَ لَهُ دَوَاءُ

بجکت هر جراحت راد و ایست
ولیکن ریخ بدخونی دوا شد

وَلَيْسَ بِبَاعٍ أَبَدًا نَفْسِي
كَذَاكَ الْبُوسُ لَيْسَ لَهُ بَقَاءُ

نماند دای ناز و نفیسی
چنان کین فقر و نویسی فاشد

إِذَا أَنْكَرْتُ عَهْدًا مِنْ حَيْمٍ
تَفِي نَفْسُ الشَّكْرُ وَالْحَيَاءُ

بعد دوستی منکر چو کستم
مرا جان مانع جود و حیا شد

إِذَا مَا رَأَسُ أَهْلِ الْبَيْتِ وَلِي
بَدَاهُمْ مِنَ النَّاسِ الْجَفَاءُ

ز اهل البیت هر کو گشت بیرون
نصیب از مردم مشر جور و خفا شد

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

وَمَا طَلَبُ الْمَعِيشَةِ بِالْمَتْنِي
وَلَكِنْ الْقُدُّ لَوْكَ فِي الدَّلَاءِ

بناشد عیش بر حسب تمنا
ولیکن دل خود در آب پرتاب

يَجِيءُكَ بِمِلْهَا يَوْمًا وَيَوْمًا
يَجِيءُكَ بِجَمَاهُ وَقَلِيلُ مَاءٍ

پربا آید تبار روزی و روزی
برون آید بلای و اندک آب

وَقَالَ عَلِيٌّ كَلَامُهُ فِي اخْتِيَارِ اَيَّامِ

لِنَعْمَ الْيَوْمُ يَوْمُ السَّبْتِ حَقًّا
لِصَيْدٍ اِنْ اَرَدْتُ بِلَا امْتِرَاءٍ
چهارشنبه روز است حق و نشنبه
برای صید و رفتن سوی صحرا
وَفِي الْاَحَدِ الْبَنَاءُ لِأَن فِيهِ
بَتَدَى اللَّهُ فِي خَلْقِ السَّمَاءِ
یکشنبه بنابر آنکه در وی
شروع بنیاد خلق آسمانها
وَفِي الْاِثْنَيْنِ اِنْ سَافَرْتَ فِيهِ
سَتُظْفَرُ بِالْجَنَاحِ وَبِالشَّرَاءِ
وَفِي الْاِثْنَيْنِ اِنْ سَافَرْتَ فِيهِ
سَتُظْفَرُ بِالْجَنَاحِ وَبِالشَّرَاءِ
بدوشنبه سفر کن که اندرین روز
شود فیروزیت در مال پیدا
وَمَنْ يُدِ الْجَامَةَ فَالْثَلَاثَا
فِي سَاعَةِ سَفَرِكُ الدِّمَاءِ
وَمَنْ يُدِ الْجَامَةَ فَالْثَلَاثَا
فِي سَاعَةِ سَفَرِكُ الدِّمَاءِ
چهارمیت خوش بود روز سه شنبه
که در وی زیرش خونت اولی
وَأِنْ شَرِبَ امْرُؤٌ يَوْمَ مَادَوَاءَ
فَنِعْمَ الْيَوْمُ يَوْمُ الْاَكْرِ بَعَاءَ
وَأِنْ شَرِبَ امْرُؤٌ يَوْمَ مَادَوَاءَ
فَنِعْمَ الْيَوْمُ يَوْمُ الْاَكْرِ بَعَاءَ
وَكُرْشٌ بَخُورِي بِهَرِ عِلَاحِي
بِرُوزِ چَارِ شنبه هست زیبا
بِرُوزِ چَارِ شنبه هست زیبا

وَفِي يَوْمِ الْخَمِيسِ قَضَاءُ حُلُجٍ
بِرُوزِ پنجشنبه دفع حاجت
وَفِي الْجُمُعَاتِ تَزْوِيجٌ وَعُرْسٌ
وَلَذَاتُ الرِّجَالِ مَعَ النِّسَاءِ
بِرُوزِ جمعه تزویج عروسیست
وَهَذَا الْعِلْمُ لَمْ يَعْلَمْهُ إِلَّا
نَبِيُّ اَوْ وَصِيُّ الْاَنْبِيَاءِ
اَزْهِنِ سَانَ عِلْمٍ رَاهِرِ كَسْنَدِاجِدٍ
بِحَرْبِ پِغَامِبَرِ وَاَوْلَادِ دَانَا
فَفِيهِ اللَّهُ يَأْذَنُ بِالْذُّعَاءِ
كَهَقْدِ رُويِ دُعَا فَرَمُودِ مَارَا
وَلَذَاتُ الرِّجَالِ مَعَ النِّسَاءِ
مِيَانِ مَرْدِ وَزَنِ لَذَّتْ مُهِيَا
وَهَذَا الْعِلْمُ لَمْ يَعْلَمْهُ إِلَّا
نَبِيُّ اَوْ وَصِيُّ الْاَنْبِيَاءِ
اَزْهِنِ سَانَ عِلْمٍ رَاهِرِ كَسْنَدِاجِدٍ
بِحَرْبِ پِغَامِبَرِ وَاَوْلَادِ دَانَا

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكَ

دُعَا دُكْرَهْنَ فَمَا لَهْنَ وَفَاءُ
رِيحُ الصَّبَا وَعَهْدُ هَنْ سَوَاءُ
بِمَانِ ذِكْرِ ذَنَانِي وَفَا رَا
كَهَقْدِ رُويِ دُعَا فَرَمُودِ مَارَا
وَكَيْسِرُنْ قَلْبِكَ لَمْ يَجْبُرْنَهُ
وَقُلُوبُهُنَّ مِنَ الدَّوَاءِ حَلَاءُ
دِلَتِ رَاهِشْ كَنْدِ وَخُوشِ لِسَانِ زَنْدِ
دَلِ اَيْنِ جَمَلِ خَالِي اَزْ دَوَا شَدِ

وَقَالَ عَلَيْكَ سَلَامٌ

وَمَا سَيِّئَانِ دُوْجِبْرِ بَصِيرٍ وَآخِرُ جَاهِلٍ لَيْسَ سَوَاءٌ
 دو کس نبود مساوی صاحب عقل و خردمند یکی دیگر بود جاهل نداشتن دو کس مساوی
 وَمَنْ لَيْسَتْ تَعْبُ الْحَدَثَانِ يَوْمًا يَكُنْ ذَاكَ الْعِتَابُ لَهُ عَنَاءٌ
 کسی که روز عتاب از حادثات روزگار آمد بود آن حادثات و راعنا و محنت دنیا
 وَيُزِرُّ بِالْفَتَى الْإِعْدَامُ حَتَّى مَتَى يَصِبَ الْمَقَالُ يَقِلُّ أَسَاءُ
 جوانان را غم افلاک و ستیاده بیرون سازد که کی معجز نماید در سخن کس نشود از آن
 وَكَمْ سَاعٍ لِيُشْرَى لَمْ يَكُنْ لَهُ وَآخِرُ مَا سَعَى لِحَقِّ الشَّرَاءِ
 بسا کس سعی کرد از بهر مال اما ندید آنرا کسی دیگر نرفت اندر چنان یافت ^{استغنا}
 وَسَاعٍ يَجْمَعُ الْأَمْوَالَ جَمْعًا لِيُورِثَهُ أَعَادِيهِ شَمَاءُ
 یکی دیگر بسی و جهد مال و جاه جمع آورد شد از دنیا و آن میراث او شد روزی ^{اعدا}

وَمَنْ عَلَيْكَ سَلَامٌ

هِيَ حَالَانِ شِدَّةٌ وَرَخَاءُ وَبِحَالَانِ نِعْمَةٌ وَبِلَاءُ
 دو حالت این جهان بی و فراق سختی و راحت دوراه آمد درین دنیا فانی محنت و نعم
 وَالْفَتَى الْحَازِقُ الْأَرِيْبُ إِذَا مَا خَانَهُ الدَّهْرُ لَمْ يَخْنَهُ عَزَاءُ
 جوان عاقل و زیره کسی باشد که با او خیانت میکند دنیا بود از صبر یا برجا
 إِنَّ الْمَلِكَ مُلْكُهُ فِي فِرَانِي فِي الْمِلَاتِ صَخْرَةٌ صَمَاءُ
 اگر رنج و بلا آید بمن نعم نیست چون هستم بهنگام بلا و رنج و نعم چون صخره صمتا
 عَالِمٌ بِالْبَلَاءِ عِلْمًا بَانِي لَيْسَ يَبْقَى النِّعَمُ وَالْأَوَاءُ
 منم عالم با سرار بلا و رنج و میدانم که بنود دایمی هرگز بلا و محنت دنیا

وَمَنْ كَلَامٌ مِمَّنْ مَوْنِينَ

لَيْتَكَ لَيْتَكَ أَنْتَ مُوَلَّاهُ فَأَرْحَمُ عَيْدًا إِلَيْكَ مُلْجَاهُ
 ای تو مولای کسی کو میند لیتیک را رحم کن برین کوراسوی تست التجا
 يَا ذَا الْمَعَالِي عَلَيْكَ مُعْتَمِدِي طُوبَى لِمَنْ كُنْتَ أَنْتَ مُوَلَّاهُ
 ای خداوند معالی بر تو دارم اعتماد خدا حال کسی کو چون تویی دارد خدا
 طُوبَى لِمَنْ كَانَ نَادِمًا أَرْقَا يَشْكُو إِلَى ذِي الْحَلَالِ بِلَوَاهُ
 ای خوشا آنکوشیمان باشد از کردار بد شکوه سوی کرد کار خود برد از غصها
 وَمَا بِهِ عِلَّةٌ وَلَا سَقَمٌ أَكْثَرُ مِنْ جِبَّةٍ لِمَوْلَاهُ
 فی که در روی علتی باشد نه خود بیماری بیشتر از دوستی خالق و مولی الوری
 إِذَا خَلَا فِي الظَّلَامِ مُبْتَلَا أَجَابَهُ اللَّهُ تَرَكْنَا
 چون شود خلوت بتاریکی و زاریا کند استجناها ندا آید بلیک از عدو
 إِذْ قَالَ كَذَلِكَ فَاجَابَ اللَّهُ تَعَالَى

سَأَلْتُ عَبْدِي وَأَنْتَ فِي كِنْفِي وَكُلُّ مَا قُلْتَ قَدْ سَمِعْتَاهُ
 بنده من در پناهم آمدی کردی سؤال کچه از احوال خود گفتی شنیدم جمله را
 صَوْتُكَ تَشْتَاقُهُ مَكَارِيكِي قَدْ بَنُوكَ الْآنَ قَدْ عَقَرْنَا هُ
 ساکنان عرش من مشتاق آواز تو اند قد بنک الان قد عقرنا ه
 فِي جَنَّةِ الْخُلْدِ مَا تَمَنَّا هُ طُوبَاهُ طُوبَاهُ طُوبَاهُ
 در بهشت عدن روکار ما تمنا کرده ای خوشا حالت خوشا حالت در ارجت
 سَلَنِي بِلاَ خَشْيَةٍ وَلَا رَهْبٍ وَلَا تَخَفْ إِنِّي أَنَا اللَّهُ
 کام خود ادر من بخوی خشتی و وحشتی ترس را بکدا چون مولا من یعنی خدا

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فَلَا تَصْبِحُ إِلَى الْمُهْلِ فَإِنَّا نَاكُ وَأَنَا هُ
 نَمُ مِنْ جَاهِلٍ أَرَدَى جِيحَا حِينِ وَأَخَاهُ
 مشو صبحت جاهل حذر کن زینهار اری بسا که از دوستی جاهل کند مردود عاقل را

يُقَاسُ الْأَمْرُ بِالْمِثْلِ إِذَا مَا هُوَ مِثْلُهُ وَلِشَيْءٍ مِنَ الشَّيْءِ مَقَابِلُهُ أَشْبَاهُ
قياس هر چه هست از هر چه چون بایکدیگر کرد
هر چیزی ز هر چیزی مشابه باشد و همتا

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَوْمَ بَدْرٍ وَلَا مُحَمَّدٍ إِلَّا سَخُو

ضُرْبًا غَوَاةَ النَّاسِ عَنْهُ تَكْرُمًا وَلَمَّا يَرَوْا قُصْدَ السَّبِيلِ وَلَا لَهْدًا

زدیم اعدای دین را کردن از بهر رسولی هنگامی که اندر راه دین بودند نابینا

فَلَمَّا آتَانَا بِالْهُدَى كَانُوا كُنَّا عَلَى طَاعَةِ الرَّحْمَنِ وَالْحَقِّ وَالنُّقَى

چو آمد پرتو نور هدایت بر ما یکس همه رفتیم بر راه خدا و جاده تقوی

فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ لَمَّا تَدَابَرُوا وَتَابَ إِلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ ذَوُو الْحَى

بنی را یار از ما شد چو برگشتند کمر اهان سوی او روی کی دند اهل عقل و دین بمانا

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِذَا أَكْمَلَ الرَّحْمَنُ لِلشَّيْءِ عَقْلَهُ فَقَدْ كَمَلَتْ أَخْلَاقُهُ وَمَارِبُهُ

هر چه حق چون کمال داد عقل مرد را خلقها پیش جمله کامل گشت و باخها را

يُرِيْنُ الْفَتَى فِي النَّاسِ صُحَّةَ عَقْلِهِ وَإِنْ كَانَ مُحْظُورًا عَلَيْهِ مَكَاسِبُهُ

هست ز بعضی پیش مردمان عقل درست کچه بی حاصل بود از کسب و بی برکت نوا

فَمَنْ كَانَ غَلَا بِأَبْعَقِلٍ وَخَجْدَةٍ فَذُو الْجَدِّ فِي أَمْرِ الْمَعِيشَةِ غَالِبُهُ

هر که او غالب شد از مدد و طریق عقل و جا صاحب جدست و غالب در معیشت غالباً

لَعِيشُ الْفَتَى فِي النَّاسِ بِالْعَقْلِ أَنَّهُ عَلَى الْعَقْلِ يَجْرِي عِلْمُهُ وَتَجَارِبُهُ

در میان خلق عیش مردان عقلست از اندک علم او و تجربه از عقل میکند و ا

يَشِيرُ الْفَتَى فِي النَّاسِ قَلَّةُ عَقْلِهِ وَإِنْ كَرُمَتْ أَعْرَاقُهُ وَمَنَاصِبُهُ

مردنی رونق که عقلی بود پیش کسان کو بود تاپسند را شد قدر و مناسب متها

وَمِنْ سَلَامَةِ اللَّهِ

الدَّهْرُ نَحْنُ أَحْيَا نَافِلَةٌ دَتُهُ عَلَيْكَ لَا تَضْطَرُّ فِيهِ وَلَا تَبْتَ
 ده که کاهی که اندر کردنت نداد کند نیک بشنوا زنده مردان و مگر کن اضطراب
 حَتَّى نَفْرَجَهَا فِي حَالِ مَدَّتِهَا فَقَدْ زِيدَ اخْتِنَا قَا كُلُّ مَضْطَرَبٍ
 شاید از بکشایدان گاه کشیدن نرم تر و ز پییدن بیشتر افتد بگردن بج و ثواب

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَيْسَ الْبَلَاءُ فِي آيَاتِنَا عَجَبًا بَلِ السَّلَامَةُ فِيهَا عَجَبُ الْعَجَبِ
 نیست در ایام ما چندان تعجب از بد بلك امنست عجب باشد درین دوران مقیم
 لَيْسَ الْجَمَالُ بِأَثْوَابِ ثَنِيَّاتِهَا إِنَّ الْجَمَالَ جَمَالُ الْعِلْمِ وَالْأَدَبِ
 نیست خوی جامه فاخر که زینت سازیش زینت خوی بود از علم و ذهن مستقیم
 لَيْسَ الْيَتِيمُ الَّذِي قَدِمَاتُ وَالِدِهِ إِنَّ الْيَتِيمَ يَتِيمُ الْعِلْمِ وَالْأَدَبِ
 نیست در عالم یتیم آنکس که مرد او را پدر این یتیم آمد که از علم و ادب باشد یتیم

قَالَ عَلَى الْكَلَامِ

لَا تَطْلُبَنَّ مَعِيشَةً مِمَّا لَكَ وَأَزْعِمْ نَفْسَكَ عَنْ دَنِ الْمَطْلَبِ
 معاش خویش بخواری مجوی و نفست را دفع ساز زوره از مطلب دنی مطلب
 وَإِذَا افْتَقَرْتَ فَذَا وَفَقْرِكَ بِالْفَقْرِ عَنْ كُلِّ ذِي دَنِ سِرِّ كَلْدِ الْأَجْرِبِ
 بدرد فقیر خویشی دوا شو کن بغنا ز هر دین سر که بود همچو خار خا جرب
 فَلْيَنْجَحْزِ إِلَيْكَ رِزْقُكَ كُلُّهُ لَوْ كَانَ أَبْعَدُ مِنْ مَحَلِّ الْكُوكَبِ
 یقین که روزی تو هم سوی تو گردد باز اگر چه دور تر افتد ز منزل کوكب

وَلَدَايُضًا

وَأَكْرَهُ أَنْ أَكُونَ لَهُ مُجِيبًا وَذِي سَفَةِ يُوَاكِفُنِي بِحَمَلِ
 من گراهم دارم اربا او دارم در جواب کوی سفی روی و کرد بمن از جهل خویش

يَزِيدُ سَفَاهَةً وَازِيدُ حِلْمًا كَعُودٍ نَادٍ فِي الْأَخْرَاقِ طَبَا
اوسفاهت را زيادت ميكند من حلم را همچو عودی كشتن زيادت كشت بوی ارسوزو^{تاب}

وَمِنْ سَلَامٍ لِلَّهِ

إِذَا جَادَتْ الدُّنْيَا عَلَيْكَ مُجْدِبًا عَلَى النَّاسِ طَرًّا إِنَّهَا تَقْلَبُ
چو دنیا با تو نیکی کرد نیکی کن تو هم دایم مردم را نك كود است این دنیا ز غدار
فَلَا لِحُودٍ يَفِينَهَا إِذَا هِيَ أَقْبَلَتْ وَلَا الْخُلُوفِ يَفِينَهَا إِذَا هِيَ تَذَهَبُ
چو روی آرد ز جود و بخشش فانی نمیکرد چو برمی گردد آن بخل توان كشت نكه داری

وَلَعَلَّكَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

غَالِبَتْ كُلُّ شَيْءٍ فَعَلَيْهَا وَالْفَقْرُ غَالِبِي فَاصْبِرْ غَالِي
بر همه غالب سختی شدم غالب بتایید خدا فقر غالب كشت بر من چون بنود او را علاج

إِنْ أَبَدَ أَفْضَحُ وَإِنْ لَمْ أَبْدِهِ أَقْتَلُ فَقَبِّحْ وَجْهَهُ مِنْ صَاحِبِهِ
كریم ظاهر شوم و سوا و كپنهان كنم ميكشد هر دم برار شست روی احتیاج

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فَلَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَنَا بِفِطْنَةٍ وَفَضْلٍ وَعَقْلٍ نِلْتَ أَعْلَى الْمَرَاتِبِ
اگر بودی جهان خورد ز بعل و فطنت و دانا^{نش} و فضل و عقل نلت اعلی مراتب
وَلَكِنَّا الْأَرْزَاقُ خَطٌّ وَقِسْمَةٌ وَبِفَضْلِكَ لَا يَحِيلُ طَالِبُ
وليكن حصه ارزاق كاست و اول شد و بفضل ایزد نباشد نباشد حيله طالب

وَلَعَلَّكَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

شَيْءَانِ لَوْ بَكَتِ الدِّمَاءُ عَلَيْهَا عَيْنَايَ حَتَّى أُوْدِنْتَ بَدَهَابِ
دو چشم اگر همه دم بر تو چرخ خون كیند چنانك هیچ نماند در رونه خون و نه آ

لِيَتَّبِعَ الْمَعْشَارَ مِنْ حَقِّهِمَا فَقَدْ الشَّبَابُ وَقَوْلُ الْأَجَابِ

زده یکی نتوان حق کراردن و آن چیست زوال روز جوانی و فرقت اجباب

وَلَوْ فِي وَصِيَّتِهِ وَلَهُ الْحَسَنُ عَلَيْهِ

تَرَدَّدَ الصَّبْرُ عِنْدَ النَّوَائِبِ تَلُّ مِنْ حِمْلِ الصَّبْرِ حُسْنُ الْعَوَائِبِ

ردای صبر پوشش اندر بلاهایی که پیش آید که تا کردد از آن صبر حیمیت عاقبت آساید

وَكُنْ صَاحِبًا لِلْحِمِّ فِي كُلِّ مَشْرِدٍ فَمَا الْحِلْمُ إِلَّا خَيْرٌ خَدِنَ وَصَاحِبِ

مصاحب باش با حلم و تواضع هر گنج آید که نبود حلم الا بهترین یار تو از یاران

وَكُنْ حَافِظًا عَهْدَ الصِّدِّيقِ وَرَاعِيَا تَذُقْ مِنْ كَمَالِ الْحِفْظِ صَفْوُ الْمَشَارِبِ

نکه میدار عهد دوست وین معنی رعایت کن که نوشی هم ز جام حفظ صافی بشت احسان

وَكُنْ شَاكِرًا لِلَّهِ فِي كُلِّ نِعْمَةٍ يُثَبِّتْكَ عَلَى النِّعَمِ أَجْزَلُ الْمَوَاهِبِ

خدای خویش را می باشد در هر نعمتی شاکر که تابانی بران نعمت ثواب کامل از یزدان

وَمَا الْمَرْءُ إِلَّا حَيْثُ يَجْعَلُ نَفْسَهُ فَكُنْ طَالِبًا فِي النَّاسِ عَلَى الْمَرَاتِ

بناشد مرد الا هر گجا نقشش شود زهر تو عالی خواه جای خروشتن در زمره انبیا

وَكُنْ طَالِبًا لِلرِّزْقِ مِنْ بَابِ حِلِّهِ يُضَاعَفُ عَلَيْكَ الرِّزْقُ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ

طلب میدار رزقی را که از باب حلال آید که تا رزق مضاعف گردد از هر جانب آید

وَصُرْمَتِكَ مَاءُ الْوَجْهِ لَا يَبْذُكُنَّهُ وَلَا تَسْئَلُ الْأَرْضَ الْفَضْلَ الرَّغَائِبِ

نکه دار آب روی خود میریز از ابرو و جوی مجو حایات و مقصود خود از ارضای بی سامان

وَكُنْ مُوجِبًا حَقَّ الْجَلِيسِ إِذَا آتَى إِلَيْكَ يَبْرِ صَادِقٍ مِنْكَ وَاجِبِ

ادا کن حق یار و هم نشین هر که که پیش آید بطفه و نیکنوی وین کار را بر خویش واجب

وَكُنْ حَافِظًا لِلْوَالِدَيْنِ وَنَاصِرًا لِجَارِكَ ذِي الثَّقْوَى وَاهْلُ الْأَقَانِ

نکه دارن حق پدری باش و مادر هم حق همسایه پر هیز کار و جمله خویشان

وَفِي كُلِّ مَرَامٍ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

وَلَهُ عَلَى الْكَرَامَةِ

سَلِمَ الْعَرَضُ مِنْ حَذَرِ الْجَوَابِ وَمَنْ دَارَى الرِّجَالَ فَقَدْ أَصَابَا

آن بود سالم که با هر کس نکرد هم جواب و آنک با مردم بسازد هست بر راه ضوا

وَمَنْ هَابَ الرِّجَالَ هَيَّبُوهُ وَمَنْ يَرَى الرِّجَالَ فَلَنْ يُهَابَا

آنکه او ترسان بود از خلق ترسندش همه و آنک خواری کرد با آسمان نشد عالی جنتا

فَوُحَّ الْقَلْبُ مِنْ وَجَعِ الذُّنُوبِ نَحِيلُ الْجِسْمِ شَهْوُ بِالْخَيْبِ

مستد لاجروح از درد گناه بی شمار جسم لاغر گشته و نالان بهول و اضطرا

أَخْزَى جِسْمَهُ سُرُّ الْيَا إِلَى فَصَارُ الْجِسْمِ مِنْهُ كَالْقَضِيبِ

وَقَالَ عَلَى الْكَرَامَةِ وَالرُّضْوَانِ

ذَهَبُ الْوَفَاءِ ذَهَابُ مَسْرِ الدَّارِ وَالنَّاسُ بَيْنَ خَالِطٍ وَمُوَارِبٍ

چون نشد وشر از میان رفتست این وفا مردمان ایخته با هم نفاق در میان

نَفِشُونَ بَيْنَهُمُ الْمَوَدَّةَ وَالصَّفَا وَقُلُوبُهُمْ مَحْشُورَةٌ بِعَقَارِبِ

اشکارا دوستند و اندر میان یکدیگر لیک در دلهای ایشان هست عقربها

وَمِنْ سَلَامَةِ اللَّهِ عَلَيْكَ

كُنْ إِنْ مِنْ شَيْءٍ وَاكْتَسَبَ آدَبًا لِيُغْنِيكَ تَجَمُّدُهُ عَنِ النَّسَبِ

پس هر که توانا شد ادبی حاصل کن تا غنی سازد ذات خود از پدران

فَلَيْسَ لِيُغْنِيَ الْحَسِبُ نُسَبَتَهُ بَلَى لِسَانُ كَهْ وَالْأَدَبُ

نزد هست سود کسی را حسب و نسبت هم که نه او را ادبی باشد و نه نطق و جانا

إِنَّا الْفَتَى مَنْ يَقُولُهَا أَنَا ذَا لَيْسَ الْفَتَى مَنْ يَقُولُ كَانَ آخِي

آن جوانست که گوید منم اینک حاضر نیست مرد آنک بگوید پدرم بود فلان

وَعَيَّرَ لَوْنَهُ خَوْفٌ شَدِيدٌ
 رنگ روی او تغییر کرده از خون شدید
 يَنَادِي بِالتَّضَرُّعِ يَا اِلٰهِي
 میخواند فریاد و زاری تضرع کای که
 فَرَعَتْ إِلَى الْخَلَائِقِ مُسْتَعِيْنًا
 فرستاد به خلق استغاثه
 اَلْحَاجُّ كَرَّمَ بَسْوَى مَرْدَمَانَ فَرِيَادِ خَوَاه
 حاجت مند بکرامت مردمان فریاد خواه
 وَأَنْتَ تَحِيْبٌ مِّنْ يَّدْعُوكَ رَبِّي
 و تو محبت منی که میخواندند پروردگار منی
 هر که میخواهد ترا کوی جوابش ای خدا
 وَدَائِيْ بِاطْنٍ وَلَدَيْكَ طِبٌّ
 و دایم باطن و در دست تو طب
 درد من در درونست و علاجش نزد توست
 لِمَا يَلْقَاهُ مِنْ جُلُوْلِ الْكُرُوبِ
 آنچه می بیند ز غم های دراز و افق
 أَقْلَنِيْ عُسْرَتِيْ وَاسْتُرْ عَيْوِي
 کمترین عسرت را بر من بپوش
 جرم من بردار و بر روی گناه من کشتن تقا
 وَلَمْ أَرَ فِي الْخَلَائِقِ مِنْ مَّحِيْبٍ
 و ندیدم از خلق کو مرا گوید جواب
 وَتَكْشِفُ خُصْرَ عَبْدِكَ يَا حَبِيْبِي
 و تگشای خسران بنده را ای حبیبی
 میکنی دفع ضرر از بنده و رفع عذاب
 وَمَنْ لِيْ مِثْلَ طِبِّكَ يَا طَبِيْبِي
 و من برای مثل طب تو ای طبیبی
 بنده را بنود مثال تو طبیبی از کل باب

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

اِذَا اشْتَمَلَتْ عَلَى الْيَأْسِ الْقُلُوبُ
 بدهانا امید چون بسی شد
 وَأَوْطِنَتِ الْمَكَارِهِ وَأَطْمَأْنَنْتِ
 وطن کرد آن مکاره یافت آرام
 وَلَمْ يَرَى إِلَّا نِكَشَافِ الضَّرْوِجِ
 و ندید از رخ کس روی کشادی
 أَنَاكَ عَلَى قَنَاطٍ مِّنْكَ عَوْنٌ
 دران نومیدیت یاری رسد با
 وَكُلُّ الْحَادِثَاتِ إِذَا تَنَاهَتْ
 و کل الحاد ثبات ذات ناهت
 همه غم ها با آخر چون سر آید
 وَصَاقٌ لِّلَّابِهِ الصَّدْرُ الرَّحِيْبُ
 وزان در سینه دل را شک شد جا
 وَأَرُسَتْ فِي مَآكِنَا الْكُرُوبُ
 بدها گشت محکم در مکانها
 فَلَا أَغْنِيْ بِحِيلَتِهِ الْأَرِيْبُ
 بخت از وی بچلت هیچ دانا
 يَمِيْنٌ بِهِ الْلطِيفُ الْمُسْتَجِيْبُ
 بران منت بود بر تو خدا را
 فَوْصُولٌ بِهِ فَرْجٌ قَرِيْبُ
 اذان فتح و فوج گردد هویدا

وَلَعَلَّ عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ

فَإِنْ تَسْأَلْنِي كَيْفَ أَنْتَ فَإِنِّي جَلِيبٌ عَلَى رَيْبِ الزَّمَانِ صَلِيبٌ
 اگر پرسی که حالت چیست پرسی راستی از من که هستم صابر اندر ریه هر ثانیه محکم
 حَرِصٌ عَلَى أَنْ لَا تَرَى نِي كَايَةً فِشْمَتٌ وَاشِشْ أَوْ سَاءَ حَبِيبٌ
 حریصم بر آن که من نبیند بد کسی هر که دشمن در شانت باشد از من و شناند غم

وَلَهُ أَيْضًا

وَمَا الدَّهْرُ وَالْآيَامُ إِلَّا خَاثِرِي رِزِيَّةٌ مَالٍ وَفِرَاقُ حَبِيبٍ
 نیست دنیا جزین که می بینی غم مالست یا فراق حبیب
 وَإِنَّ أَمْرًا قَدْ جَرَبَ الدَّهْرُ كَيْفَ نَقَلْ حَالِيهِ لَغَيْرِ كَلِيبٍ
 مرد کوان مردکی ترسد هست تغییر پیش غیر لیب

وَلَهُ عَلَى عَلِيٍّ كَلَامَةٌ

عَجَبْتُ لِمَا زَعَجَ بِكَ مُصَابٍ لَا لِفِ أَوْحَمِيمٍ ذِي كِتَابٍ
 عجب دارم ذکر یا فی ناه و جزع باشد برای الفت یاری مصیبت دین از دنیا
 شَقِيقُ الْحَبِيبِ دَاخِلُ الْوَيْلِ جَهْلًا كَانَ الْمَوْتُ كَالشَّيْءِ الْعَجَابِ
 کربان یارده و او یل و کمان از جهل و نادانی مکر مردن عجیبست به عالم کس ندید آنرا
 وَسَوَى اللَّهِ فِيهِ الْخَلْقُ حَتَّى بَنَى اللَّهُ مِنْهُ لَمْ يَجِبِ ابِ
 مساوی کرد ایند خلق را در مرتبه تاحدی که پیغمبر زست از وی بعلم و حکمت و اشیا
 لَهُ مُلْكٌ يُنَادِي كُلَّ يَوْمٍ لِدُ وَالْمَوْتُ وَأَبْنَاؤُا الْخُرَابِ
 خدایک ملک باشد که هر روز ندا می شناسد برآید از پس مردن بنیاد و پیران را

وَمِنْهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

قَدْ شَابَ رَأْسِي وَرَأْسُ الْحَرِصِ لَيْثٌ إِنَّ الْحَرِصَ عَلَى الدُّنْيَا لَفِي لَعْنٍ
 سر شد پیر حرص من نشد پیر اندرین عالم بود دایم حریص اندر بلا و محبت و دنیا

مَا لِي إِذْ أُنِيتُ مَرْتَبَهُ فَلَمْ تَطْلُبْ عَيْنِي إِلَى رُتَبِ

مرا خود چیست می بینم که هر جا خواستم قدیم

بِاللَّهِ رَبِّكَ كَرِهْتَ مَرَّتْ بِهِ قَدْ كَانَ يُعِيرُ بِاللَّذَاتِ وَالظَّرَبِ

نخ کرد کارت گرفت از آن خانه بگذشتم که بود آن خانه معهود از اساس عیش و عشرتها

طَارَتْ عُقَابُ الْمَنَا يَا فِجْوَانِهِ فَصَادَ مِنْ بَعْدِهَا الْوَيْلُ وَالْحَرْبُ

عقاب من پروازی بکرد اگر دان آورد از آن بس گشت از آنها اشیا زاده و اوید

إِحْبَسْ عَنَّا نَكَ لَا يَجْمَعُ بِهِ طَلَبًا فَلَهُ وَرَبِّكَ مَا الْأَرْزَاقُ بِالطَّلَبِ

عناست بکرد از ره حرص و طلب بگذر نکرد در زرها و الله بیاری طلب پیدا

قَدْ يَأْكُلُ الْمَالُ مَنْ لَمْ يُحْفَ رَحْلَةً وَلَيَعْدِمُ الْمَالُ مَنْ قَدْ جَدَّ فِي الطَّلَبِ

خورد مال و مال آنکس که دنیا نشن بیکرد کسی دیگر دود هر سو نباشد جبهه او را

وَمَنْ دَسَّكَ اللَّهُ

أَلْبَسَ أَخَاكَ عَلَى عِيُوبِهِ وَاشْتَرَوْغَطَ عَلَى ذُنُوبِهِ

از کرم عیب برادر را پوشش برکاهش پرد و پوشی کن شعار

وَاصْبِرْ عَلَى ظَلَمِ السَّفِيهِ وَلِلزَّمَانِ عَلَى خُطُوبِهِ

صبر کن بر ظلم نادان و سفیه باش صابر بر جفای روزگار

وَدَعْ الْجَوَابَ تَقْضُ لَكَ وَكُلِ الظُّلُومَ عَلَى حَسِيهِ

هم جواب جاهل و ابله مشو کار ظالم را بایزد و اگدا ر

وَقَالَ عَلَيْكَ السَّلَامُ

إِذَا شِئْتَ أَنْ تُثْقَلَ فُزِمْتَ وَارْتَأَ وَإِنْ شِئْتَ أَنْ تُرَدَّ أَدَجَا فُزِمْتَ

که عناوت بایدت هر روزی از دایه من و بر بنی هر دو روز او را شود نیاری دنیا

وَأِنْ أَكْثَرُوا أَدْمَانًا أَفْسَدَ لُحْنًا مَنَادِمُهُ الْإِنْسَانُ تَحْسُنُ مَسْرَةً

بودن مردم بهم نیکو نماید گاه گاه در شود بسیار صحبت دوستی بایزد فساد

وقف علی قبر النبی صلی الله علیه و قال یا ابی و یا رسول الله

ان الخزع لقیح الا علیک و ان الصبر لیل الاعنک و انشد علیه السلام

ما فاضد معی عند نایبة **الاجعلتک للبکاسیبا**

اشکم نشد زدی و روان در مصیبتی **الابرای کریر سب ساختم ترا**

و اذ اذکرتک ساحتک به **منی الجفون ففاض و انسکبا**

کودم چو یادت از بنی آن شد شار تو **باران صفت جواهر دیران زدی و ها**

و له عند قبر فاطمة علیها السلام

حین اشد الشوق علیه کان یالی القبر کل لیل و ینادی یا جیتاه یا جیتاه

فلا یجیب احد فلما کان بعد سنه اشد شوقا فمد فکی و جعل یقول

مالی و قفت علی قبور مسلک **قبر الجیب فلم یزد جوابی**

مرا چه شد که سلام آورم بکورشان **بسوی قبر حبیب دنیا دم بجواب**

اجیب مالک لا ترد جوابنا امیلت بعدی خلة الاحباب

جواب ما ندھی ای حبیب چیست ترا **زمن مکر تو ملولی و یا راجباب**

فلما بها هانت فخرج البیت قول

قال الجیب و کیف لی نحوایکم و انا رهین جنادل و تراب

حبیب گفت چگونه دهم جواب شما **که من بمانم ام اندر میان سنک و ترا**

اکل التراب محاسنی فنیستکم و حجت عن اهل و عن اترابی

تراب خورد مرا و شد ید از یادم **زاهل خویش و ز اولاد مانم ام نجما**

فعلیکم منی السلام تقطعت عنی و عنکم خلة الاحباب

زمن سلام و د غابر شما که قطع شد **میان ما و شما رسم یاری و احباب**

و قال عند قبر فاطمة علیها السلام

حَبِيبٌ لَيْسَ كَعِدْلِهِ حَبِيبٌ
 حبيب من که مانند شرجی در جهان نبود
 حَبِيبٌ غَابَ عَنْ عَيْنِي وَجَسَمِي
 حبيب غایب از چشم منست و جسم من لیکن
 فَرَضُ عَلَى النَّاسِ أَنْ يَتُوبُوا
 توبه بر مردمان بود واجب
 وَاللَّهِ فِي صُفْوِهِ عَجِيبٌ
 کردش در روزگار بس عجیبست
 وَالصَّبْرُ فِي النَّائِبَاتِ صَعْبٌ
 صبر در حوادث صعب بود
 وَكُلُّ مَا يُرْتَجَى قَرِيبٌ
 هر چه باشد بدان امید قریب
 وَمَا السَّوَاءُ فِي قَلْبِي نَصِيبٌ
 نصیب نیست غیر از وی مرا اندر دل مخزون
 وَعَنْ قَلْبِي حَبِيبٌ لَا يَغِيبُ
 حبيب من نباشد از دل من يك نفس بیرون
 لَكِنْ تَرَكْتُ الذُّنُوبَ أَوْجِبُ
 لیکن ترك گناه انان واجب
 لِيَكْ تَرَكْتُ كُفَاهُ انان وَاجِبُ
 و غفلة الناس فيه اعجب
 عقلت آدمی از آن اعجب
 لَكِنْ قُوَّةُ الثَّوَابِ أَصْعَبُ
 لیکن قوت ثواب از آن اصعب
 لِيَكْ قُوَّةُ ثَوَابٍ زَانِ اصْعَبُ
 و الموت من كل ذاك اقرب
 مرگ باشد از آن همه اقرب

وَفِي كَلَامِهِ عَلَيْكَ السَّلَامُ

لَوْ صِغَ مِنْ فَضْلِهِ تَقَسَّرُ عَلَى قَدَرٍ
 لو که دادی تقس را چون تقم بر مقدار خویش
 لَعَادَ مِنْ فَضْلِهِ مَا صَفَا ذَهَبًا
 کرد از علم و عمل آن تقم آخر چون طلا
 مَا لَلْفَتَى حَسْبٌ إِلَّا إِذَا كَمَلَتْ
 اخلاقه و حوی الا داک و الحسبا
 نَيْسَبُ يَامَ دُجْوَانَ فَضْلِي مَكَرَ عَاقِلٍ شَدِيدٍ
 فاطم فذيتك علما و اکثبا ادبا
 تَطْفِرُ بِكَ بِهٍ وَاسْتَحْمِلِ الطَّلَبَا
 ای فدایت من طلب کن علم حاصل کن ادب
 تَابِدُ سِتْ أَدَى هِمَّ ارْحَسْ طَلَبُ مَطْلُوبَا
 لله در رفتی آن سابه کرم
 يَاجَدُّكَ كَرَمًا أَضْحَى لَهُ نَسَبَا
 رحمت حق بر جوان کانتساب او باشد کرم
 جَدُّ جُودٍ وَ كَرَمٌ كَرَمٌ كَرَمٌ بَاشَدُ نَجَا
 هَلْ الْمُرُوءَةُ إِلَّا مَا تَقُومُ بِهِ
 جد جود و کرم کرم کرم کرم کرم کرم کرم
 مِنَ الذَّمِّ أَمَّ وَ حَفِظَ لِحَارِ أَعْيَا
 از نکویی در حق همسایه و رینی حفا
 چيست احسان و کرم کاری که برخیزی

مَنْ لَمْ يُوعِدْ بِرِدِّينِ الْمُصْطَفَى أَذْبَا
مُحْضًا خَيْرٌ فِي الْأَحْوَالِ وَاضْطَرَّ بَا
هر که او را دین پیغمبر نافرمانی داد
اضطراب و حیرتش باشد بسی درخا^{هنا}

وَقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

عَبْدُ الْخِجَانَةِ مِنْ مَفَاهَةِ رَأْيٍ
وَعَيْدَتْ رَبُّ مُحَمَّدٍ بِصَوَابٍ
بت پرستند از خطای دای خویش
من پرستم رب احمد را بجان
عَرَفَ ابْنُ عَبْدِ حِينَ أَبْرَصَارِمَا
يَهْتَرُ أَنْ الْأَمِنْ غَيْرَ لِعَابٍ
داند این عبد کاه ضرب تیغ
انک نبود جنک لعبود کاه
أَرَدْتُ عَمَّا أَذْطَفِي نَهْتًا
صَافِي الْحَدِيدِ بِجَرَبِ قَضَابٍ
آردیت عمن از طغی نهشت
صافی الحدید بجریب قضاب

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي مُحَامَاةِ الصَّفِينِ

أَبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ صَفَيْنَ دَارَنَا
وَدَارَكُمْ مَالِحٍ فِي الْأُفُقِ كَوْنُكُمْ
داند ایزد که صفین نیست بخانه ما
تا بود بر افق چرخ ستاره سیار
إِلَى أَنْ تَمُوتُوا أَوْ تَمُوتَ وَمَا لَنَا
وَلَا لَكُمْ مِنْ حَوْبَةِ الْجَرْبِ مَهْرَبُ
تا بدان دم که نمیرید شما یا خود ما
که صفای نیست کسی را بنود را در فرار

وَمِنْهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَنَا عَلَى وَابْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ
مُهَذَّبُ سُلُوكٍ وَذُو حَسَبٍ
منم علی سپر عبد مطلب حقا
زکی و پاک و خدواند فضل و جل شایسته
قَرْنٌ إِذَا الْأَقِيْتُ قَرْنَا لِمِ نَهَبُ
مَنْ يُلْقِي بِلِقِ الْمَنَا يَا وَالْكَرْبُ
دلاوریم خوشوم با غریم روی بروی
کسی که پیش من اسناد و مراد خود را

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَوْ أَقْعَدْنَا ثَانِيَةً صَفِينِ

أَنَا الْغُلَامُ الْعَرَبِيُّ الْمُنْسَبُ
 در نسب داری منم امروز فرزند عرب
 أَيُّهَا الْعَبْدُ الْكَلِيمُ الْمُنْتَدِبُ
 ایها بنده ایامدی یا ایها العبد الیم
 مِنْ خَيْرِ عُودٍ فِي مَصَامِرِ الْمَطْلَبِ
 مرکه را که از زوداری بیانزدیک من
 إِنَّكَ كُنْتَ لِلْمَوْتِ مُحِبًّا فَاقْتَرِبْ
 و عن قلیل غیر شک تنقبت
 زود باشد آنکه برگردی ازین جنک و فتن

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَنَا عَلَى وَاعِلِ النَّاسِ فِي النَّسَبِ
 منم علی بنسب برتر از همه مردم
 كَعْدِ النَّبِيِّ الْهَاشِمِيِّ الْحَمْدُ الْعَرَبِي
 خلیفه نبی هاشمی رسول خدا
 قُلْ لِلَّذِي عَزَمَهُ مَنِي مَلَأَ طِفَّةً
 بگوید آنکه شد از خلق و لطف غنچه
 مِنْ ذَا يُخْلَصُ أَوْ رَاقَا مِنَ الذَّهَبِ
 که باشد آنکه ورق را جدا کند طلا

حَبَّتِ إِلَيْكَ يَرِيحُ الْمَوْتِ سَابِقَةً
 فاستبقنی بعد للویل و الحرب
 وَزَيْدٌ جَانِبُ تَوْبَادِهَايَ مَرَكَةً دَوَانِ
 مرا گذاشتی از بعد آن بواو بیلا

وَقَالَ سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهِ

أَيُّهَا السَّائِلُ عَنْ أَصْحَابِي
 ای که از اصحاب من داری سؤال
 إِنَّكَ كُنْتَ تَبْغِي خَيْرَ الصَّوَابِ
 که می خواهی خیر از من صواب
 أَبْنَيْكَ عَنْهُمْ غَيْرَ مَا تَكْتَابِ
 باز هم او عیته الکتاب
 سَأَلْتُكَ أَكَادِيزِشَانِ بِنِي دَرُوعِ
 آنکه با ایشان بود سر کتاب
 صَبْرًا لَدَى الْهَيْجَاءِ وَالْإِضْرَابِ
 فسئل بذلك معشر الخراب
 صابران نزدیک هیجا و بند
 پرس این وز دیگران بشنوجوا

وَفِي كَلَامِهِ عَلَى

سَتَشْهَدُ لِي بِالْكَرِّ وَالظَّمْنِ رَأَيْتُ
 رَأَيْتُ اسْلَامَ بَرْفَرَمِ كَوَاهِي مِيدَهِنْدِ
 وَتَعْلَمُ اَنِّي فِي الْحَرْبِ اِذَا لَنَظْتُ
 بَارِزَا فِي اَنكَ مِنْ دَرَجَرِهَاتِ كَوَاتَشْتِ
 وَمِثْلِي لَا فِي الْهَوْلِ فِي مُقَطَّعَاتِهِ
 مِثْلُ مَنْ هَرَكْسَ اِيْدِ دَرْ صَفِّ جَنْكِ وَنَبْرِ
 وَقَدْ عَلِمَ الْاَخْيَاءُ اَنِّي نَزَعِيهَا
 هَرَكْسَ هَسْتِ اَزْ دَنْدَكَا نَدَا نَكْ مَرْمَانِ
 حَبَاخِيهَا الطُّهْرُ النَّبِيُّ الْمُهَذَّبُ
 اَنْكَ بِيغَا مَبْرَحَلْ اَنْ مَرَا كَرْدِ اخْتِيَارِ
 بِيْرَا نَهَا اَلَيْتُ اَلْمَوْسُ الْجَرْبُ
 دَرْدَمِ يَزْدَا نْ اَوْ شِيْرِدْ مَا غِ بِيْقَارِ
 وَقَالَ لَهُ جَيْشُ الْخَيْسِ الْعَطَّاطُ
 اَزْ هِيْلَمْتِ كَرْ شُوْدْ كُورْدِ بَاشْدِي شَمَا
 وَاِنِّي لَدَى الْحَرْبِ الْعَزِيْزِ الْمُرْهَبُ
 مِنْ بَهَنَكَا مِ دَغَا هَسْتَمِ سَتُونِ اسْتَوَارِ

وَمِنْهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

اَلَمْ تَرَ قَوْمِي اِذْ دُعَاهُمْ اَخُوهُمْ
 غِي بِيْنِي كَهْ مِنْ هَرَكْرَهْ خَوَانِ جَمْلَهْ اَخَوَانَا
 اَجَابُوْا اِنْ اَغْضَبُ عَلَي الْقَوْمِ نَفِصُوْا
 هِي اَيْنِدِ وَچُونِ كُورْدِ غَضَبِ مَرَكْسِ عَضَبِ دَارِنْدِ

هُمْ حَفِظُوا اَعْيُنِي كَمَا كُنْتُ حَافِظًا
 نَكِهْ دَارِنْدِ حَفِظْ اَلْغِيْبِ زَانِ سَا نَكِهْ مَرْدَا مِ
 لِقَوْمِي اَجْرِي مِثْلَهَا اِنْ تَغِيْبُوْا
 بِنَا الْحَرْبِ لَمْ تَقْعُدِيْهِمْ اُمَمَانَهُمْ
 وَاَبَاءُهُمْ اَبَاءُ صِدِّقٍ وَابْنُ
 مِيْنِ اَوْلَادِ حَرْبِ وَرَزْمِ رَا اَزْ جَانِبِ مَا دَرِ
 بَيْنِ اَبَايِ اَيْشَانِ اَزَا كَهْ بَا قَطِيعِ وَتَقْدَارِ

وَمِنْهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

قَدْ رَأَيْتُ الْقُرُوْنَ كَيْفَ تَفَانَتْ
 دِيْنِ اصْحَابِ وَاَقْرَانِ اَزَا كَهْ چُونِ فَا نِيْ شَدْنْدِ
 دَرَسْتُ ثُمَّ قِيلَ كَانَ فَكَانَتْ
 هِي دِيْنَا لِحِيَةٍ تَنْفُثُ السَّمَّ
 مَرُوْا اِنْ كَانَتْ اَلْجَسَّةُ لَا اَنْتَ
 هَسْتِ دِيْنَا اَسْتِ چُونِ مَارِي كَهْ سَمِ زِيْرُوْرِ
 كُورْچِهْ بَاشْدَنْ مَرَا نَدَا مَشْچُوْ كَفِ مَالِي بَرَا نْ
 كَرَامُوْرٍ لَقَدْ تَشَدَّدَتْ فِيْهَا
 تَرْهَوْنَهَا عَلَي فَهَانَتْ
 كَارِهَا بَخُوْدِ كَرَمِ سَخْتِ وَاَنْ سَخْتِ فَرُوْدِ
 لِيَكْ چُونِ اَسَا نْ كَرَمِ بَرِ مَنِ اَسَا نْ كَشْتِ

وَفَرَكَلَامٍ عَلَيْكَ السَّلَامُ

إِنَّا الْقَلِيلُ مِنَ الْكَلَامِ بِأَهْلِهِ حَسَنٌ وَإِنْ كَثِيرُهُ مُمَقُوتٌ
 از سخن اهل سخن را اندکی با حسن خوشتر
 مآزل ذُوصِتِ وَمَا مِنْ مُكْثِرٍ مِثْمَايِدِ كَرْجِهٍ حَوْبًا بِأَسَى كَفْتَنِ خَطَا
 نیست لغزید خوشتر از اولیکن یاده کوی
 إِنْ كَانَ يُنْطِقُ نَاطِقٌ مِنْ فَضَّةٍ هَلْ زَمَانِ مِی لَعَزْ وَفَا مَوْشِ زِنْ دِلْتِ جِلَا
 ان كان نطق ناطق من فضة فاصمت دُر زانه الينا قوت
 نطق اگر چون نقره صافی نماید در عیان هشت خاموشی چنان دری که یا قوتش است
 قَالَ بَشِيرٌ مِنَ الْحَارِثِ إِنِّي رَأَيْتُهُ عَلَيْهِ
 السلام في المنام فقلت اتقوا شيئا ينفعي فقال
 إِنَّمَا الدُّنْيَا فَنَاءٌ لَيْسَ لِلدُّنْيَا بَثْوٌ إِنَّمَا الدُّنْيَا كَيْتٌ تَجْهَرُ الْعُكُوتُ
 هست این دنیا فناء و نیست دنیا داشت بی بقا چون خانه کا نایا فند عکوت
 بَقَا چُون خَانَه کَا نَا یَا فَنَدِ عُبُوتُ

وَلَقَدْ يَكِينُكَ فِيهَا إِنَّمَا الْعَا قِلُ قُوتٌ وَلَعَزْ عَنِ قَرِيبِ كُلِّ مَنْ فِيهَا مَيُوتُ
 سر بود ای عاقل اندری ترا مقدار قوت جمله می پرند در وی خیرتی لا میوت

وَفَرَكَلَامٍ عَلَيْكَ

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الدَّهْرَ يَوْمٌ وَمَوْلَاكَ يُكْرَمُ مَنْ سَبَتْ جَدِيدُ الْحَسْبِ
 نه بینی آنکه سال انجام دهر روز شبست مگر دست رتنبه شبیه ثانی
 فَقُلْ لِّجَدِيدِ الثَّوَابِ لَا بَدَّ مِنْ بَلَى وَقُلْ لِّاجْتِمَاعِ الشَّمْلِ لَا بَدَّ مِنْ شَتَّى
 بجامه پوشش تو از کنکیش یاد آور بگو جمع طرب قصه پریشانی
 نَفْسِي عَلَى فِرَاقِهَا مَحْبُوسَةٌ يَا لَيْتَهَا خَرَجَتْ مَعَ الزُّفَرَاتِ
 جان من بر ناله های داز من زندانی است یا لیتها خراجت مع الزفرات
 لَا خَيْرَ بَعْدَكَ فِي الْحَيَاتِ وَأَنَا كَأَشَى بَانَا لَهَايَ مِنْ بَرُونِ رَفَتِي
 هیچ چیزی نیست اندر زندگی بعد از تو کاشکی بانا لهای من برون رفتی
 أَبْكَى حَقَامَةً أَنْ تَطُولَ حَيَاتِي كِيرِ زَانِ دَارِمْ كَه نَا كَه دِيرِ مَانِ فِي تَوْنِ

هَلْ يَدْفَعُ النَّارُ الْحَصِينَ مَيْتَةً
 هیچ دری نکند دفع سرتیره مرگ
 اِنِّي لَا اَعْلَمُ اَنْ كُلَّ جَسَمٍ
 راستی نیک شناسم که هر جاسمیت
 يَأْتِيهَا الدَّاعِي النَّذِيرُ وَمَنْ بِهِ
 ای توداعی و رسولی که بخشنود تقو
 اَطْلُقُ فَدَيْتُكَ لِابْنِ عَمِّكَ اَمْرُهُ
 پس غم بفدایت بکشا کارش را
 فَالْمَوْتُ حَقٌّ وَالْمَيْتَةُ شَرْبُهُ
 مرگ حقیست تحقیق و فنا شربت تلخ
 دَبُّودَ بَيْبِ الْمَلِكِ لَا تَقُوتُوا
 و از کردید همچون مور و قنار در شکلات
 يَوْمًا اِذَا اخْضَرَّتْ لَوْنُ قَتِ مَمَاتٍ
 اندر آن روز که آید سبزه خیل ممات
 يَوْمًا يَتَوَلَّى لِفُرْقَةٍ وَشَتَاتٍ
 روزی افتند جدا نیست درین دور شتات
 كَشَفُ الْاِلَهِ رَوَاكِدَ الظُّلُمَاتِ
 دور کرد ست خدا پرده کفر و ظلمات
 وَاِذَا مَرَّ عِدَاكَ عَنْهُ بِالْجُمُرَاتِ
 دشمنان را بزدور کن از وی آفات
 تَأْتِي اِلَيْهِ قَبَادِرُ الزَّكَاةِ
 میرسد سعی کن آخری کی فزاد کات
 كَيْمَاتُ الدِّينِ اَوْ تَمُوتُوا
 گیماتال الدین او تموتوا
 كَيْمَاتُ الدِّينِ اَوْ تَمُوتُوا
 که تا یا بیدین یا خود نمیرید اندرین مسکن

اَوَّلًا فَاِنِّي طَالَمَا عَصَيْتُ
 بشی اوقات بر من طعن کردی دازم عصیان
 لَيْسَ لَنَا مَا شِئْتُمْ وَشِئْتُ
 بل ما یرید یحیی المیت
 شمار نیست آنچه که میخواهید و ما را
 و ما اخرجنا ز کرد که خواهد خلق ^{البشر}

وَقَالَ عَلَيْكَ السَّلَامُ

يَا جَامِعًا اَمَّا لَهُ سَاعَاتُهُ
 ای که هر ساعت بخود امیدها جمع او را
 اِرْجِعْ فَاِنِّي عِنْدُ مُخْتَلَفِ الْقَنَاتِ
 باز گرد آنچه که من در معرض ضرب سنات
 وَدَنْتُ مَنِيَّتَهُ لَهُ وَوَفَاتَهُ
 مرگ نزدیکیست و آمد تا بر آرد از تو کرد
 لَيْتُ تَكْرَعُ عَلَى الْعَدِيِّ جُرْأَتِهِ
 تشرارم بر اعداگاه آهنگ بند
 تَشْكُرُ اَرَامَ بَرَا عِدَاكَ اَهْنَكَ بَنَدُ

وَمِنْهُ سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْكَ

أَقُولُ لِعَيْنِي أَجِسْنِي الْخَطَايَا
 كَوَيْدِ بَحْشِمِ خُودِ كَهْ نَظَرِ أَنْكَاهِ دَارِ
 وَلَا تَنْظُرِي يَا عَيْنُ بِالسَّرَقَاتِ
 بَاخُوشِ دِ اَبْجِشِمِ وَبِذَرْدِي مَكْنِ بِنَگَاهِ
 فَكَمْ نَظَرٌ قَادَتْ إِلَى الْقَلْبِ شَهْوَةً
 فَأَصْحَحْ مِنْهَا الْقَلْبُ فِي خَسَرَاتِ
 بَسْ دِيْءِ كَهْ دِيْدِمَرَانَاتِ دَلِ تَمَامِ
 چُون بِلَدِ شَتِ دَرْدِ اَز اَجِزِ تَشْتِ وَاَهْ

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

خَلِيلِي لَا وَاللَّهِ مَا مِنْ مُسْلِمَةٍ
 اَي يَارِ مَنْ لِحْضَا كَيْنِ غَمٍ وَبَلَا
 تَدُومُ عَلَى حَيٍّ وَإِنْ هِيَ جَلَّتْ
 بَرِهِيْجِ كَسْنِمَانْدَا كِرْجِهْ بُوْدِ عَظِيْمِ
 فَإِنْ بَرَكْتَ يَوْمًا فَلَا تَحْضُرْ لَهَا
 وَلَا تَكْثُرِ الشَّكْوَى إِذَا التَّغْلُظَتْ
 رُوْزِي اَكْرَغِي دَسْدَا رُوِي مَشُوْرِيُوْ
 فَكَمْ مِنْ كَرِيْمٍ يَسْتَلِي سَوَائِبِ
 فَصَابِرَهَا حَتَّى مَضَتْ وَاضْحَلَتْ
 بَسِيَّارِي اَز كِرْعِ بَغْمَايِ اَسِيْرِ شَدِ
 بَسْ صَبْرِ كَرْدِ تَابِلَدِ شَتِ اَز وَشَدِ حَدِيْمِ

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِذَا النَّبَايَاتُ بَلَغْنَ الْمَدَى
 بِلَا وَفْتَنَهْ دُوْرِ رَمَانِ كَرْدِ چُوِي يَا نَا
 وَحَلَّ الْبَلَاءُ وَبَانَ الْعَزَاءُ
 دِلِيْدِ مَحْنِ وَرَبْحِ وَمُصِيْبَتِهَ اَشُوْدْ ظَا
 قُرْبِي الْقَفَارِ فَاطِمَ مَنِي
 بِيَا اَي فَاطِمَهْ نَزْدِ مِنْ اُوْرْدِ وَالْقَفَارِ مَزْدِ
 قُرْبِي الصَّادِمِ الْحَسَامِ فَإِنِّي
 نَبَزْدِيْكَ مِنْ اُوْرْتِيْعِ پِرَاغْمِ كَهْ مِنْ هِشْتَمِ
 وَدَدَ الْيَوْمِ نَاصِحٌ يُنْذِرُ النَّاسَ
 رَسِيْدِمِ پِنْدِ كُوَانِزِ بَهْرِ مَرْدَمِ تَاخْبِرِ عِيَمِ
 وَكَادَتْ لَهْنٌ تَدُوْبُ الْمَرْهَجِ
 كَهْ جَانِ نَزْدِيْكَ بَاشْدِ كُوْتَقْعَمِ دُرْدِ كَارِ
 فَعِنْدَ الشَّاهِي يَكُونُ الْفَرْجُ
 نَهَانِيْچُونِ رَسْمِ رِخِ نَشَا طَرْقَهْ بَانَا
 فَأَخِي السَّيْفُ يَوْمٌ كُلُّ هَجَاجِ
 كَهْ شَمَشِيْمِ بُوْدِيَا رُوْبِرَادِ دَرْدِ صَفْ هِيْجَا
 رَاكِبٌ فِي الرِّجَالِ نَحْوِ الْهَيْجَاجِ
 دُرُوْنِ خِيْلِ مَرْدَانِ شَهْ سُوَارِي دَرْدِ غَمَا
 جِيُوْشَا كَا لِحْجَرِ ذِي الْأَمْوَاجِ
 بِلَشْكِرْهَا كَهْ بِي پَايَانِ وَمَوْلَا جِيُوْشِيُوْنِ دَرِيَا

وَرَدُ وَمُسْرَيْنِ يَبْعُونَ قَتْلِي وَأَيْنِكَ الْحَقُّ بِالْمَعْرَا ج
شهبان آمدند بر خنک قتل من خواهد بجو بابت تو کور بود معراج او ادنا
وَحَرَابُ الْأَوْطَانِ مَعَ قَتْلِ النَّاسِ وَكُلُّ إِذْ ذَاكَ أَصْحَحُ لَا ج

وَفِي كَلَامِ مَوْلَانَا

سَوْفَ أَرْضُ الْمَلِكِ بِالضَّرْبِ مَا عِشْتُ إِلَى أَنْ أَنَا لَنَا أَنَا رَاج
کنم راضی ز خود حق را بضر تیغ چندان که باشم زنده تا مقصود خود پیام دین
فِي ظُهُورِ الْأَسْلَامِ أَوْ يَأْتِي الْمَوْتُ شَدِيدًا فِي شَانِجِ الْأَوْدَا ج
ز لظها رسلانی و کز آید قضا بر قوی باشم کز از شرایان من چون بر جهاد

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَلَا أَصْحَبُ خِيَارِ النَّاسِ نَحْنُ مُسْلِمًا وَمِنْ نَصَبِ الْأَشْرَارِ يَوْمًا سَجَرُ
بامردمان نیک نشین باشوی خلاص روزی شود قرین بنان خور و دلفنا
وَأَيُّكُمْ يَوْمًا أَنْ تَمَانَحَ جَاهِلًا قَتَلَى الَّذِي لَا تَشْتِي حِينَ تَمْنَحُ

زینهار هیچ روز بجاهل مکن مزاح کان یابی ان زمان که نخواهی غریب عار
وَلَا تَكْ عِرْضًا تُشَاغِمُ مَنْ دَنَا فَتُشْبِهَ كَلْبًا بِالْإِسْفَاهَةِ تَجْ

چندان مساز پس سخن چون کسی رسد چون سک که در فغان شد هم لیل و هم نهار
إِذَا مَا كَرِمٌ جَاءَ يُطَلِّبُ حَاجَةً فَقُلْ قَوْلَ حَرِّ مَا جِدَ تَيْسَمَحُ

بخشنده باش هر که در آید بجاحتی کویش سخن بر دی و لطف و اعتبار
فَبَا الرَّاكِبِ وَالْعَيْنِ مَنِي قَضَاءُهَا وَمَنْ يَشْتَرِي حَمْدَ الرَّجَالِ سَبْحُ

فرمان و حاجتش بر و هر دو چشم من هر کو خرید شکر کسان یافت سود کا
وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا ابْنَ آدَمَ أَيُّكُمْ ثَلَاثَةُ يَوْمٍ أَنْتَ فِيهِ

فَاعْمَلْ لِنَفْسِكَ وَاجْهَدْ لَهَا وَأَمْسِكْ مَا ضَرَّ خَيْرَ وَشَرِّهِ لَا تَنْتَرِكْ

الیوم القیة و غدا مقبل سعد و محسه لا تدری ابتلغه
ام لا تر یقول نقلست که روزی ان شاهباز هوای قضای
فردوسی این حدیث قدسی را بزبان صادق و لسان ناطق که
ترجمان کلام حقست ادا میفرمود معنی حدیث آنک
ای فرزندانم اوقات و ایام عمر تو که در طول
اهل امت بسیار سالها و عمرهای پی شماری نماید
سه روز است امروز که بنقد روزی هست و درین روز
نیوکاردی از جهت خود پیش آور و سعی و جهد مبذول دار
و وقت را از دست مکن دارد بیکری روز است که گذشته
بخیر و شر آن روز را در نیابی تا در روز قیامت و دیگر
فرد است که ایندم است بسعادت و نحوست و ندا
فی که در آن رسی یا نر بعد از آن ایات فرمود

و منه سلام الله علیه

مضى أمسك الماضى شهيداً بعدلاً و أصبحت في يوم عليك شهيد
گذشتدی که گذشتت و بر تو هست کواه
فإن كنت بلا مسر أقرفت إساءة فتن باحسان و أنت حميد
بدی اگر چه بدی از تو گشت ناینم
ولا ترج فعل الخير يوماً إلى غد لعل غدا يأتي و أنت فقيه
بکار خیر همان روز را بر روز دگر
و يومك إن عانت عاده نفعه عليك و ماضى الأمر ليس يعود
چو روز خویش بر نی رسد بتو نفعش
إني على دين النبي أحمد إني على دين النبي أحمد
که دی گذشت و دنیا بد بخد مت تو دگر
که ما می ده بخدی بر من یا کشته کوا حق

مُشْكٌ فِي الدِّينِ فَإِنِّي مُهْتَدِي **يَا رَبِّ فَاجْعَلْ فِي الْجَنَّةِ مَوْزِعِي**
کسی که چهل شل در دین کند من بهنمای او **دشان در ختم یارب که هست اندوه گاه**

وَلَدُ عَلِيِّ سَلَامٍ

جُبِّي تَجَا فِي عَيْنِ الْوَسَادِ **خَوْفًا مِنَ الْمَوْتِ وَالْمَعَادِ**
پهلوی من تی بود از خاک گاه نرم **از خوف مرگ و گشتن با معاد بان**
مَنْ خَافَ مِنْ سُكْرَةِ الْمَنَايَا **لَمْ يَدْرِ مَالِدَةُ الرُّفَادِ**
هر کس که از مشقت مردن بود تنرس **لذت خواب هیچ ندارد شب دراز**
قَدْ بَلَغَ زَرْعُ مَنَتَاهَا **لَا بُدَّ لِلزَّرْعِ مِنْ حَصَادِ**
در مرغ حیات زراعت تمام **چون گشت در رسید درودن رسیدن**

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي وَصِيَّتِهِ حَسِينُ

عَلَيْكَ بِبِرِّ الْوَالِدَيْنِ كِلَاهِمَا **وَبِرِّ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَبِرِّ الْأَبَاعِدِ**
بامادر و پدربنیگوی معاش کن **نزدیک و دور را بکم باش مهربان**
فَلَا تَصْحُبَنَّ إِلَّا تَقِيًّا مَهْدَبًا **فَتَىٰ مِنْ بَنِي الْأَحْرَارِ زَيْنُ الْمَشَاهِدِ**
صحبت مدار جز نجبان مشقی **کر خاندان غر و شرف باشد آن جوان**
وَقَارِقٌ إِذَا قَانَتْ حَرَامُودٌ بَا **غَفِيفًا زَيْجًا مُخْرَجًا لِلْمَوَاعِدِ**
نزدیک شو بدم ازاده ادیب **باعت و صفا که بود راست و عن**
وَكَيْفَ الْأَدَىٰ وَاحْفَظْ لِسَانَكَ وَانْ تَقَبُّ **فَدَيْتُكَ وَدُ الْخَلِيلِ الْمُسَاعِدِ**
انار ایمان و زبان نکاه دار **ای من فدای تو فحجان مد در سان**
وَنَافِسِينَ بِنِيَالِ الْمَالِ فِي طَلَبِ الْعُلَىٰ **بِهَمَّةٍ لِحُمُودِ الْخَلَوِيقِ مَسَاجِدِ**
در بند ماسع کن و حستن علو **از همت حمید بنزد جمایان**
وَكُنْ وَاثِقًا بِاللَّهِ فِي كُلِّ خَادَثٍ **يُضْنُكَ مَدْحًا إِلَّا يَأْمُ مِنْ عَيْنِ حَاسِدٍ**
میدار اعتماد بحق در همه امور **تا حق نگاه داردت از چشم حاسد**

وَبِاللّٰهِ فَاسْتَعِمْ وَلَا تَرْجُ عَيْنُهُ
 اذ حق پناه جوی و بغیرش منار امید
 وَغَضْرَا عَلَى الْمَكْرُوهِ طَرَفَكَ وَاجْتَنِبْ
 اذی الحار و اتمسک بجبل الحامد
 چشمت پوش از همه مکروه دور باشد
 وَلَا تَبْنِ لِلدُّنْيَا بِنَاءً مُّوْتِلًا
 همسایه د از لطف مرغان و مدح خوان
 امید را که دارونه بر جهان بنا
 وَكُلُّ صَدِيقٍ لَيْسَ فِي اللّٰهِ وَدَّ هُ
 جاوید هیچ زن نماندست در جهان
 هر دوستی که نیست خدای محبتش
 آواز ده برای مرادش بر دمان

وَلَدُ عَلِيٍّ عَلَيْكَ السَّلَامُ

وَذُو هَمٍّ لَمْ تَرْضَ بِالْضِئَمِ نَفْسُهُ
 صاحب همت که نفس او نشد با ضعیف جور
 فَاصْبَحْ قَرْمًا هَبْرًا بِمَجْدَا
 کشت سر خیل فصیح و مظهر مجد و علا

اِذَا خَامَرَتْهُ بِالْبِنْدَى اَنْ يَرْجِيَهُ
 میل چون سوی سخا وجود و نیکی کند
 اِنِّى اَللّٰهُ اِلَّا اَنْ يَكُوْنَ مُعْظَمًا
 دانایزد کین چنین نفسی نباشد عظیم
 لَقَدْ سَاوَرَا الْاَيَّامَ حَرَمًا وَحِيلَةً
 هشت در ایام سیر و بجزر و احتیاط
 وَحَلَّ بِاَعْلَى ذُرْوَةِ الْفَخْرِ سَامِيًا
 منزل راود زو و فخر و برتری آمدست
 وَمَا الْفَخْرُ اِلَّا اَنْ يَكُوْنَ مُوَفَّقًا
 نیست فخر الا کسی کور بود توفیق یار
 وَكَمْ مِنْ فَتًى لَمْ يَغْرِ مِنْ جِلَالِ التَّقَى
 و کرم من فتی که نغیر من جلال التقی
 بِسِرِّهِمْ اَنْ يَكُوْنَ نَيْتُهُمْ كَرَّ خَالٍ اَزْ رَهْدٍ وَرَعَى
 پس جوان کو نیست هر که خالی از رهد و رعای

تَحَالُ اَهْتِرَا زَا الرَّحْمَ فِیهِ تَرَدَا
 هست کیوی چون نشاط نیزم در روز غا
 هُمَا مَّا كَرِيْمًا بَا ذِخْرِ الْجَدِّ اَصِيْدَا
 با سخا وجود و اکرم و علو و کبریا
 فَاصْبَحْتَ الْاَيَّامَ نِيَامًا وَنَهْيًا غَيْدَا
 خرمیها و مباهات است از و ایام را
 وَابْدَى سَمَاحَاتٍ زَاكَاةً وَسُودَا
 میکند ظاهر سخاوت با برتری و علا
 مُعَافَا بِنَصْرِ اللّٰهِ عَبْدًا مُسَدَّدًا
 یار دیش از نصرت حق بنده و خضر را
 وَكَمْ مِنْ فَتًى بِاللّٰهِ اَضْحَى مُوَعِيْدَا
 و کرم من فتی با الله اضحی موعدا
 بِسِرِّهِمْ اَنْ يَكُوْنَ نَيْتُهُمْ كَرَّ خَالٍ اَزْ رَهْدٍ وَرَعَى
 پس جوان کو نیست هر که خالی از رهد و رعای

الَارْبَمَا شَدَّ الْكِرِيمُ اعْتِزَامَهُ فَصَابَ عَلَى الْأَعْدَاءِ سَيْفًا مُنْهَدًا
 بسری کریم کرده چو شد غم مشد در دست کرد دشمن را بستیغ هندی از تن سر جدا
 وَمَا السَّيْفُ مَا قَدْ كَانَ فِي بَطْنِ غِمْدِهِ لَيْسَ فِيهِ وَلَكِنْ مَا بَدَتْهُ حُجْرَدَا
 نیست شمشیر آنک باشد در غلاف خود نهاده تیغ آن باشد که او را خشنود دروغا

مِنْدَر عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

ذَهَبَ الَّذِينَ عَلَيْهِمْ وَجْدِي وَبَقِيَتْ بَعْدَ فِرَاقِهِمْ وَحْدِي
 رفتند آنک بود بدیشان سرور من ماندم ز بعد فراق آن همدان و حید
 مَنْ كَانَ بَيْنَكَ فِي التُّرَابِ بَيْنَهُ شَبْرَانُ فَهُوَ بِغَايَةِ الْعَبْدِ
 در خاک هر کز از تو دوریست در میان مقدار فرجه دو و وجه است بسربعید
 لَوْ كُشِفَتْ لِلْخَلْقِ أَطْلَاقُ الشَّرِّ لَمَعْرِفًا لِمَوْلَى مَنْ الْعَبْدِ
 بخلاق اگر کشاید شود پرده های خاک مولای ملک انشنا سندان عبید

مَنْ كَانَ لَا يَطَاءُ التُّرَابَ بِرِجْلِهِ يُطَاءُ التُّرَابَ بِنَاعِمِ الْخَدِ
 آنکس که عار داشت که برخاک پانهد برخاک رو نهاده و از آن خشنود ایامید

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَى الْكَرَامَةِ

إِذَا مَا الْمَرْءُ لَمْ يَحْفَظْ شَلَا شَا فَبِعُوهٍ وَلَوْ بَكَتْ مِنْ رَمَادِ
 سه صفت آنکه از آنرا نکه نمیدارد من بفروشن بود از چند کفی خاکستر
 وَفَاءُ لِلصَّدِيقِ وَبَذْلُ مَالٍ وَكَيْفَانِ السَّرَّاءِ فِي الْفَوَادِ
 بذل مال است و وفاداری و اخلاص بدو در دل از غیر نهان کردن سرست در کمر

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

بَكَيْتُ عَلَى شَبَابٍ قَدْ تَوَلَّى فَيَا لَيْتَ الشَّبَابَ لَنَا يَعُودُ
 گریه دارم بر جوانی زانک بر گشت و رفت فایا لیت الشباب لنا يعود
 کاشکی روز جوانی باز گشتی سوی ما

فَلَوْ كَانَ الشَّبَابُ بَيْعًا لَا أُعْطِيَ الْمُبَايَعُ مَا يَرِيدُ
 کرجوانی کسی بفروختی بعی درست دادی من با بعثرا هر چه دوستی در بها
 وَلَكِنَّ الشَّبَابَ إِذَا تَوَلَّى عَلَى شَرِّ فَمَطْلَبُهُ بَعِيدٌ
 لَيْكَ أَيَّامُ جَوَانٍ حِينَ يَكْدَانِدُ رَوَى دُور شد سر منزل مطلوب با و فرسنگها

وَلَعَلَّكَ السَّلَامُ

وَلَوْ كَانَتِ الْأَرْضُ بَحْرًا عَلَى مِقْدَانِ مَا يَسْتَأْهِلُ الْعَبْدُ
 فراوان رخد و خادم سدی شدی بخش نهان و سعد اشکار
 لَكَانَ مَنْ يَخْدُمُ مُسْتَحْدِمًا وَغَابَ بَخْسٌ بَدِيعًا
 اگر زانک کشتی روان رزقها بمقدار اهلیت و اعتبار
 تَمَنَّا رَجَالَ أَنْ أَمُوتَ وَإِنْ أَمْتُ فَنَلِكَ سَبِيلَ لَسْتُ فِيهَا بِأَوْحَدٍ
 همی خواهی جمع مرز من و زعیم هم درین نهانه من باشم بیای جمله را بری

وَلَيْسَ الَّذِي يَتَخَلَّى خَلَا فِي بَيْتِهِ فِي
 کسی که بعد من ماند مراد نیست از آنکه وانی و من قدمات قبل لکما الذي
 و راز من پیشتر میرند نه مرگش شد بقای یز و خلیلا او بروح و نفیدی
 که یادی از زیارت کرد ز قافرازان ^{مسکن} من هر کس که پیش از من میرد همچنان با شد
 وَأَعْتَدَ الرَّاهِرُ إِلَى أَهْلِهِ وَأَتَصَلَ السَّدُودَ وَالْمَجْدُ
 جهان خواستی عذر از اهل خویش بهم جمع کشتی فحول کبار
 لَكِنَّا الْبَحْرُ عَلَى سَتَرِهَا كَمَا يُرِيدُ الْوَاحِدُ الْفَرْدُ
 ولی رزق بر راه خود میرود بنان سانکه میخواست برورد ^{کبار}

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكَ

وَأَنِّي لَمِنْ وَدَّ الصَّدِيقِ وَوَدَّ
 صَدِيقٌ عَدُوٌّ أَخْلَى فِي عَدَاوَتِي
 وانی لمن و دد الصدیق و دود دوستی عداوتی خلست
 من کسی داد و ستتم که هست یار یار

فَلَا تَقْرَبْنِي وَأَنْتَ صَدِيقُهُ فَإِنَّ الَّذِي بَيْنَ الْقُلُوبِ يَعِيدُ
 دورشوار من که هستی و ستار ششم دل چود و راز دل بود اولست و ری هم

وَلَعَلَّكَ السَّالِمُ

مَا وَدَّ فِي أَحَدٍ إِلَّا بَذَلْتُ لَهُ صَفْوُ الْمَوَدَّةِ مِنِّي آخِرُ الْأَبَدِ
 کسی کرد بمن دوستی هر کور از من صفای محبت رسید تا با بد
 وَلَا قَلْبَ لِي وَإِنْ كَانَ الْمُسْعُ بِنَا إِلَّا دَعَوْتُ لَهُ الرَّحْمَنُ بِالرُّشْدِ
 کسی نکرد ستمکاری و جفا با من مگر که داد مشاوند دعا و خیر دهد
 وَلَا أَمِنْتُ عَلَى سِرِّ فِجَتْ بِهِ وَلَا مَدَدْتُ إِلَى غَيْرِ الْجَمِيلِ يَدِ
 اینکس نشدم در نهان کردم فاش به پیش کس نکشیدم دزدان دشت
 وَلَا أَقُولُ نَعْمَ يَوْمًا فَاتَبِعُهُ بَخْلًا وَلَوْ دَهَبَتِ الْمَالُ وَالْوَلَدُ
 هیچ روز نکفتم نعم که از پی آن شدم بخیل اگر بد مال بود و ولد

مَا أَكْثَرَ النَّاسَ لَا بَلَّ مَا أَقْلَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنِّي لَا أَقْلُ فَنَدَا
 در قضای دهر بسیارند مردم بل دانایند که اندرین گفتار من نبود شکی
 إِنِّي لَا فَتَحُ عَيْنِي حِينَ أَفْتَحُهَا عَلَى كَثِيرٍ وَلَكِنْ لَا أَرَى أَحَدًا
 می کشایم دین خود را به ننگام نظر بر فراوان مردمان لیکن نمی بینم یکی

وَمِنْ سَلَامٍ لِلَّهِ

هُمْ رِجَالٌ فِي أُمُورٍ كَثِيرَةٍ وَهَمِّي مِنَ الدُّنْيَا صَدِيقُ مُسَاعِدٍ
 همت مردم فراوانست اندر کارها همت من از جهان باد موافق دان و سر
 يَكُونُ كَرُوحٍ بَيْنَ جُسَمَيْنِ قُسِمَتْ فَجَسَمَاهُمَا جِسْمَانِ وَالرُّوحُ وَاحِدٌ
 از صفایک روح باشد منقسم با دو جسم جان یکی باشد میان جسم های آن دو

وَلَعَلَّكَ أَيْضًا

مَنْ لَمْ يُدْرِكْ فَخَلِّهِ لِرَادِهِ لَا تَحْزَنْ لِحُجْرَةِ وَبَعَا دِرْهَمٍ
هَر كَسْرَةٍ تَرَائِخُهَا هَذَا بَلَدٌ غَمٌّ خَوَارِمْشُونَ دَوْرِي وَهَجْرَ أَتَشْ

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْهِ

تَعَرَّبْتُ عَنْ الْأَوْطَانِ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ وَكَأُفْرِفِي الْأَسْفَارِ خَمْسُ فَوَائِدٍ
غَرَّتْ كُنْ أَوْطَانُهَا دَرْجَتَيْنِ بَزْرِكِي دَوْرِ سَفَرٍ كَهَيْجَتِ نَفْعِ سَفَرِ دَوْرَانِ
تَبْرِجْ هَمٌّ وَكِتَابُ مَعِيشَةٍ وَعِلْمٌ وَادَبٌ وَوَصِيحَتُ مَا جِدْ
كَسْبُ مَعَاشٍ كَرْدَنِ يَدِنِ هُمُومِ عَالَمِ عِلْمٌ وَادَبُ فَرْوَدِنِ بِاصْحَابِ بَزْرِكَانِ
فَإِنْ قِيلَ فِي الْأَسْفَارِ دُلُّوا مَحَنَهُ وَقَطْعُ الْفَسَادِ فِي وَاتِكَا بِالْشِدَائِدِ
كُونِ دَرْ سَفَرِهَا خَوَارِي وَمَحَنَتِ أَمَدِ پَرْدِ نِیَا بَانِ حَمَلِ مَشَقَّتِ آنِ
فَمَوْتُ الْفَتَى خَيْرٌ لَهُ مِنْ جِيَا تِهِ بَدَارِ هَوَانِ بَيْنِ وَاشِ وَحَا سِدِ
مَوْتِ جَوَانِ نِكُوتِ التَّبَنِ انْجِيَا تَشْ دَرِ دَارِ طَلَخَانِ دِ بَا خَوَارِي فَرَاوَانِ

۲۰
وَقَدْ رَوَى الْمَذَاهِبُ بَنِي بَرْفَعَهُ إِلَى أَمْرٍ سَلَمَةٍ زَوْجِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بَنِي مَسْجِدِهِ الَّذِي بِالْمَدِينَةِ فَقَرَّبَ الدِّينَ
وَمَا يَحْتَاجُ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَوَضَعَ رِذَائِهِ فَلَمَّا رَأَى
ذَلِكَ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ الْمَقَرَّ دِينَهُمْ وَجَعَلُوا يَرْجُحُونَ
وَيَعْمَلُونَ وَيَقُولُونَ دَوَايِتُ كُنْدِ مَدَائِنِي تَابَهُ أَمْرُ سَلَمَةٍ كَهْ
رُوحِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَهْ حَضْرَتِ رِسَالَتِ
دَرْ مَدِينَةِ بَنِي مَسْجِدِ مِيفَرْمُودِ وَخَشْتِ وَمَا يَحْتَاجُ
بُودِ نَزْدِ يَكْ عِمَارَتِ مِي آوردند آنحضرت
بِرِخَايَسْتِ دَدَائِي مَبَارَكِ خُودِ رَا پهن كرد
وَخَشْتِ وَمَا يَحْتَاجُ دَرَانِ مِي آورد چون مهاجر
وَأَنْصَارُ دَرْ كُوشَةِ كُنَارِ بَدِيدِ نَدَر دَا هَا
بَا زَكَشِيدِ نَدِ بَذَانِ كَارِ وَايِنْ رَجَزِي كَفْتَنْدِ

وَقَالَ عَلَىٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَكُمْ قُلُوبٌ وَأَبْصَارٌ
لِّئِنْ نَعُدَّ نَاوَالْتَبَيُّ يَعْمَلُ ذَاكَ إِذَا لَعَلَّ مُضَلَّكَ
كَمَا نَشْتَهِيهِ أَيْ وَبَنِي كَارِمْكَند نَاشِدُ حَنِينِ عَمَلِ كَرِهَانِ دِينَ
وَكَانَ عَثْمَانُ رَجُلًا خَفِيفًا يَحْمِلُ اللَّسَنَةَ وَيَجَافِي بِهَا عَنْ ثَوَابِهِ
فَإِذَا وَضَعَهَا نَقَضَ كَيْتَهُ فَزَاهَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ
فَقَالَ عَثْمَانُ ابْنَ عَفَّانٍ مَرْدٌ ضَعِيفٌ وَخَفِيفٌ بُوْدِيكَ خَشْتُ
بِرِسْرِدِ سِتِّ مِكَرَفَتٍ وَازْجَامِهَايِ خُودِ دُورِ مِيدَا شَتِ
وِچُونِ مِ نِهَادِ اسْتِينِ خُودِ رَايِ افْشَانْدَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ
وَأَمَّا الْمُتَقِينَ عَلَىٰ ابْنِ أَبِي طَالِبٍ چُونِ آنِ بَدِيدِ كَفْتِ
لَا يَسْتَوِي مَنْ يُعْمَرُ الْمَسَاجِدَ وَمَنْ يَبْنِي رَاكِعًا وَسَاجِدًا
مَسَاوِي نِشْتِ أَنْ كَسْرُ عَمَاتِ مِكَندِ مَسْجِدِ كَسِي مِكَرْ كَهْ بَاشْدِ رُكُوعِ وَدُجُودِ انْجَا

يَدَّابُ فِيهَا قَائِمًا وَقَاعِدًا وَمَنْ يَهْنُ هَكَذَا مَعَابِدًا
بِمَسْجِدِ عَادَتِ وَأَنَّكَ قَائِمٌ بَاشْدِ وَقَاعِدِ بِنَازِ كَسْرُ بَدِ نِشَانِ خُورِ مِيدَارِ مَعَابِدِ
وَمَنْ يَرَىٰ عَنِ الْغُبَارِ حَايِدًا دُرُكُودِ وَرِسَارِ دُرُكُودِ مَسْجِدِ مَرْدَمِ ازْدِيَا
الْإِمَامُ عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ الْوَاحِدِيُّ وَهُوَ أَمَامُ أَصْحَابِ الشَّافِعِيِّ
بِخِرَاسَانَ عَنْ مَدَافِعِ الزَّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ
عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنْصَارِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ
عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ يَنْشُدُ وَرَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَمَامَ وَاحِدٍ ذَكَرَكَ أَمَامَ شَافِعِيستِ دُرُخِرَاسَانَا
ازْ مَدَافِعِ ازْ رَهْرِي ازْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ
ارْ جَابِرِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنْصَارِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَهْ
كَفْتِ شَنِيدَمِ ازْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ كَهْ اَيْنِ اَبْيَاتِ
وَرَسُولِ حَضْرَتِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِ شَنِيدِ وَاَيْنِ اَبْيَاتِ بُوْدِ

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَنَا أَخُ الْمُصْطَفَى لَا شَرَكَ لِي فِي نَسَبٍ مَعَهُ رَيْبٌ وَسِبْطَاهُمَا وَلَدِي
 منم برادر احمد درین نسب شایسته بد و موافق فرزند من و سبط او را
 جَدِّي وَجَدَّ رَسُولُ اللَّهِ مَنْفَرِدٌ وَفَاطِمَةُ زَوْجَتِي لَا فَرْقَ بَيْنَهُمَا
 جد من و جد پیغامبر خداست یکی مراست فاطمه زوج و نیکم این بریا
 صَدَّقْتُهُ وَجَمِيعَ النَّاسِ فِي ظُلْمٍ مِنَ الضَّلَالَةِ وَالْإِثْرَةِ وَالنِّكَدِ
 درست داشتم او را و خلق در ظلمت زکری و زشر و تفاق و مکر و غا
 فَالْحَمْدُ لِلَّهِ شُكْرًا لَا شَرِيكَ لَهُ الْبَرِّ بِالْعِبَادَةِ وَالْبَاقِي بِلَدَائِمِ
 سپاس و حمد خدائی که نیست انبازش برین هست نکو کار و اوست اصل بقا
 قَالَ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ
 صدقت یا علی و قد اوردت الشیخ المفید رحمه الله کذا

۴۶
 الى البيت الثالث پسر حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
 تبسم فرمود و گفت راست گفتم یا علی شیخ مفید
 آورده است بیت ثالث از ملحقانست و كان عليه السلام
 كثيرا ما يمثل هذا البيت ان حضرت عليه السلام
 این بیت را بسیار خواندی کما روی ابن ملجم
 علیه اللعنه جناحه ابن ملجم علیه اللعنه روایت کرد
 أَرِيدُ حَيَاتَهُ وَيُرِيدُ قَتْلَهُ عَذِيرُكَ مِنْ خَلِيلٍ مِنْ مُرَادِي
 و قال — یوم احد رواه محمد بن اسحق ترقی عنه
 فی روایت احمد بن کامل محمد بن اسحق گوید که این ابیات
 در روز احد جهت مرثیه عم خود خرم گفت به روایت احمد بن کامل و ابیات این
 أَتَانِي أَنْ هُنَا حِلَّ صَخْرٍ دَعَتْ دَرَكًا وَتَشْرَبُ الْهَنُودُ
 آمد بسوی من زرد فخرمند صخر باثر ده هند درک کرده مدعا

فَإِنْ تَخَرَّجْنَاهُ حِينَ وَلَّى
 كَرِهْتَ تَوَجُّهَهُ بَعْدَ مَا رَفَعْتَهُ
 فَإِنَّا خَدَقْنَا يَوْمَ بَدْرٍ
 مَا نَزَكَرَهُ أَيْمَ بَسَى قَتْلَ رُوَيْدٍ
 وَشَيْئَهُ قَدْ تَرَكْنَا يَوْمَ ذَاكُمُ
 أَنْ يَنْزِيهِه دَابُّنَا وَكَدَّاسْتُمْ
 فَبَقِيَ فِي جَهَنَّمَ شَرُّكَ دَا
 بَرُؤِي غَانَدُ قَرَسَقَرْدِ تَرْتِنِ مَقَامِ
 وَمَا سَيَّانُ مَنْ هُوَ فِي حَجِيمِ
 بَنُو مَسَاوِي أَنْ يَكُونَ دَرْتِكُ حَجِيمِ
 وَمَنْ هُوَ فِي الْجَنَانِ يُدْرِكُهَا
 بَأْسَا كُنْ هَشْتُكَ دَارُ دَرَانِ مَقَامِ
 مَعَ الشُّهَدَاءِ مُحْتَسِبًا شَهِيدًا
 مَحْيَ شَدَاوِ بَحْلَهُ شَهِيدَانِ جَانِ فَنَادَا
 أَبَا جَهْلٍ وَعُتْبَةَ وَالْوَلِيدَا
 بَوَّاهِلَ وَعُتْبَةَ دَاوَلِيدَ رَا
 عَلَى أَثْوَابِهِ عُلُقًا جُسِيدَا
 بَأْجَامِ نَائِغَةٍ بَحُونِ دَرْدَمِ وَغَا
 عَلَيْهِ لِيَجِدَ عَنْهَا مَحِيدَا
 بِيْرُونَ نِيَايِدَاوَزِ جَهَنَّمَ بَحِيْجِ نَا
 يَكُونُ شَرَابُهُ فِيهَا صَدِيدَا
 كُورَا بُوْدُ شَرَابِ نَزَقُومُ زَهْرَهَا
 عَلَيْهِ الرِّزْقُ مُغْتَبَا حَمِيدَا
 شَدُو شَرَابِ وَشِيرُ وَشَكْرُ وَشَرِبْتُ وَغَا

قَالَ قَتَلَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ سَائِرِ بَطُونَ
 قُرَيْشٍ يَوْمَ رَاحِدِ فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ مَا يَرِيدُ عَلِيٌّ أَنْ يَتْرَكَ مِنْ قُرَيْشٍ
 وَاحِدًا فَكَأَنَّهُ ضَرَى عَلَى قَتْلِهِمْ فَقَالَ مَا ضَرَبْتَ عَلَى ذَلِكَ
 وَأَنَّهُ لَيْسَ فِي مَا يَسْرُونَ إِلَيْهِ بَعْدَ الْقَتْلِ حَرْفٌ عَلَى قُرَيْشٍ
 كَيْفَ كُنْتُ بِرَبِّهَا وَأَقْتَدَعْدَهَا وَصَارَتْ إِلَى النَّارِ
 مَضَى وَهُوَ يَقُولُ **نَقَلْتُ** كَمَا رَوَى أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ عَلَيْهِ
 السَّلَامُ فِي رَوْزِ رَاحِدِ بَسِيَادِي أَزَاكَ بَرِ قُرَيْشٍ كَمَا بَاجِشٍ
 وَطِيشٍ بُوْدُنْدِ بَتِغَنِي دَرِغِ دُوسَرِ بَرِ دَاشْتِ بِي أَزَايْشَانِ
 كَفْتُ كَمَا دَرِ خَاطِرِ نَدَا دَكَا بِي رَا أَزِ قُرَيْشِ زَنَمِ بَكْدَارِ د
 وَدَرِ قَتْلِ أَیْشَانِ چُونِ سَرِشْتِ دَرْنَمِ عَلِيَّ چُونِ بَشَنِيدِ
 كَفْتُ مِنْ چَیْنِ نَبِیْتَمِ أَمَامِ رَا بَدَمِ آیدِ وَبَقِیْهِ غَايِدِ طَرِيقَهُ
 سَلُوكِ أَیْشَانِ كَمَا بَرَانِ مِیْرُونْدِ وَبَعْدَانِ قَتْلِ نِیْزِ خُونِ دَا رَمِ

بر قریش که چگونه کافر شدند و رب العالمین
ورفتند با سفل سافلین و بعد از آن این ابیات بگفت
قُرَيْشُ بَدَتْنا بِالْعَدَاوَةِ اَوَّلًا وَجَاءَتْ لِيُطْفِئَ نُورَ رَبِّ مُحَمَّدٍ
قریش اول بنا کردند بنیاد عداوت را که بنشانند نور رب احمد مدنیانجا
بِأَفْوَاهِهَا وَالْبَيْضُ بِالْبَيْضِ تَلْتَقِي بِأَيْدِيهِمْ مِنْ كُلِّ غَضَبٍ مَهْتَدٍ
بدمهای خود و تشبیر و با تشبیر ملحق بدست ما و ایشان بتغیهای هندی پرا
و خَطِيئَةٍ قَدْ تَقَفَّتْ سَمَرِيَّةٌ أَسْنَهَا قَدْ حُودِثَتْ بِمُجْدَرٍ
سنان خطی سینه شکاف و سمهری نه استنها قد حودثت بمجدر
فَقُلْتُ لَهُمْ لَا تَبْعُوا الْجَرْبَ وَأَسْلَمُوا که سرهای سنینش و شنش تا در هیجا
مینیگر ندگفتم حرب و در اسلام روی آید و فِئَةٍ إِلَى دِينِ الْمُبَارَكِ أَحْمَدٍ
فَقَالُوا أَكْثَرُنَا بِالَّذِي قَالَ إِنَّهُ دَوَانِ اِيْدِ سَوِي دِيْنِ اَحْمَدِ سِيْدِ بَطْنِ
هم گفتند ما کافر شدیم آن شخص را گوگفت تَوَعَّدْنَا بِالْحَشْرِ وَالْحَكْمِ فِي غَدٍ
و عید ما بحشر و نشر و حکم حاکم فردا

فَقَتْلَهُمْ وَاللَّهِ أَفْضَلُ قُرْبَةً إِلَى رَبِّنَا الْبَرِّ الْعَظِيمِ الْمُجَدِّ
بدیشان گفتم ای والله کافضل قریبی با بسوی کرد کار ما عظیم و امجد و اعلا

وَمِنْ سَلَامٍ لَكَ عَلَيْهِ

وَإِنِّي قَدْ حَلَلْتُ بِدَارِ قُصُومٍ وَهُمْ الْأَعْدَاءُ وَالْأَكْبَادُ سُودًا
در دیاری گشته ام واقع میان مردی و هم اعداء و الاکباد سودا
جملگی دشمن جگرهاشان سیه چون خا هُمَ أَنْ يَنْظُرُوْنِي بِقِيَّتٍ لَوْ فِي
وَرَكْشَتُمْ نَيْشًا ثِيَابًا زَبَقَايَ جَاوِدًا
و رکشتم نیش ثیاب از باقای جاودا

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ

وَكَانُوا عَلَى الْإِسْلَامِ الْبَائِثَةَ فَقَدْ خَرَّ مِنْ تِلْكَ الثَّلَاثَةِ وَاحِدٌ
دشمن و اسلام دین بودند در دنیا سه کس زان سه کس آخر یکی افتاد در قعر سقر

وَفَنَ أَبُو عَمْرٍو وَهَيْبَتُهُ لَمْ يَعُدْ وَلَكِنْ أَخُو الْحَرْبِ الْحَرْبُ عَايِدُ
 جنتا بوعمر و سیر سوی میدان انگشت هر که او جنگ از ما شد سوی جنگ آید که
 نَهْتَهُمْ سِوْفَا لِهِنْدَانُ يَفِيؤُا لَنَا غَلَاةَ الثَّقِيْنَا وَالرِّمَاحُ الْمَصَايِدُ
 منعشان شمشیرهای هند کرد از جنگ تا روز دیگر باز نشان بایم سرهای نره بر

وَقَالَ عَلِيٌّ لِّلْكَرَامَةِ

يَا مُوْثِقَ الدُّنْيَا عَلَى دِينِهِ وَالنَّيَّابَةَ لِحَيْرَانٍ عَنْ قَصْدِهِ
 ای در پی دنیا شنم رو یافته از دین مگر در نه خولش بصیرا از پی آن
 أَصَحَّتْ رُجُؤُا لِحُلْدٍ فِيهَا وَقَدْ أَبْرَزَ نَابُ الْمَوْتِ عَنْ حِدِّهِ
 امید تو جاوید درین دهر تحقیق بکشاده دهان مرگ بسوی تو جو^{تعبان}
 هِيَ بَاتَاتُ الْمَوْتِ ذُؤَا سَهْمٍ مِنْ يَمِيهِ يَوْمًا يَهَا يُنْزِلُهُ
 هیهات که این مرگ خداوندی نما هست بر سر یک یکی تر کشاید نبرد جان

لَا يَشْرَحُ الْوَاعِظُ قَلْبًا مِثْرَةً لَمْ يَغْنِمْ اللَّهُ عَلَى رُشْدِهِ
 از وعظ و نصیحت نکشاید دل مردمی که گزانشود راه نما حضرت نیردان

وَفِي كَلَامِهِ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

اغْضُ عَيْنًا عَلَى الْمَدَا وَتَصَبَّرْ عَلَى الْآثَا
 چشم پوشیدم دار بر مکر و صبر کن بر مشقت و ایذا
 إِنَّمَا الدَّهْرُ سَاعَةٌ يُقْطَعُ الدَّهْرُ كُلُّ ذَا
 هست دوران در نیک ساعت میشود قطع سر بسر دنیا

وَقَالَ عَلِيٌّ لِّلْكَرَامَةِ

رَأَيْتُ الدَّهْرَ مُخْتَلِفًا يَدُورُ فَلَا خَزْنَ يَدُومٍ وَلَا سُورُ
 دیدم دهر را بس مختلف حال نه در وی خزن ماند نه سرورش

وَقَدْ بُنِيَ الْمُلُوكُ بِهَا قُصُورًا فَلَيْمَ بَقِيَ الْمُلُوكُ وَلَا الْقُصُورُ
بنا کردند شاهان قصرها ولی نه شاه ماند نه قصورش

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكَ

قَدْ يَعْلَمُ النَّاسُ أَنَا خَيْرُهُمْ نَسَبًا وَنَحْنُ أَفْخَرُهُمْ بَيْتًا إِذَا فُخِرُوا
داند مردم آنکه ما هستیم بهتر نسب و ما خاندان فخریم از دم نژاد از فخر
رَهْطِ الْبَيْتِ وَهُمْ مَا وَى كَرَامَتِهِ وَنَاصِرِ الدِّينِ وَالْمُضَوَّرِ مَنْ يَضُرُّو
الْخُلَائِمِ وَمَا وَى كَرَامَتِهَا وَدِينِ زَنَا فَرْتَبُودِ مَضُورِ بَاشَدِ بَازِ
وَالْأَرْضُ يَعْلَمُ أَنَا خَيْرُ سَائِكِنَا كَمَا بَرَّ تَشْهَدُ الْبَطَاءُ وَالْمَدَرُ
داند زمین که ما نشدیم بهتر کسی ساکن درو زان سنا که بطحا و مدرد داده کو اهی بی
وَالْبَيْتُ وَالسُّتْرُ لَوْ شَاءَ وَاجِدْتُهُمْ نَادَى بِنِكَ رُكْنَ الْبَيْتِ وَالْحَجَرُ
کعبه بتشخیص اگر خواهند گوید جمله را سَنَكِ سِنَاءِ کعبه هم بار کن دارد این ندا

وَقَالَ عَلَيْكَ السَّلَامُ

أُرِيدُ بِدَاكُمُ أَنْ تَهْتَبُوا الطَّلَقَ وَأَنْ يَكْثُرُوا بَعْدَ الدُّعَاءِ عَلَى قَبْرِى
فرح خواهم شما را من بدین خوش گوئی و طیت دیگر که بعد من گوید بسیاری دعای من
وَأَنْ تُخَوِّنِي فِي الْمَحَالِسِ وَدَعَاكُمْ وَأَنْ كُنْتُ عَنْكُمْ غَايِبًا مُحْسِنُ ذِكْرِي
دو که اندر مجالش دوستی از اینم دارید و که غایب شوم گوید حسن گفتنهای من

وَقَالَ عَلَيْكَ السَّلَامُ

أَبْنَىٰ أَنْ مِنَ الرِّجَالِ بِسِمَتِهِ فِي صُورَةِ الرَّجُلِ السَّمِيعِ الْمُبْصِرِ
ای سیر بعضی از مردم چایا باشد که او بر مثال صورتی مرد سمعیست و بصیر
فَطِنٌ بِكُلِّ رَوِيَةٍ مِنْ مَالِهِ وَإِذَا أُصِيبَ بِدِينِهِ لَمْ تُشْعِرْ
زیر گشت اندر کفایتیهای مال خویشش چون بکار دین رسید اصل نباشد از خیر

وَقَالَ عَلِيُّ الْكَرَامَةِ

رُبَّ فِتْنَةٍ نِيَاهُ مَوْفُورَةٌ لَيْسَ لَهُ مِنْ بَعْدِهَا إِخْرَةٌ
 بسا جوان که بود دنیوی فراوانش ز بعد آن نبود آخرت نصیب او را
 وَآخِرُ دُنْيَاهُ مَذْمُومُهُ يَتَّبِعُهَا آخِرَةٌ فَآخِرَةٌ
 یکی دیگر بود او را بچشم دنیا رشت همیشه از در صدقت دینی عقبی
 وَآخِرُ قَدْ حَازَ كُلَّهُمَا قَدْ جَمَعَ الدُّنْيَا مَعَ الْآخِرَةِ
 و آخر قَدْ حَازَ یکی دیگر ز پی هر دو رفت و حاصل کرد که گشت جامع دنیا و آخرت حقا
 وَآخِرُ يُجْرِمُ كُلَّهُمَا لَيْسَ لَهُ دُنْيَا وَلَا آخِرَةٌ
 یکی که شد بروی حرام این هر دو که نیست هیچ نصیبش نه دین و نه دنیا

وَقَالَ عَلِيُّ السَّلَامِ

نَيْصُ رَنِي زَنْجَرُ نَاصِرٍ اَمْتُ بِاللَّهِ بِقَلْبٍ شَاكِرٍ
 نصرت دهنده خدای من نیک ناصر است ایمان بحق مرا در دل و جان شاکر است
 أَصْرُبُ بِالسِّيفِ عَلَى الْمُغَاوِرِ مَعَ النَّبِيِّ الْمُصْطَفَى الْمُهَاجِرِ
 ضربت زخم بتبع بسی تاج و فرق را با مصطفی نبی بحق کوم مهاجر است

وَقَالَ عَلِيُّ السَّلَامِ

إِذَا اجْتَمَعَتْ عَلَيَّا مَعْدٍ وَمُدْجٍ بِمَعْرَكَةٍ يَوْمًا فَيَانِي أَمِيرُهَا
 اگر جمع آمد علی بدج و قور بعد با هم بوز معرکه بودم من اینجا حاکم لشکر
 مَسَلَّةٌ أَكْفَالُ خَيْلٍ فِي الْوَعَا وَمَكْلُومَةٌ الْبَابِهَا وَخَوَهَا
 بکاه جنگ هست این کفای هنگام و مکلومه البابها و خوها
 حَرَامٌ عَلَى رَمَا خِطَاطٍ مَدِيرٍ وَتَدَقُّ مِنْهَا فِي الصَّدُورِ صَدُورُهَا
 برانکه حجت ضرب نیزهای با حرام آمد و تداق منها فی الصدور صدورها
 وَبِأَنَّهَا صَدُورُ زَيْنِ هَايَاصِدُورِهَا وَبِأَنَّهَا صَدُورُ زَيْنِ هَايَاصِدُورِهَا

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكَ

تَكْثُرُ مِنَ الْإِخْوَانِ مَا اسْتَطَعْتَ أَنْهُمْ عِمَادُ إِذَا اسْتَجَدُّمْ وَظُهُورُ
 نِزَادَتُ كُنْ زَاخِرَانِ صِفَا جِدَانِكَ تَبَوَّانِي - كَهْ إِشَانْدَ مَا نَدَسْتُونَ قَصْرَ مِدَّتْ بَا
 وَمَا بَكِيْرُ الْفُخْلِ وَصَاحِبِ وَإِنْ عَدُوًّا وَاحِدًا لَكْ كَثِيرِ
 اَكْرَاشِدْ هَرَارَتِ دُوسْتِ بَسِيَارِي نَبَاشِدْ وَلِي بَسِيَارِ بَاشِدْ كَرُودِي كَدِ شَمَنِ نَهَا

وَلَهُ عَلَى عِلِّيٍّ السَّلَامُ

لَا يُبْلَغُ الْمَرْءُ بِالْحِجَامِ هَمَّتْهُ حَتَّى يُوَاصِلَهَا مِنْهُ بَتَغْيِيرِ
 هَمَّتْ دَارِ بُونِي دَرِ نِيَا بَدِ كَامِ خُوِيْشِ نَا يِيَا بَدِ نَا يِدِ شَمَنِ نَهَا وَآسْكَارِ
 حَتَّى يُوَاصِلَ فِي أَفْئَانِ مُطْلَهَا غَوْرًا يَجِدُ وَأَعْنَانًا يَتَعَدَّرِ
 تَادِرِ اَوَلَهَا يَنْ يَابِدْ مَكْرُ مَطْلُوبِ خُوِيْشِ كَهْ فَرَا زُو كَهْ نَشِيْبِ كَدِ شَمَنِ كَهْ اَعْتَدَارِ

خَاطِرِ تَقْسِيْكَ لَا تَقْعُدْ بِمَجْرَةٍ فَلَيْسَ حَرْجٌ عَلَى عَجْزٍ بِمَعْدُوْرٍ

نَفْسِ خُودِ رَا دِ خَطَرِهَا أَفْكَرُ مِنْ شَيْنِ عَجْزِ نَيْسْتِ مَعْدُوْرِ آنْ جَوَانِ كُو عَجْزِيْ آردِ بَكَارِ

إِنْ لَمْ تَتَلْ فِي مَقَامٍ مَا يَحْأُولُهُ فَأَبْلُ عَذْرًا بِأَدْلَاجٍ وَتَهْجِيرِ

دِيْرَ نَابِدِ رِ مَقَامِيْ كَانْ هِيْ جُوِيْدِ بَجْهَدِ عَذْرِ خَوَاهِيْ بَا يِدِشْ كَرْدَنِ اَزَا نَ لِيْلِ نَهَا

وَقَالَ عَلَى كَرَمِ اللَّهِ

رَوَى الْمَذَاهِبُ بِأَسْنَادِهِ الْأَشْعَثُ بِنَقِيْثِ دَخَلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

بَصْفَيْنِ وَهُوَ قَائِمٌ يَصِلُ ظَهْرُ فَقَالَ قُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ

أَدُوبٌ بِاللَّيْلِ دُوبٌ بِالنَّهَارِ فَانْشَلْ مِنْ صَلَوَتِهِ وَهُوَ

يَقُولُ يَعْنِي رَوَايَتُ كُنْدِ مَذَاهِبِيْ بِأَسْنَادِ أَشْعَثِ بِنَقِيْثِ قَيْسِ كَهْ

دَرِ رُوزِ جَنَكِ صَفَيْنِ دَرِ اَمْدِ پِيْشِ اَمِيْرِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَآنْ حَضْرَتِ

دَرِ مَحْرَابِ اِيْسْتَادِ وَبِنَمَا زَقِيَامِ مَمُودِ بُوْدِ كَفْتِ يَا اَمِيْرِ

المؤمنين رنج و تعب هم بروز و هم بشب پس چون از نماز و او را
 فارغ شد روی بسوی او کرد و این آیات بروی خواند
 اصْبِرْ عَلَى نَعْبِ الْأَدْلَاجِ وَالسَّهْرِ وَبِالرَّوَّاحِ عَلَى الْحَاجَاتِ وَالْبَكْرِ
 صبر کن بر شبتار و تعب سیداری باز و در پی حاجات و طلب وقت صبا
 لَا تَصْحَرَنَّ وَلَا يُعْجِرَنَّ مُطْلَبُهَا فَالْحِمْ يَتْلَفُ بَيْنَ الْعُجْرِ وَالضَّحْرِ
 مشو از نده و از نهی عجز خو ز غم بطلب زانک با عجز و نهی قدیم جفتاد بخا
 إِنِّي وَجَدْتُ فِي الْأَيَّامِ بَحْرَةً لِلصَّبْرِ عَاقِبَتُهُ مَحْمُودَةٌ الْأَشْرُ
 یافتم در هر ایام بوده بحر به ام صبر را عاقبت کار به نیکی و صلاح
 وَقُلْ مَنْ جَدِّ فِي أَمْرِ يُطَالِبُهُ وَأَسْتَصِيبُ الصَّبْرَ الْإِنْفَازَ بِالْظَفْرِ
 که بود آنک کند سعی و طلب و مطالب صبر هم صحبتش الا که بر دوز و نند
 صبر هم صحبتش الا که بر دوز و نند

وَقَالَ عَلَى كَرَمِ اللَّهِ

اصْبِرْ قَلِيلًا فَبَعْدَ الْغَمِّ تَسِيرُ وَكُلُّ امْرَأَةٍ وَقْتُ وَتَدِيرُ
 صبر کن اندک که بعد از سختی آسانی بود هست هر کاری هرین وقت باندیر و در
 وَلِلَّهِ فِي حَالَتِنَا نَظَرٌ وَفَوْقَ تَدِيرِنَا اللَّهُ تَقْدِيرُ
 دارد ایند از کرم در حالهای ما نظر برتر از تدبیر ما افتاد تقدیر خدای

وَمِنْ كَلَامِ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

إِنْ غَضَبَكَ الدَّهْرُ فَانْتَظِرْ فَرَجًا فَإِنَّهُ نَاطِرٌ مِمَّنْتَ ظَمِرُ
 که کزد دهر ترا چشم همی دار فرج زانک پیوسته سوی ناظر خود شد نظرش
 أَوْ مَسَكَ الضُّرُّ وَأُبْتَلِيَ بِهِ فَاصْبِرْ فَإِنَّ الرِّخَاءَ فِي آثَرِهِ
 در رساند بتواند از او بدان در مانی صبر کن زانک بود خرمی بر اثرش
 كَرِّمْ مَعَا فِي عِلَّةٍ تَهْوِيهِ وَمَنْ لَيْسَ بِإِيمَانٍ فِي خَدَرِهِ
 ای بسا اهل سلامت که تهو در بنمود و مبتلا گشت و بشت خواب نکرد از خدش
 مبتلا گشت و بشت خواب نکرد از خدش

وَفَانِجَ فِي عِشَاءٍ لَيْلَتِهِ دَبَّ إِلَيْهِ الْكَاهِلُ فِي سَحَرِهِ
 ای بسا فانج و خوشدل که بود در همه شب سوی او روی نه دخیل بدو در سحرش
 مَنْ صَحِبَ الدَّهْرَ دَرُصَتْهُ وَنَالَ مِنْ صِفْوَةٍ وَمِنْ كَدَرِهِ
 ناپسندیدم بود صحبت هم صحبت هر که خورد گاه از وصافی و گاهی کدرش

وَلَدَايُضَا

جَمِيعَ قَوَائِدِ الدُّنْيَا غُرُورٌ وَلَا يَبْقَى لِمَسْرُورٍ سُرُورٌ
 جهان و منفعتهایش غرورست مانند شادمانا شادمانی
 فَقُلْ لِلْسَّامِتِينَ بِنَا أَفِقُوا فَإِنَّ نَوَائِبَ الدُّنْيَا تَدُورُ
 بگو اهل شناسات با خود آیند که گردانست حال هر فانی

وَقَالَ عَلَى كَرَمِ اللَّهِ

يَا طَالِبَ الصَّفْوِ فِي الدُّنْيَا بَلَدٌ طَلَبَتْ مَعْدُومَةً فَيَأْمَنْ مِنَ الظُّفْرِ
 ای که اند طلب صافی جهان بی دره شد عدم سعی تو نو میدش از روی ظفر
 وَأَعْلَمَ بِأَنَّكَ مَا عَمِلْتَ تُمْتَحَنُ بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ وَالْمَسُورِ وَالْعَسْرِ
 دانست هر چند که باشی بیچرانی ممتحنی بر اسانی و سختی و پی نیکی و شر
 أَنِّي تَبَالُهَا نَفْعًا بِلَا ضَرَرٍ وَأَنَّهُ خُلِقَتْ بِالنَّفْعِ وَالضَّرَرِ
 چون توانی که بری نفع جهان بی ضرر کوز خالق شد مخلوق بی نفع و ضرر
 فِي الْجَبَنِ عَارُوفِي الْأَقْدَامِ مَكْرُمَةٌ وَمَنْ يَفِرْ فَلَنْ يَنْجُو مِنَ الْقَدَرِ
 عار در بددلی است و کرم اند درجات هر که بگریخت خلاصیش نباشد قدر
 هَرَكَةُ الْبِكْرِ يَحْتَخِلُ خَلَاصِيْشَ نَبَاشَدُ قَدَرِ

وَلَدَعَلَى الْكَرَامَةِ

يَعِيبُ رِجَالُ زَمَانًا مَضَى وَمَا لِزَمَانٍ مَضَى مِنْ غَيْرِ
 مردم کنند عیب زمان گذشته را عاری بود زمان گذشته از عیب و عاری
 عَارِي بُوْدُ زَمَانِ كَدُشْتِهْ زِ عَيْبِ وَ عَارِي

اَدَى الْبَيْتِ بِحَرْفٍ كَمْ سَدِيدِهِ
 دیدم بشت که بر روش خویش میرود
 وَ اَنَا الْهَارِ عَلَيْنَا دُكْرُ
 وین روز هم که بر سر ما میکند کنار
 وَلَمْ يَحْسِ الْقَطْرُ عَنَّا السَّمَاءُ
 و لم تنگسف شمسنا و القمر
 نَهْ بَشْرٌ كَسَتْ قَطْرُهُ بَارِدًا رَأْسَانِ
 نه شد کوفته ماء و خوراز کودش و مذار
 فَقُلْ لِلَّذِي دَقَّرَ صَرْفَ الزَّمَانِ
 ظَلَمْتَ الزَّمَانَ فَدُمُ الْبَشَرِ
 کوای که در مدمت دور زمانه
 ذم بشر بکن چکنی ذم ز روز کار

وَمِنْ سَلَامَةِ اللَّهِ عَلَيْكَ

الشَّبُعُ غَوَاةُ الْمِينَةِ وَهُوَ تَابِخُ الْكِبَرِ
 مردن شعرت سپیدی شعر
 وَبَيَاضُ شَعْرِكَ مَوْتُ شَعْرَتِكَ أَنْتَ عَلَى الْأَرْضِ
 باز تو هم براثرش میروی
 وَجَرَبْتُ حَالِيهِ مِنَ الْبُيُوتِ وَالْعُسْرِ
 و جریت حالیه من البیوت و العسر
 مَبْتَلَا كَسْتُمْ بَكْرُ دُشَاهِ كَيْ تَشْتَبَا
 آزمایش کردم اند روی دو حال از خیر و شر

فَلَمْ أَنْعَبِدِ الدِّينَ خَيْرًا مِنَ الْغِنَى
 فلم ان عبد الدين خيرا من الغنى
 بَعْدَ دِينٍ هَتَرْتُمْ دِيدِمَ زَغْنًا چُنْزِي دُكْرُ
 بعد کفر از غنا چنری دکر
 وَلَمْ أَرَبَعْدُ الْكُفْرَ شَرًّا مِنَ الْفَقْرِ
 و لم ار بعد الكفر شررا من الفقر
 بَعْدَ كُفْرٍ زَقْفَرُهُمُ چُنْزِي دِيدِمَ نَشْتُ
 بعد کفر از فقر هم چنری ندیدم نش

وَقَالَ عَلَى كَرَمِ اللَّهِ

حَرَصَ بَنِيكَ عَلَى الْأَدَابِ فِي الصِّغَرِ
 کما تَقَرَّبَهُمْ عَيْنَاكَ فِي الْكِبَرِ
 کما تَقَرَّبَهُمْ عَيْنَاكَ فِي الْكِبَرِ
 تا شود روشن بدیشان چشمه ایت در کبر
 وَأَنَا مِثْلُ الْأَدَابِ بِجَمْعِهَا
 فِي عُنْفُونِ الصَّبْرِ كَالْقَسْرِ فِي الْحَجْرِ
 در زمان کودکی چون نقش باشد در حجر
 وَلَا يَخَافُ عَلَيْهَا حَادِثُ الْغَيْرِ
 نیست غمی بر روی از تغییر رخ کینه و
 هِيَ الْكُوزُ الَّتِي تُنَوِّدُ خَائِرَهَا
 ایندک از کنجی که مال او شود هر دم
 إِنَّ الْأَدِيْبَ إِذَا ذَلَّتْ بِهِ قَدَمُ
 آن بود عاقل که چون نایش بلغر دنا گهان

النَّاسُ أَشَانُ ذُو عِلْمٍ وَمُسْتَمِعٍ
وَأَعْيَ وَسَائِرُهُمْ كَاللَّغْوِ وَالْعَكْرِ
أَدِي يَا صَاحِبَ عِلْمٍ يَا خُذْ مُسْتَمِعٍ
دیکران درودی و خاک تیرم و سَنَدِ
مَا هَذِهِ الدُّنْيَا كَطَالِبِيهَا
الْأَعْنَاءُ وَهُوَ لَا يَدْرِي
چیش این دنیای دوزن نیست بحال طالِبِش
إِنْ أَقْبَلَتْ شَغَلَتْ دِيَانَتَهُ
اَوَاد بَرَّتْ شَغَلَتْهُ بِالْفَقْرِ
چون بکس رو آورد او را دوی کرد اندرین
باز چون برگردد او را افکند در احتیاج

وَلَدِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَيُّ مَنْ لَيْسَ لِي مِنْهُ مَجِيرٌ
بِعَفْوِكَ مِنْ عِقَابِكَ أَسْتَجِيرُ
أَيَاكَ غَيْرُ تَوْ بَنُودِ بِنَاهِمٍ
بِعَفْوِكَ مِنْ عِقَابِكَ بَرْدِ مَلْجَا
أَنَا الْعَبْدُ الْمُقَرَّبُ بِكُلِّ ذَنْبٍ
وَأَنْتَ السَّيِّدُ الصَّدِّقُ الْعَفُودُ
منم بنم مقرب بر هر گناهی
تو بخشاینده جرم پینشا

فَإِنْ عَذَّبْتَنِي فَإِنَّكَ تَنْبُ مَنِي
وَإِنْ تَغْفِرْ فَإِنَّكَ بِهٍ جَدِيرٌ
عذابم کردنی هست از کنا هم
و کو بخششی مرا هستی توانا

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

كَثِيرُ الْمَالِ لَيْسَ لَهُ عَوَادُ
وَلَا فِي كُلِّ مَا يَأْتِيهِ عَارُ
بسیار مال را نرسد عیب و علقی
در هر چه آیدش نبود هیچ تنگ و عا
لَاَنَّ الْمَالَ يَسْتُرُ كُلَّ عَيْبٍ
وَفِي الْفَقْرِ الْمَذَلَّةُ وَالصِّغَارُ
از بهر آنک مال پوشد تمام عیب
و ز فقر هست محنت و خواری بی شمار
كَذَاكَ الْفَقْرُ بِالْأَحْرَارِ يُنْزِرِي
كَمَا أَزَرَتْ بِشَارِدِهَا الْعُقَارُ
خوری فقر رنج رساند بصاحبش
چون خواری که باده کند با شراب خور
كَمَا أَزَرَتْ بِشَارِدِهَا الْعُقَارُ

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لِلنَّاسِ حُرُصٌ عَلَى الدُّنْيَا تَبْدِيرُ
 وَصَفَوْهَا لَكَ مَزُوجٌ تَكَدِيرُ
 مردمان را حرص بر دنیا است بهر خصل
 صافی این نازده مزوج است بادردی ترا
 كَمَنْ يُلْجِ عَلَيْهِمُ الْاِسْخَاعُ
 وَعَاجِزٌ نَالُ دُنْيَاهُ بِتَقْصِيرِ
 ای بسا کس که پیشان کند و او را در دنیا
 وی بسا عاجز که با تقصیر بد مال و جاه
 لَمْ يَزَلْ زَوْجُهَا بِعَقْلٍ عِنْدَ مَا زُفُوَا
 وَأَمَّا زَوْجُهَا بِالْمَقَادِيرِ
 قهر از ناز در اول نشد بر قدر عقل
 بلك باشد بخشش روزی بتقدیر خدا
 لَوْ كَانَ فِي قُوَّةٍ أَوْ عَنْ مُغَالَبَةٍ
 طَارُ الْبَزَاءُ بِأَرْزَاقِ الْعَصَائِرِ
 در بقدر جهد و قوت یافتی روزی کسی
 بآزاد پرواز بردی روزی عصفور را

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكَ

دَوَاؤُكَ فِيكَ وَمَا تَشْعُرُ
 دَوَائِي دَرِ ثَوْبَاتِ تَوَلَّيْدَانِي
 وَدَوَاؤُكَ مِنْكَ وَمَا تُبْصِرُ
 زینت برنج تو و نیستی جان بینا

وَأَنْتَ الْكَاتِبُ الْمُبِينُ الَّذِي
 تَوَيْتُ كِتَابَ خَدَاوندَانِ كِتَابِ مَبِينِ
 بِأَحْرِفٍ يُظَاهِرُ الْمُضْمَرُ
 بِحرفها که نهانها از ان شود پندار
 وَتَرْعَمُ أَنْتَ جَرْمٌ صَغِيرُ
 وَفِيكَ أَنْطَوَى الْعَالَمُ الْأَكْبَرُ
 گمان بری که صغیر افتاده جرم تن
 قَدْ حَاجَبَتْكَ مِنْ خَارِجِ
 بِتقین بدان که در و هست عالم کبرا
 تَبْرَأُ رَوْزِ زَوْجٍ تَوْهِيحٌ حَاجِبَتِ نَيْتِ
 فَفِكَرُكَ فِيكَ وَمَا تَفَكَّرُ
 به تست فکر تو و نیست فکر خویش ترا

وَقَالَ عَلَىٰ عِلِّيِّ السَّلَامُ

لَيْتَ سَائِي حُرٌّ فَقَدْ سَرَنِي دَهْرُ
 وَإِنْ مَسَّنِي عَسْرٌ فَقَدْ مَسَّنِي لَيْسُ
 کو غمی آید ز هر دم شادی آید دگر
 و رمن دشواری آید منت اسانی قیاس
 لِكُلِّ مَنْ لَا يَأْمُ عِنْدِي عَادَةٌ
 فَإِنْ سَأَلَنِي صَبْرٌ وَإِنْ سَأَلَنِي شُكْرُ
 پیش من در جمله ایام نیکو عادتت
 کبد آید صبر دارم کو نکو آید سپاس

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

تَوَمَّلْ فِي الدُّنْيَا طَوِيلًا وَلَا تَذُرْ
فَكَرْدِ دُنْيَا بَسِي كَرْدِي وَمَعْلُومَتِ ^{نشد}
إِذَا جَنَّ لَيْلٌ هَلْ تَعِيشُ إِلَى الشَّجَرِ
آنكَ چُونِ شَبِ كَشْتِ خَوَاهِي مَانْدَتَا وَتِ
فَكَمْ مِنْ صَبِيحٍ مَاتَ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ
وَكَمْ مِنْ بَرِيضٍ عَاشَ دَهْرًا إِلَى الدَّهْرِ
ای بِنَا كَسُو بَحْتِ بُوْدُو بِي عِلْتِ بَرْدِ
وَقَدْ نَسِيتُ الْفَنَاءَ وَهُوَ لَا يَدْرُ
دُو خْتِ دُورَانِ كَفَنِ بَرُوِي وَابُو خَبَرِ
إِي سَامِ دُجَانِ كُورِ زُشَايِ عَيْنِ بُوْدِ

وَمَكَارِمِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

وَلَا خَيْرَ فِي الشَّكْوَى إِلَّا غَيْرُ مُشْكِي
شَكَايَتِ نَيْسَتِ نِي كُوبِشِ آن كُوَاهِلِ آن بَنُو
وَلَا بُدَّ مِنْ شَكْوَى إِذَا لَمْ يَكُنْ صَبْرِي
زُشْكَو چَارِ بُوْدُو چُونِ بِنَا شَدْ صَبْرِي بَارِ

الْمُرْتَزَانُ الْخَرُّ يُضْبِرُ مَسَاوُهُ
نِي بِنِي سُوِي دِرِيَا كُچُونِ دِرْتَلَقْتَدَا بَشِ
وَيَأْتِي عَلَى حَيَاتِهِ نُوبُ الدَّهْرِ
رَسْدِ بَرْمَاهِيَا شَرِّ خَاذَنَاتِ وَاقْتَدِنَا
الْمُرْتَزَانُ الْفَقْرُ يُزِيحُ لَهُ الْغِنَى
وَإِنَّا الْغَنَى يُخْشِي عَلَيْهِ مِنَ الْفَقْرِ
نِي بِنِي كِهْ اَهْلِ فُقَرِ امِيدِ غِنَا دَارَنْدِ
غَنِي هَمِ دَايْمَا نَرَسَانِ كِهْ اَزْ فُقَرِ شَرِّ مَرَسْدِ

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

عَنِ النَّفْسِ كَيْفِي النَّفْسِ حَتَّى تَكْفِيَا
عِنَايِ نَفْسِ كُوِي نَفْسِ رَا تَا مَطْمَئِنِ كُودِ
وَلَنْ أَعْسَرَ تَحْتِي تَضَرُّهَا الْفَقْرُ
وَكُشْتِي كَشْدِ چُخْدَانِ كِهْ اَزَارِي بُوْدُو زَانَتْ
فَمَا أَعْسَرَ فَأَصْبِرْ لَهَا أَنْ لِقِيَتَهَا
بِدَايَةِ حَتَّى يَكُونَ لَهَا أَيْسَرُ
دَوَامِي نَيْسَتِ مَحْتِ رَا چُو بِنِ صَبْرِشِ اُودِ
هَمِ وَتِي كِهْ اِيَزْ دَعَا قَبْتِ كُودَا نَدَا سَا شَرِّ

وَمِنْهُ سَلَامُ اللَّهِ

النَّارُ أَهْوَنُ مِنْ رُكُوبِ الْعَارِ وَالْعَارُ يُدْخِلُ أَهْلَهُ فِي النَّارِ
 سوختن در آتش آسان تر بود از نشاندن عار
 وَالْعَارُ فِي رَجُلٍ سَبِّتٌ وَجَارُهُ طَاوِي الْحَشَا مُتَمَنِّقُ الْأَطْمَارِ
 عار باشد در خوشتر خانه و همسایه
 وَالْعَارُ فِي هَضْمٍ الضَّعِيفُ قُطْلُهُ عَارٌ دَرَجُورٍ سَبِّتٌ بَرٌّ ضَعِيفٌ وَظَلَمٌ أَوْ
 عار در جوهرست بر مرد ضعیف و ظلم
 وَالْعَارُ أَنْ يُجْدِيَ إِلَيْكَ صَنِيعَهُ فَتَكُونَ عِنْدَكَ سَهْلَةً الْمَقْدَارِ
 عار باشد آنکه در حق کسی نیکی کند
 وَالْعَارُ فِي رَجُلٍ يَحِيدُ عَنِ الْعَدَى وَعَلَى الْقَرَابَةِ كُلِّهِ زُرُ الضَّارِ
 عار آن باشد که بگریزد از دشمنان
 وَالْعَارُ أَنْ تَكُ فِي الْأَنَامِ مُقَدِّمًا عَارَانُ بَاشْدَكْه كَادَ بَرَمُ بَاشْتِ مُقَدِّمًا
 عار آن باشد که در میان مردم پیشتر از اهل فراد

جَاهِدْ عَلَى طَلَبِ الْخَلَائِكِ وَلَا تَكُنْ تُعَدُّوهُ بِالْإِسْرَافِ وَالْبُذَارِ
 جهد کن بر جستن باخلایک اما مباش
 الْإِلَهَ أَهْلَكَ أَوْ لَضَيْفِكَ أَوْ لِمَنْ لَيْشْكُوا إِلَيْكَ مَضَاضَةً الْأَعْسَاءِ
 خدایا چه خوشی با من که آید یا کسی
 كُوشَايْتِ أَوْدِدِ بِيْشْتِ زِيْ جَوْرَافْتَقَارِ
 کوشایت آورد پیشتی زی جور افتقار

رُوي عن الصادق عليه السلام

أَنَّهُ قَالَ كَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كُلُّ بَكَّةٍ يَطُوفُ فِي سَوَاقِ الْكَوْفَةِ يَضَعُ
 الذِّرَّةَ عَلَى غَانَقِهِ وَكَانَتْ تَسْمَى الشَّيْءَ فَيَقِفُ وَيُنَادِي بِكَلَامٍ ذَكَرَ
 ثُمَّ يَقُولُ يَعْنِي إِمَامُ الْخَلَائِكِ جَعْفَرُ صَادَقٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 فرمود که امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب علیه السلام هر صبح
 در بارهای کوفه طواف نمودی ردای بگریا بردش استغنا گرفته
 نام آن بردا سبیه بود و هر جا توقف کردی و این دو بیت خواندی

تَفِيَّ الْكَذَّادَةَ مَنْ نَالَ شَهْوَتَنَا مِنْ الْحَرَامِ وَيُفِي الْأَمَّ وَالْعَادُ
 نیست کرد لذت آنکه که یا بد خط نفس از حرام بعد از آن مانند کاه و تنک و عار
 بَقِيَ عَوَاقِبُ سُوءٍ فِي مَغْبِتِهَا لِأَخِيرِ فِي كَذَّةٍ مَنْ بَعْدَهَا نَارُ
 عاقبت های بدش باقیست در وقت فنا نیست خیر از لذتی که آخر سقر با بند و نار

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكَ

ذَهَبَ الرِّجَالُ الْمُتَدَابِعُ أَيْفَعَالِهِمْ وَالْمُنْكَرُونَ لِكُلِّ أَمْرٍ مُنْكَرٍ
 مقتدایان از هان رفتند با افعال خویش منکران کار بدین دامن دوزخ شد و وطن
 وَبَقِيَ فِي خَلْفٍ يَزِينُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا لِيُدْفَعُ مَعُورٌ عَنْ مَعُورٍ
 ماندند هم صحبت بعضی که زینت میدهند بعضی دیگر را برای دفع عیب خویشان
 سَلَكُوا بَيْنَاتِ الطَّرِيقِ فَأَصْبَحُوا مَتَكِبِينَ عَنِ الطَّرِيقِ الْأَكْبَرِ
 برده بالا هی رفتند لیک آخر شدند در طریقت سر نگویند سار او زره بلا شدند

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ

وَفِي الْجَمَلِ قَبْلَ الْمَوْتِ مَوْتٌ لِأَهْلِهِ وَأَجْسَادُهُمْ قَبْلَ الْقُبُورِ قُبُورٌ
 در جمال پیشتر از مرگ مرگند اهل اجل جسم ایشان باشد در کور باشد چو کور
 وَإِنْ أَمْرٌ لَمْ يُجْحَى بِالْعِلْمِ مَيِّتٌ وَلَيْسَ لَهُ حَتَّى النُّشُورِ نُشُورٌ
 مرد اگر نه مرز علمستی شک مرده است کونکر دوزخ کوفتایم شود حشر و نشور

وَفِي كَلَامِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَيُّ يَوْمٍ مِنَ الْمَوْتِ أَفْسَرُ يَوْمٌ مَا قَدَرَا وَيَوْمٌ قَدَرُ
 زمره ندرد و روز اندیشه جستن نندارم روزی که قضا بنود بروزی که قضا باشد
 يَوْمٌ مَا قَدَرُ لَمْ أَخْشَ الرَّدَى وَإِذَا قَدَرُ لَمْ يُغْنِ الْحَذَرُ
 بروزی که قضا بنود غی ترسم زمره نندارم بروزی که قضا باشد مر جستن کجا باشد

وَقَالَ عَلِيٌّ الْكَرَامَةُ

قِيلَ أَنَّهُ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ يُرْفَى بِأَبَاهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
كُنْتُ السَّوَادَ لِنَاظِرِي قَبْلِي عَلَيْكَ النَّاسُ ظَرُّ
نور بودی مردم چشم مرا بر فراق تو کویه زان دارد بصر
مُرَشَّاءُ بَعْدَكَ فَلِمْتُ فَعَلَيْكَ كُنْتُ أَحَا زُر
هر که میخواهد پس از تو گویند من هم از مرگ تو می کردم خذر

وَقَالَ عَلِيٌّ

روى الشيخ ابو جعفر الطوسي باسناده عن ابى الاسود الديلي
عن ابى طالبان رجلا سال على عليه السلام عن سؤال فبادر
ودخل منزله وخرج فقال ابن السائل فقال لها انا يا امير
المؤمنين فقال ما منك فقال كيت وكيت كالمسألة المحمات

جوابا فاما لك بطاءات اليوم عن جواب هذا الرجل حتى دخلت
الحجرة فخرجت فاجبت قال كنت خاقنا ولا راى لثلاثة لحاقن و
ولا لحازق ولا لحاقب و يقول روایت کند شیخ ابو جعفر
طوسی رحمة الله عليه بطریق اسناد از اسود دلی که گفت
مردی از امیرالمؤمنین علی سوال کرد آن حضرت بتجیل
در خانه و منزل خود در رفت و بعد از آن که بیرون آمد
و گفت سائل کجاست و سائل پیش آمد که منم یا امیر
المؤمنین پس گفت چیست سوال تو بکوی گفت این و این
سوال او را جواب گفت بعد از آن گفتند یا امیرالمؤمنین
ما بتوا اعتقاد داریم که چون از تو مسئله پرسند چون
آتش تیر جواب بدهی تو راجه بود که امروز توقف کردی
در جواب این مرد تا رفتی و باز از خانه بیرون آمدی

وجوابش گفتی گفت من حاقن بودم و هیچ فکر و رای درست
 نیست کسی را که حاقن باشد یا حازق یا حاقب و حاقن
 کسی را گویند که بول بسیار بود و حازق کسی که موز
 اش تنگست و حاقب کسی که بول را نگاه دارد و بعد از این آیات ^{میگفت}
 إِذَا الْمُسْكِرَاتُ تَصَدَّيْنِ لِي كَسَفْتُ حَقَائِقَهَا بِالنَّظَرِ
 که از من بپرسند در مشکلات کشایم و موردش بعلم و نظر
 وَأَنْ بَرَقَتْ فِي مَجِيلِ الصَّوَابِ عُمَيَّا وَلَا يَحْتَلِيهَا الْبَصَرُ
 و آن برخشان شود در محل خیال نهانست انوار او ادب و بصیرت
 مُقْتَنِعَاتُ بَعْيُونِ الْغُيُوبِ وَضَعْتُ عَلَيْهَا صِجْحَ الْفِكْرِ
 مقنع سرانند با چشم عیب شد از رویشان فکر من پرده در
 مَعِيَ أَسْمَعُ كَطَلِي الْمُهَفَّنَاتِ أَفَرَى بِهِ عَنْ بَيِّنَاتِ السَّيْرِ
 مرا هست کوشتی تیزی چو تیغ می آید از براهین و براهین سیر
 که بنم نقاب از براهین سیر

وَقَلْبُ إِذَا اسْتَطَقَّتْهُ الْهُمُومُ أَرَبَى عَلَيْهَا بَوَاهِي الدُّرُودِ
 دلی که روی از نطق جوید هموم کند ظاهر از نطق غلطان هر
 لِسَانِي كَشَفْشِقَةِ الْأَرْيَحِيِّ أَوْ كَا الْحُسَامِ الْيَمَانِي الذِّكْرِ
 زبانی که بگفت ز چون اریحی و یا همچو تیغ یمانی که
 وَكُنْتُ بِامْتِعَةٍ فِي الرِّجَالِ أَسَائِلُ هَذَا وَذَا مَا الْخَبَرِ
 و گفتم با امتیعی در رجالات اسایل هذا و ذا ما الخبر
 نیمی پیش مردم چو مرد جهول ز من بپرسند و از خبر و شر
 وَلَكِنِّي مَذْرُوبٌ بِالْأَصْفَرِ أَيْنَ مَعَ مَا مَضَى مَا غَبَرُ
 و لکنی مذروب با الاصفر این مع ما مضی ما غبر
 مرا هست گاه فصلحت و نطق ز این و رفته کویم خبر

وَلَعَلِّي أَنَا نَبِيٌّ طَالِبٌ

يُغَرِّقُنِي قَوْمٌ بَرَاءَةٌ مِنَ الصَّبْرِ وَفِي الصَّبْرِ سَبَابُ أَمْرِ مِنَ الصَّبْرِ
 غراکتند مرا مردم بری از صبر و فی الصبر سباب امر من الصبر
 ز صبر تلختر افتاد صبر را اسباب

يَعْرِى الْمَعْرِى قُرْمِي لِسَانِهِ وَيَتَقَى الْمَعْرِى فِي آخِرِ مِنَ الْجَمْرِ
غراكنش غراكد و رفت برره خویش بماند اهل غراد در میان سوزش و آب

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكَ

أَشْكُو إِلَيْكَ عَجْرِي وَيَحْدِي وَمَعُشَرًا عَشَوًا عَلَى بَصَرِي
شکوه دارم بآنها حال نهان و آشکار در میان مردمی خشم مرا چون پرده پیشتر
إِنِّي قَتَلْتُ مُضَرِي مُضَرِي جَدُّ عَتَانِي وَقَتَلْتُ مَعُشَرِي
خیش را من کشته ام از ضرب پیغم خویش بنی خود را بریدم قتل کردم قوم خویش

رَوَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اهل المعروف في الدنيا هم اهل المعروف في الآخرة
هَذَا الْحَدِيثُ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ قَالَ رَوَاهُ يَتُسْتَكَلَمُ

رسول صلی الله علیه و آله این حدیث را بر امیر المؤمنین

علی خواند معنی حدیث آنست که اهل نیکوئی باشند

در آخرت امیر المؤمنین در جواب آن حضرت این دو بیت گفت

وَمَا أَثَرُ الْقَصِيرِ إِلَّا مُقَصِّرٌ رَمَى نَفْسَهُ حَتَّى مَحَلَّ الْمُقَصِّرِ

هیچ تقصیری نخواهد کرد الا فاسد نفس خود دیدم بجز و ناتوانی مبتلا

وَكُلُّ أَمْرٍ يَأْتِي نَهَا هُوَ أَهْلُهُ فَأَهْلُهُ لِمَعْرُوفٍ وَأَهْلُهُ لِمُنْكَرٍ

هر کسی میسر بد چیزی که اهل آن بود اهل نیکی را بجز اینکی بد آنرا بد سزا

وَلَهُ عَلَى عِلِّيٍّ الْقِتْلَا

قیل و لم بعد الحکیمین الا هو یقول یعنی آن حضرت زانید

ند بعد از قصه حکیمین الا که این ابیات

میخوانند

لَقَدْ عَجَزْتَ عَجْزَ مَنْ لَا يَعْتَدِرُ سَوْفَا كَيْسَ بَعْدَهَا وَاشْتَمِرُ
 عَجْزَ مَنْ عَجَزَ أَنْ يَكُنْ شَيْءًا مَعْدُورًا نَسْتُ فَرْدِ بَرِّهِمْ بَدِينِ تَدْبِيرِ وَدَأْمِ بَرْزَخِ
 أَرْفَعُ مَنْ دِيْلِي مَا كَانَ يَجْرُ قَدْ يَجْمَعُ الْأَمْرُ الشَّيْبُ الْمُنْشَرُ
 بَرْزَخِ دَأْمِ فَرْدِ بَرِّهِمْ أَنْزَالِ بَرْزَخِ تَاكِهِ كُودِ دَجْمِ اِيْنِ كَارِ بَرِّشَانِ اِيْنِ

وَقَالَ عَلِيُّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ

يَذْكُرُ مَبِيتَهُ عَلَى فَرَاشِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
 وَمَقَامِهِ فِي الْغَارِ وَقَدْ رَوَاهُ أَبُو جَعْفَرٍ الطُّوسِيُّ بِالْإِسْنَادِ
 يَعْنِي شَيْءَ كَيْفِ بَيْتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ جِهَتِ قَصْدِ كِفَارِ تَوَجُّهِ
 بَغَاغِهِ مَوْدِ وَأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ بِفَرَاشِ اِيْنِ خَصْرَتِ تَكِيهِ كُودِ بُوْدِ وَإِيْلَاتِ مِيكَفَتِ
 وَقِيْتُ بِنَفْسِي خَيْرٌ مِنْ وَطِي الْحَصَا وَمَنْ طَافَ بِالْأَيْتِ الْمَيْتِي وَبِالْجُرْ
 جَانِ خُودِ كُودِ مِ بَرِّ اِيْنِ كَيْ خَيْرِ خَلْقِ بُوْدِ وَأَنْكَ بُوْدِ اَنْدِ طَوَافِ كَعْبِهِ وَطَرَفِ اِيْنِ

رَسُولِ إِلَهٍ الْخَلْقِ إِذْ مَكَرُوا بِهِ فَوَقَيْنَهُ دُؤَالِ الطُّولِ الْكَرِيمِ مِنَ الْمَكْرِ
 اِيْنِ رَسُوْلِ خَقِ كَيْ چُوْنِ دَرْ حَقِّ اُوْ كُودِ نَدْمَكِ لَطْفَايَنْ شَدْنَكِ دَارِشَنْ مَكُودِ شَنْ اِيْنِ
 وَبِثَارَ اَعْيَبِهِمْ مَتِي يُنْشِرُونِي وَقَدْ وَطَنْتُ نَفْسِي عَلَى الْقَتْلِ وَالْاَسْرِ
 بِفَرَاشِ اَقْتَادِ مِي نَايَمِ كَيْ كِي قَتْلِ كُنْدِ نَفْسِ اِدَادِ تَسْلِي بَرِ كُودِ دِلِ زَجَانِ
 وَبَاتَ رَسُولُ اللَّهِ فِي الْغَارِ اَمِنًا مُؤْتَى وَفِي حِفْظِ الْإِلَهِ وَفِي سِتْرِ
 خَصْرَتِ بِيغِي اِيْنِ خَوَابِ خُوشِ بُوْدِ بَغَارِ دَرْ پَنَاهِ حِفْظِ وَتَسْ خَالِقِ كُوْنِ وَمَكَانِ
 أَقَامَ تَلْكَ اَمْرُ زَمْتِ قَلَا يَصُ قَلَا يَصِيْفِرُنِ الْحَصَا اِيْنِ مَا تَقَرُّ
 بِرَشْتِ رِيْشْتِ اَزَا اِيْنِ جَانِ اِيْنِ خُودِ بَعْدِ اَزْ سَهْ رُوْ اَنْشَرِ هَايِ كَيْ شَدِ چُوْنِ مَوْمِ سَنَكِ اَزْ پَنَاهِ
 اَرَدْتُ بِهِ نَصْرًا اِلَّا لَهُ تَبَتُّ لَوْ وَأَضْمَرْتُهُ حَتَّى اَوْسَدَ فِي الْقَبْرِ
 خُوشَمِنْ زِيْنِ دَلِيْ رِيْ نَصْرَتِ وَفَتْحِ خُذَا دَاشْتَمِ تَا خَوَابْ كَاهِ مَرِ اِيْنِ سِرِّ رَا هَانِ

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَيْبَةَ

عن ابيه انه قيل لا امير المؤمنين عليه السلام ان على باب
المسجد قوما يزعمون انك ربحهم فدعاهم فقال لهم ويلكم
انما انا عبد الله مثلكم كل الطعام واشرب الشراب فاتقوا الله
وارجعوا فابوا فطردهم فاتوه في اليوم الثاني والثالث فقالوا
مثل ذلك فقال لهم والله ان تبتم والا قتلتكم ارجئت
قتلت فدعاهم فبروا في بقعوم وحفر لهم اخذوا بين باب
المسجد والقصر فدعا الحطب فطره والنار فيه فقال اني طار
حكم فيها او ترجعوا فابوا فدفبهم حتى احرقوا وقايل
بعض اصحابنا لم يحرقهم وانما ادخن عليهم ثم قال
لما نأت الامر امر منكرا او قدت ناري ودعوت قبرا
ثم احرفت جفرا وحفرا وقبر يحطم حطما منكرا

ما ان تاوهت في شئ رزيت
كما تاوهت للأطفال في الصغر
بدل ونا لان نكستم در مصيبت هيجكه
ايجنان كه اندرهم لطفال در وقت صغر
قدمات والدهم من كان يكفلهم
في الثاينيات وفي الاسفار والحضر
من ايشانرا پير وانكس كه ي پروردشا
در بليات زمان در سفرها وحضر

ومنه سلام الله عليه

تلكم فرشت مناني لتقتلني
فلا وربك ما بزوا ولا ظفرو
اين شما پنداي قيرش و كشتن من خواستيد
حقير تو كه ايشانرا نخواهد شد ظفر
فان بقيت منهن ذمتي لكم
بنات و دقين لا يعفوا لها اثرها
اگر بمانم عهد و رهنمي ميكنم پيش شما
كز بدوي جاينين از انكردن دكر اش
وان هلك فاني سوف اورثهم
ذلك الحيوة وقد خانوا وقد غدروا
خوارى عمراني غدروا خيانت سر بس
وربهم مدهم از بعد ان ميراث شان

اَتَابَيْتُ فَإِنِّي لَسْتُ مُخْتَارًا أَهْلًا وَلَا شَيْعَةً فِي الدِّينِ إِذْ خَرُّوا
 وبنام نیستم آنکس که کرم در جهان یارو اهل شیعه در دین که با فرستد
 قَدْ بَايَعُونِي وَلَمْ يُوْفُوا بَيْعَتَهُمْ وَمَا كَرُونِي فِي الْأَعْدَاءِ إِذْ مَكَرُوا
 بیعتی کردند با من و آن نشد آخر و نا مکرها کردند با من در صف اعدا کرد
 وَنَاصَبُونِي فِي حَرْبٍ مُّضْتَرَّمَةٍ مَا لَمْ يَدْرِكُوا أَبُوبَكْرٍ وَلَا عُمَرَا
 با من اند در با شادند و چون آتش شد در جهان هر کردند بدین را ابوبکر و

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

اُعْمَضُ عَيْنِي مِنْ أُمُورِ كَثِيرَةٍ وَإِنِّي عَلَى تَرْكِ الْغَوَضِ قَدِيمٌ
 چشم می پرسم بعد از آنرا و آن کارها کچه هم قدرت بود بر ترک این مغی
 وَمَا مِنْ عَمَلٍ أَغْضَى وَلَكِنْ رُبَّمَا نَمَّا مَا وَاعِظُ الْمَرْءَ وَهُوَ يَصِيرُ
 نیست از کوری که پوشم چشم خود لیکن بسی چشم پوشد مرد و او را هست بنیای بجا

وَاسْكُتْ عَنْ أَشْيَاءَ لَوْ شِئْتُ قُلْتُهَا وَلَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْمَقَالِ أَمِيرٌ
 خاموشم از کارها و زانک خواهم گویش نیست بر ما در سخن گفتن امیر و مقتدا
 أَصْبِرْ نَفْسِي بِأَجْرِهَا دِي وَطَاقَتِي وَإِنِّي بِأَخْلَاقِ الْجَمِيعِ خَبِيرٌ
 نفس خود را صبر فرمایم بچند خوشتن زانک من هستم خبر دانا جمیع خلقها

فَكَلامِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

مَا لِي أَمَّا خَيْرٌ وَلَا مِيرٌ قَدْ لَهَ قَضَيْتُ مَنِي لُبَّانَاتِي وَأَوطَارِي
 خیر و میری نیست در تو در ای در شمار هم ز خود گشتم بکار خوشتن حاجت کردار
 فَإِنْ بَقِيَتْ فَلَا تُرْجَى لِكْرَمَةٍ وَإِنْ هَلَكْتُ فَمَدْمُومٌ إِلَى النَّارِ
 که بماند نیست کس را از تو امید کرم و در پیری بدترین جایتم بهنم گشت نا

وَقَالَ عَلِيٌّ السَّلَامُ

حَيَاتِكَ أَنْفَاسُ تُعَدُّ وَكَلَامُكَ
مَضَى تَقَسُّرُ مِنْهَا تَقَصُّصُهَا جُزْءُهَا
زنده گانی تو از دم های معدود و تنه
هر دم می گمان بگذرد از آن که در فنا
فَتُصْبِحُ فِي نَفْسٍ وَتَقْسِي لَهَا
وَمَا لَكَ مِنْ عَقْلِ تَحْسُنُ بِهِ رُزْءَ آ
چون بروزی بظوری باشی و شبی غایت
کو ترا عقلی که در یابی چنین تفسیرها
وَيُحَدِّثُكَ حَدِيثًا مَا يُرِيدُ بِكَ الزُّرْءَ
وَيُحَدِّثُكَ مَا يُفِيكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ
وَيُحَدِّثُكَ مَا يُفِيكَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ
زنده سازد آنکه می میراندت در هر شب
سازبان راه عقبی بر تو میخواند خدا

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَى

الْعُلَمَاءِ زَيْنُ فَنَ كُنْ لِلْعِلْمِ مُكْتَسِبًا
وَكُنْ لَهُ طَالِبًا مَا عَشْتَ مُقْتَسِبًا
زینت مردم بود از علم کسب علم کن
علم را بجوی از وی اقتباس فرودار
وَكُنْ إِلَيْهِ وَثِقًا بِاللَّهِ وَاعْنِ بِهِ
وَكُنْ حَلِيمًا رَضِيَ الْعَقْلُ مُحْتَرَسًا
میل سوی علم کن میدار بر حق اعتماد
بارضای عقل جو علم و مشو عاقل گار

لَا تُشَامَنَّ إِذَا مَا كُنْتَ مِنْهُمْ كَمَا
فِي الْعِلْمِ يَوْمًا وَإِنَّمَا كُنْتَ مِنْهُمْ كَمَا
چون غمائی در طلب جنتی مگردان دل مکن
در پی علم اربوب در یاب و غواص وار
وَكُنْ فِتْنَةً نَاسِكًا مُحْضًا لِلتَّقَى وَرِعًا
لِلدِّينِ مُغْتَمًّا لِلْعِلْمِ مُفْتَرَسًا
مستی و زاهد و اهل ورع باش ای جوان
دین غنیمت دار و تخم علم زار در لب گار
وَأَعْلَمْ هَدِيَّتَ بَانَ الْعِلْمِ خَيْرُ صَفَا
أَطْلُ لَطَائِبِهِ مِنْ فَضْلِهِ سَلَسًا
فهم کن که علم صافی تر نباشد مشرب
طالب خود راست همچون آب جاری ساز گار

وَلَهُ عَلَى عِلْمِهِ السَّلَامُ

السِّفِّ وَالْخَيْرِ دِيحَانًا
أَفْعَلَى التَّرَجِسِ وَالْأَسِ
نیغ خنجر دسته دیمان است
فارغست از ترکس و از مورد مرد
مُشْرَابًا مِنْ دَمِ أَعْدَائِكَ
وَكَا سَنَا جُمَّتَهُ السَّرَاسِ
با خون بدخواهان ماست
کاسه سر ساغرها در بند

وَقَوْلِهِ عَلَيْهِ

لَا تَتَّخِمْ ذَنْبَكَ فِيمَا مَضَى وَهَيَّوْنَ الْأَمْثِرَ وَطَبَّ نَفْسًا
خالق خود را مکن تهمت در احکام قضا کار آسان گیر و نفس خویش را خوشحال ^{دار}
لِكُلِّ هَمٍّ وَرُجٍّ عَاجِلٍ يَا نَبِيَّ عَلَى الْمُصْبِحِ وَالْمُمْسَا
در جهان هر کار را آخر رسد فتح و فوج بر کسی که هست در جلا بنده لیل و نهار

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ دَائِبِي فِي صُجَّهِهِ وَفِي غَلَسِهِ
شکر خدا که نیست شریک و نظیر او وین عادت من است در صبح و در مسا
لَمْ يَبْقَ لِي مَوْئِسٌ فَيُؤْنِسُنِي إِلَّا أَنِّي خَافُ مِنْ أَنْفُسِهِ
مونس مرا نماند که انستن بود بمن جز مونسی ترس ز انفسش بود مرا

فَاعْتَرِلِ النَّاسَ مَا اسْتَطَعْتَ وَلَا تَرْكُنْ إِلَى مَنْ يَخَافُ مِنْ دَنْبِهِ
از مردمان بقدر توان باش گوشه گیر و زهر که ترسی از بد پیش باش از وجدا
فَالْعَبْدُ يَرْجُو أَمَّا لَيْسَ يُذَرُّكَ وَالْمَوْتُ أَذْنِي إِلَيْهِ مِنْ نَفْسِهِ
بنده امید آنچه کند در دنیا بدش نزدیک تر شد از نفس او دم فنا

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْهِ

لَا تَأْمِنَنَّ الْمَوْتَ فِي طَرَفٍ وَلَا نَفْسٍ وَلَا تَمْنَعَنَّ بِالْجَنَابِ وَالْحُرْسِ
یک نفس بل خطه این مباحش از حال مرگ و تر امانع شوند از وی نه بپا نان در
وَأَعْلَمُ بَأَنَّهُ سَهَامُ الْمَوْتِ نَافِقٌ فِي كُلِّ مَدْرَجٍ مَنَا وَمُتَّسِرٌ
و دانک باشد تیرهای موت را حکم و راه بر همه درجی که مارا باشد و حصن و سپر
مَا بَادِرِيكَ تَرْضَى أَنْ تُدْنِسَهُ وَثُوبَ نَفْسِكَ مَفْسُولٌ مِنَ الدَّنَسِ
چست دینت را که ناپاکی رو اداری تندی و ثوب نفسک مفسول من الدنس
جَامِهَائِي تَنْبَغَاتِ پَاكِ پوشیده پیر

تَرْجُوا النِّجَاةَ وَلَمْ تَسْلُكْ مَسَالِكَهَا
داری امید نجات و نیستی برداد آن

أَنَّ السَّفِينَةَ لَا تَجْرِي عَلَى الْيَبَسِ
راستی را کی توان کردن روان کشتی

وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكَ

الْحَسْبُ أَوْلَادُ الْجَهَنَّمَ أَنَا
هست اولاد جهنم الترحمان آنکه ما

عَلَى الْكَرِّ لَسْبًا مِثْلَهُمْ فِي الْفَوَارِسِ
مثل ایشان در سواری نیستیم از کوفه

فَسَأَيْلُ بَنِي بَدْرٍ إِذَا مَا لَقِيتَهُمْ
بِقِتْلَى دَوَى الْقُرْآنِ يَوْمَ التَّمَارِسِ
قتل انهای که کدام روز هجلا و حشر

قَصَّةِ بَرَسِ بَرَسِ بَدْرٍ بَدْرٍ بَدْرٍ
وَهَذَا رَسُولُ اللَّهِ كَالْبَدْرِ بَيْنَنَا
به کشف الله العبدی بالتناكس

این رسول حق که چون بد رست ما را در میان
بهر او اعدای دین را کرد حق زیر و زبر

وَإِنَّا أَنَا نَرَى لِرَبِّ سَبَّةً
وَلَا تَشْتِي عُنْدَ الرِّمَاحِ الْمَذَاعِسِ
ما نمی بینیم روز حرب تقصیری نخود

فَمَا قِيلَ فِينَا بَعْدَ نَامِنْ مَقَالَةٍ
نَمَا غَادَرَتْ مِتْجَادِيًّا لِلَّهِ

نیست بعد از ما کسی را در غر اگر در سخن
بر تن کسی خلعتی ز نیشان نکرد دهنده

قَالَ عَلَى كَرَمِ اللَّهِ

أَقْرَأُ النَّاسَ أَعْرِفُهُمْ بِنَقْصِهِ
وَأَقْعُهُمْ لَشَهْوَتِهِ وَحِرْصِهِ
بود کامل مردم شناسا تر بنقص خود
بکی کند بیخ حرص و شهوت از نیا مضحک

فَدَانِ عَلَى السَّلَامَةِ مِنْ يَدَايِ
وَمَنْ لَمْ تَرْضَ صُحْبَتَهُ فَأَقْصِهِ
فدان علی السلامه من یدای
کسی که صحبتش را ضعیفه دور بود در نما

وَلَمْ تَشْتَغِلْ عَافِيَةً بِشَيْءٍ
وَلَمْ تَشْرَحْ خَصَنَ أَذَى لِرُحْصِهِ
و لم تشغل عافیه بشی
مدان از آن بلا از آن پشیمون اهسته اوزان

وَحَلَّ الْفَخْصَ مَا اسْتَغْنَيْتَ عَنْهُ
فَكَمْ مُسْتَجِلٍّ عِيبًا الْفَخْصَهُ
باز دخل و فخر خاصه زان کروی غنی با
فکم مستجیل عیب الفخر

بَسَاجُوشِ هَر خَر عَیَالِید وَ تَقْصَانِ

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَنَا مَا تَدْعُونَ بِغَيْرِ حَقٍّ إِذَا مِيرَ الصَّحَاحُ مِنَ الْمَرِاضِ
 - بغير حق بود این دعوی شما با ما چنانکه هست عیان تر در ستار ^{نهار}
 عَرَفْتُمْ حَقَّنَا فَحَدِّثُوا كَمَا عَزَى السَّوَادُ مِنَ الْبَيَاضِ
 شناختید حق ما و منکرید از ما چنانکه باز شناسند روز از شدت آزار
 كِتَابُ اللَّهِ شَاهِدُنَا عَلَيْكُمْ وَقَاضِيَنَا إِلَّا لَهُ فَنِعْمَ قَاضٍ
 گواه ما است کتاب خدا بسوی شما خداست قاضی ما به ز قاضیان دیار

وَمِنْ سَلَامِهِ عَلَيْهِ

إِذَا أَدْنَى اللَّهُ فِي حَاجَةٍ أَتَاكَ التَّجَاحُ بِهَا يُرْكُضُ
 حاجتی که اندران رضای حقست سوت آید دویدم کا مطلب

وَأِنْ أَدْنَى اللَّهِ فِي غَيْرِهَا أَتَى دُونَهَا عَارِضٌ يُعْرِضُ
 و آنک فرمان حق در آن نبود عکس آن عارضست و رنج و تعب

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِصْبِرْ عَلَى الذَّهْرِ لَا تَغْضَبْ عَلَى أَحَدٍ فَلَا تَرَى غَيْرَ مَا فِي اللُّوْحِ مَخْطُوطٍ
 صبر کن بر دهر و بدخوی مکن با هیچ کس چون نمی بینی هیچ چیزی خارج از لوح و قلم
 وَلَا تَقِمْ بَدَارٍ لَا انْتِفَاعَ بِهَا وَالْأَرْضُ وَاسِعَةٌ وَالرِّزْقُ مَبْسُوطٌ
 ساکن شهری مشو کجا نباشد هیچ نفع زانکه عالم را زمین باشد فراخ و رزق هم

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

نَوْمٌ أَمْرٌ عَجِيزٌ لَهُ مِنْ يَقِظِهِ يَوْمٌ يُرَضُّ فِيهَا الْكَاتِبِينَ لِحَفْظِ
 خواب مرالیه تیرا شد از بیداریش آنکه راخی از فعلش گرام الکاتبین

وَقَالَ عَلَيْكَ السَّلَامُ

إِنْ أَخَاكَ الصَّدُوقُ مَنْ كَانَ مَعَكَ وَمَنْ يَضُرُّ نَفْسَهُ لِيَنْفَعَكَ
 آنرا بد باشد که صدق را نباشد تو و برای تو بود که نه بدیج و عنا
 وَمَنْ إِذَا عَايَنَ امْرَأًا أَقْطَعَكَ شَتَّ فِيهِ شَمْلُهُ لِيَجْمَعَكَ
 و آنکه چون بیند معاین در مقاطع کارد تو خود پریشانی کشد تا جمع گرداند ترا

وَمِنْ كَلَامِهِ أَمَّا مَ

ذُنُوبِي إِنْ فَكَّرْتُ فِيهَا كَثِيرَةٌ وَرَحْمَةُ رَبِّي مِنْ ذُنُوبِي أَوْسَعُ
 گناهانم فراوانست چون فکرش کنم با خود عطا و رحمت پروردگارم بیش از آن باشد
 فَمَا طَاعَ فِي صَلَاحٍ قَدْ عَمِلْتُهُ وَلَكِنِّي فِي رَحْمَةِ اللَّهِ أَطْمَعُ
 طبع نبود مرا چیزی بیادش نکو کاری و لیکن خواهش از رحمتش بیش از آن باشد

فَإِنْ يَكُ غُفْرَانٌ فَذَلِكَ بِرَحْمَةٍ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَجْرِي بِمَا كُنْتُ أَصْنَعُ
 اگر امرزش باشد بود آن غایت رحمت و گرنه جزای کرده من در میان باشد

وَقَالَ عَلِيٌّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ

لَا تَضِيعِ الْمَعْرُوفَ فِي سَاقِطٍ فَذَلِكَ صُنْعُ سَاقِطٍ صَانِعٍ
 لطف وجود و نیکی ب مردم ناکس مکن ز آنکه صنایع باشد آن نیکی و افتد بلاش
 وَصَعُهُ فِي حِرْ كَرِيمٍ تَكُنْ عُرْفُكَ مُسْكَاءَ عَرَفُهُ صَانِعٍ
 خیر کن ب مردم از ادای گویی تا شود

خیر تو چون مشك بوی او شد زان مرد فاش

قَدْ كَانَ كَثْرًا فِي الْكَلَامِ لَسَمْعًا حَتَّى سَمَّا بِحُسَامِيهِ تَرْوِيمًا
 بود هر خود تنگای جاهل و بسیار گوی

تا شود عالی و از تیغش ترسد و فرکان

فَعَلَوْنَهُ مِنِّي بِضَبَّةٍ فَإِنَّكَ
 بوسه شوقا در شدم از ضرب تیغ جان شکاف
 مَا كَانَ يَوْمًا فِي الْحَرْبِ وَجْدُوعًا
 آنکه روزی در صف هیجا بودش اضطراب
 مَنْ كَانَ يَنْكَرُ فَضْلَنَا وَسَنَاءَنَا
 فَاَنَا عَلَى لَدَا لَهُ مَطِيعًا
 هر که باشد منکر فضل و برزگیهای ما
 مِنْ عَلَامِ كِدِّكَ وَخَوِشِ فَرْمَانِ كِدِّكَ

وَلَدَائِضُكَ

مَاتَ الْوَفَاءُ فَلَا تَرْفُدْ وَلَا طَمَعُ
 وفانماند و نیکویی طمع نماند و طلب
 فِي النَّاسِ لِلنَّاسِ إِلَّا الْيَأْسُ وَالْجَنُوحُ
 بر دمان بجز از نا امیدئی جاوید
 فَأَبْصِرْ عَلَى ثِقَةٍ بَابِنِّهِ وَأَغْنِ بِهِ
 خدا کریم ترا از هر که هست دامتد
 بِاعْتِمَادِ خُذْ شَوْغَنِي وَصَبْرِي نَائِي

أَيَا صَاحِبَ الذَّنْبِ لَا تَقْنَطَنَّ
 ای کینه کارنا امید مباشد
 فَإِنَّ الطَّرِيقَ مَخْفُوفٌ وَمَخْفُوفٌ
 زانک پروردگار غفار دست
 زَادَنِي شَهْمُ مَرُوزِنِهِ سَارِ
 زانک در راه خوف بسیارست
 جَزَى اللَّهُ عَنَّا الْمَوْتَ خَيْرًا فَإِنَّهُ
 اَبْرَبَنَا مِنْ كُلِّ خَيْرٍ وَآرَدَنِي
 ایند جزای خیر دهد موت داکه او
 مَادَاهِ سَتَانِ هَمَّ نِيَكُونِي كَهْ هَسْت
 اَبْرَدَنِي مِنَ الذَّارِ الَّتِي هِيَ اَشْرَفُ
 بَعِثْ لِي بِرَدِّ بَقَايِ كَهْ بِرْتَرَسْت
 بَعِثْ لِي بِرَدِّ بَقَايِ كَهْ بِرْتَرَسْت

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

مَالِي عَلَى قَوْتٍ فَإِنِّي أَسْفُ
 نه مرا بر کشته ام هیچ تا سفا در دل
 وَلَا زَانِي عَلَى هَاتِفٍ
 نه مرا بر کشته ام هیچ تا سفا در دل

مَا قَدَرَ اللَّهُ لِي فَلَيْسَ لَهُ عَنَى إِلَى مَنْ سِوَايُ مُنْصَرَفُ
 هر چه تقدیر مرا شد ز حق از این بود **آنکه که دزد من این چیز شخص دکر**
 فَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ مَا لِي قُوَّةٌ وَهَيْتَى الشَّرَفُ
 شکر بزدانک روا نیست شریکی اورا **که مراقبت نه و همت من بالآخر**
 أَرْضًا بِالْعُسْرِ وَالْيَسَارِ فَمَا تَدْخُلُنِي ذِلَّةٌ وَلَا صَلَفُ
 زمین درده اسانی و دشواری هیچ **نیست غر آن خواری و سعار و ناز و خشم و**
 داجیم درده اسانی و دشواری هیچ

روای الحسن علیہ السلام

فاجتمع اسرته اليه فقالوا يا ابا عبد الله لو كتبت الى معا
 ویتة لقضى دينك فقال لهم لا ينبغي للعبد ان يسأل
 غير الله فلما الحق عليه قالوا اكتبوا كتابا با و اتقوا
 غدا فلما اصبح بهم فلما خرج اليهم وفي يده كتاب مثل

الأغلة فقال لهم اني لما فارقتكم دخلت خراين امير
 المؤمنین فوجدته ههنا الرقعة وما ادى ما فيها الا
 من قبله واذ فيها بخطه عليه السلام **روایت است که**
 امام حسین را علیه السلام قرض بسیار شوم بود کسان
 و نزدیکان بروی جمع شدند و گفتند یا ابا عبد الله اگر
 بسوی معا ویر کتابت فرمای و حال باز نمائی قرض
 ترا بکند بکزارد و منت دارد در جواب ایشان گفت **روایت شد**
 که بنرم از غیر خدای خود چیزی خواهد بپردازانک
 در میان لغه افتروند و اسد عای بسیار نمودند
 فرمود که شما بروید و مکتوب بنویسید و فردا پیش من
 بیاورید چون صباح کتابت آوردند امام برون آمد و
 در دست وی مکتوبی بمقداری انگشتی ایشانرا گفت که

دی روز که از شما جدا شدم بخزانہ امیر المؤمنین در آمدم این رقعہ
را یافتہ و کشودم دیگر ندید بودم چون بر جماعت نمود خط نوشتہ بود

وَمِنْ كَلَامِ الْمُنِ

اغْنُ عَنِ الْخَلْقِ بِالْخَالِقِ
باش مستغنی از مخلوق و بخالق رویار
تَغْنُ عَنِ الْكَاذِبِ بِالصَّادِقِ
تا غنی گردی از کاذب سوی صادق راه
وَاسْتَرْزِقِ الرَّحْمَنَ مِنْ فَضْلِهِ
فَلَيْسَ غَبْرُ اللَّهِ بِالْوَازِقِ
نیست غبار حق کسی روری در جن و بشر
رِزْقُكَ أَنْفَرُ تَعْوِجٍ عَنِ فَضْلٍ
مَنْ ظَنَّ الرِّزْقَ فِي كَيْفِهِ
فَلَيْسَ بِالرَّحْمَنِ بِالْوَاتِقِ
اعتمادش نیست بر روزی ده خلاقان مگر
مَنْ ظَنَّ الرِّزْقَ فِي كَيْفِهِ
أَوْ قَالَ إِنَّ النَّاسَ يَتَوَقَّي
ز کسکی گوید مردم غنی گردانند
مَنْ ظَنَّ الرِّزْقَ فِي كَيْفِهِ
لَعَزَّازُ بِالْأَيُّ كَوْهِي كَانُ بَعْدَ وَنِ بَرِي

وَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

مَنْ لَمْ يَكُنْ جَدُّهُ مَسَاعِدُهُ
فَحَقُّهُ أَنْ يَجِدَ فِي الْحَرَكَةِ
کسی که اوزانشد جد مساعد
بود نقصانش در جد کردن خویش
فَقُلْ لِمَنْ حَالُهُ مُوَلِيَّةٌ
لَا تَعْرِضَنَّ بِالْحِرَاكِ لِلْمَلَكَةِ
بگو از آنکه حالش گشته باشد
مکن کوشش برای مردن خویش

قَالَ عَلِيٌّ كَرَامَتُهُ

قَوْمِي إِذَا اشْتَبَكَ الْفَنَاءُ
جَعَلُوا الصُّدُورَ لَهَا مَسَالِكُ
نیز هاپوز در هوا کردد مشتک قوم من
سینه های خویش گذاشتند اوزار هکدار
أَلَّا يَسُورَ قُلُوبَهُمْ
فَوْقَ الصُّدُورِ لِأَجْلِ ذَلِكَ
دشمنان حمله دلهایشان لباس شده
امن بالای سینه از برای کارزار

عن ابائه عن امير المؤمنين عليه السلام قال انه اني كنت في
فدك في بعض حيطانها حين صارت لفاطمة عليها السلام اذا نأ
بامره قد هجمت على وفي يدي مسحاة اعمل بها فلما نظرت اليها
طار قلبي مما تداخلى من جمالها فشبهتها بيثينة بنت عامر بن
الجمي وكانت من اجل نساء قریش فقالت لي يا بن ابي طالب هل
ان تزوجني فاغنيك عن هذه المسحاة وادلك على خزاين
الارض ويكون لك الملك ما بقيت فقلت لها من انت حتى ابرؤ
من اهلك فقالت انا الدنيا فقلت لها ارجعي واطلبي زوجا
غيري فليست من شاني واقبلت على المسحات
وَمِنْ سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْكِ

لَقَدْ خَابَ مَنْ غَرَّتْهُ دُنْيَا دُنْيَةٍ وَمَا هِيَ وَأَنْ غَرَّتْ قُرُونًا بِطَائِلِ
شَدَّ زِيَانِ كَارِئِكَ كُدَّ شَعْرُهُ دُنْيَا فِي حَيْثُ دُنْيَا لَكَ سَاذُ غَرَّةٍ خَلَقَ بِكَ رَاذُ

أَتَيْنَا عَلَى زَيْنِ الْغَيْرِ بَرُكْشِينَةٍ سَوَى مَا آمَدَ بَحْرِي شِينَهُ جَلُو كَرْد
وَزِينَتَهَا فِي مِثْلِ تِلْكَ الشَّامِلِ زِينَتُ رَاشِشٍ أَوْ دَر شَامِلِ هِجَانِ
فَقُلْتُ لَهَا غَرِّي سَوَايَ فَإِنِّي كَقَمِشِغَرٍ مَرَاغُرٍ وَرَكْنِ أَيْ غَرَكِهِ مِنْ
عَزُوفٍ عَنِ الدُّنْيَا وَلَسْتُ بِجَاهِلٍ زَاهِدٍ دَر كَارِ دُنْيَا وَفِيمَ زَجَاهِلَانِ
رَهِيْنُ بَقِيَرِ بَنِي تِلْكَ الْجَنَادِ رَهِيْنُ بَقِيَرِ بَنِي تِلْكَ الْجَنَادِ
بَاشْدَانِ سَنَكِ وَلاَحِ وَوَادِي وَجَدِكِ نَاشِ
وَمَا أَنَا وَالْذُّنْيَا فَإِنْ مُحَسِّنًا وَمَا أَنَا قَارُونُ وَمُلْكُ الْبَقَالِ
مَنْ كَرْدَ دُنْيَا كَهْ صَدْرُ وَبَدْرِ عَالَمِ مَصْطَفِي
وَهِيَ أَتَشَابَا لِكُفُوزٍ وَدَرَهَا دِي بَحْشِدِ كِنَهَائِ خُوشِ بَادِ زَوْكِرِ
أَلَيْسَ جَمِيعًا لِلْفِتَاءِ مُصِيَرَهَا نَالِ قَارُونِ بَاوِي وَمُلْكِ قَبِيلِ خَاذِلِ
نَيْسَ أَخِرَ نَا زَكْشَانِ هَمَّ سَوِي فَنَا وَتَطْلُبُ مِنْ خَزَائِنِهَا بِالْطَّوَائِلِ
فَغَرِّي سَوَايَ إِنِّي غَيْرُ رَاغِبٍ بَا زَجُونِ دَانِ هَمَّ دَر وَكِرِ زَخَا زَنَانِ
دِي كَرِي رَادِ غُرُورِ لُخْرَكِهِ مِنْ زَاغِينِ لِمَا فَيَكُ مِنْ غَرِّ وَمُلْكِ وَنَائِلِ
زَاغِي دَر تَسْتِ زَجَالِ وَطَلِكِ وَجَامِ بِيَكِلِ

وَقَدْ قَنَعَتْ نَفْسِي بِمَا قَدْ ذُرِقَتْهُ فَشَاكَ يَا دُنْيَا وَاهْلَ الْعَوَائِلِ
 نَفْسٌ مِنْ قَانِعٍ بِمَا نَفْسُهُ قَرِيبَةٌ كَوْرَادِ اللَّهِ شَاتِ أَيُّ دُنْيَا وَاهْلَ خَوْشٍ وَحَرَصٍ وَمِيلَتَا
 فَإِنِّي أَخَافُ أَنَّ اللَّهَ يَوْمَ لِقَائِهِ وَأُخْشِي عِقَابًا دَائِمًا غَزَائِلِ
 زَانِكُ خَوْفٍ تَرَسُّدِ أَرْمِ زَخَا رُوزِ لِقَا تَرَسُّدِ خَوْفِ أَرْمِ زَخَا رُوزِ لِقَا

وَفِي النَّفْسِ

الْمُنْسُوبُ إِلَى الْأَمَامِ الرِّضِيِّ الْحَسَنِ الْعَسْكَرِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ
 دَخَلَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنْصَارِي عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَامَامِ
 الْمُتَّقِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ يَا جَابِرُ قَوَامُ الدُّنْيَا بَارِبَتُهُ
 عَالِمٌ سَتَعْمَلُ عَلَيْهِ وَجَاهِلٌ لَا يَسْتَنْكِفُ أَنْ تَعْلَمَ وَغَنَى جَوَادُ
 بِمَعْرِفَةِ وَفَقِيرٌ لَا يَبِيعُ دِينَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهِ يَا جَابِرُ مَنْ كَثُرَ
 نَعَمُ اللَّهِ عَلَيْهِ كَثُرَ حَوَائِجُ النَّاسِ إِلَيْهِ فَإِنْ فُتِلَ

مَا يَحِبُّ لِلَّهِ عَلَيْهِ عَرْضُهَا لِلذَّوَامِ وَالْبَقَا وَإِنْ قَصُرَ فِيمَا
 يَحِبُّ لِلَّهِ عَلَيْهِ عَرْضُهَا لِلزَّوَالِ وَالْفَنَاءِ وَأَنْشَاءُ يَقُولُ
 مَا أَحْسَنَ الدُّنْيَا وَأَقْبَلَ لَهَا إِذَا أَطَاعَ اللَّهَ مَنْ نَالَهَا
 حَبْلُ بَسْتَلِينَ هَذَا وَغَرَّاقِبَالِ كَسَى كَوْرَابِدِ فِيمَا يَزِدُّ أَنْ
 مِنْ لَمْ يُؤَاسِ النَّاسُ مِنْ فَضْلِهِ عَرَضٌ لِلْأَرْبَابِ أَقْبَالَ لَهَا
 كَسَى كَفَضْلٍ بِأَمْرٍ نَسَا زِدَ بِرَأْفَتِهِ تَوَكُّرُ فَنَاحُونَ
 فَاحْذَرُوا زَوَالَ الْفَضْلِ يَا جَابِرُ وَأَعْطِ مَنْ دُنْيَاكَ مَنْ سَالَهَا
 حَذَرُ كُنْ أَرْزَوَالِ فَضْلٍ جَابِرِ عَطَا كُنْ دُنْيَاكَ بِمَسْتَحْقَانِ
 فَإِنَّ دَنَى الْعَرْشِ خَزِيلُ الْعَطَا يُضْعِفُ بِالْحَبَّةِ أَمْثَالَهَا
 حَذَى عَرْشِ بَخْشَانِيهِمْ بِأَشَدِّ بَفَرِ دُوسْتِ بَخْشِدِ بَشْتَرِ زَانِ

وَفِي كَلَامِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

اذ اكتم العالم العلم لاهله وزهى الجاهل في تعلم ما لا بد منه و
 نخل الغنى لم يرفه و باع الفقير اخرته بدنيا غنم حل البلاء و عظم العقاب عليه ^{السلام}
 فمكر آينا من دوى شروية لم يقبلوا بالشكر اقبالها
 بسى ديلم ما از مال داران كه در نعمت نيامد شكر از ایشان
 تاهو على الدنيا باموالهم وقيدوا بالخل افقالها
 بدنيا كشدند و مال شان هم بقيد نخل و قفل حرص و حرمان
 لو شكروا النعمة جازاهم مقالة الشكر الذي قالها
 بشكر ارا مد ندى يافتدى جزاى شكر از كويان قرآن
 ليث شكرتم لازيدنكم لكمنا كفركم قالها
 چو شكر آريد كذا غم زيادت ولى كفر شما شد دشمن آن

وَقَالَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ

يامن بدنياه اشتغل قد غره طول الامل
 ايشه مشغول ديناى دى ساخته مغرورت ان اميدها
 الموت ياتى بغتة والقبض صدوق العمل
 ناكلها في مراك آيد بر سر قبر صدوق عمل نابد ترا

وَلَمْ يَكُنْ اَيْضًا

لنقل الصخر من قبل الجبال احب الي من منزل الرجال
 سنگ بر كندن مدام از قللهاى كوهسا
 يقول الناس لي في كسب عار عار كفتم هشت خوارى خواهش از كسان
 مردمان كويند نامن اينكه در كسبست عار
 بلوت الناس قرينا بعد قرن ولم ان مثل مختال بعال
 مبتلا كشتيم ميان مردمان بسيار قرون
 من نديم مثل مكر مال داران زمان

وَدَقْتُ مَرَارَةَ الْأَشْيَاءِ طَرًّا فَمَا طَعُمُ أَمْرٍ مِّنَ السُّؤَالِ
 از مایش را چشیدم تلخی اشیا بی
 وَلَمْ أَرَ فِي الْخُطُوبِ أَشَدَّ هَوْلًا وَأَصْعَبَ مِنْ مُعَادَاتِ الرِّجَا
 من ندیدم در بلاها و مصیبتها و هول
 سختکاری ز بغض و دشمنی مردمان

وَقَالَ عَلِيُّ السَّلَا

مَا عْتَاضَ بِإِذِلِّ وَجْهِهِ بِسُؤَالِهِ عِوَضًا وَلَوْ نَالَ الْمُنَى بِسُؤَالِ
 هرگز نبرد آبروی خود بخیر خواستن
 وَأِذَا السُّؤَالُ بَعَثَ النَّوَالَ وَزَنَّهُ رَجَحَ السُّؤَالَ وَخَفَّ كُلُّ نَوَالِ
 و اگر چه زن سوال خویش با احسان خلوت
 وَإِذَا ابْتَلَيْتُ بِبَدَلِ وَجْهِكَ سَيًّا فَأَبْدُلْهُ لِمُسْتَكِّمِ الْمِفْضَالِ
 و در صورت مبتلا کردی ببدل آبروی
 بَدَلْ كُنْ بِبَدَلِ وَجْهِكَ سَيًّا بَدَلْ كُنْ بِبَدَلِ وَجْهِكَ سَيًّا

إِنَّ الْكَرِيمَ إِذَا هَبَّكَ تَبَوَّعِدْ أَعْطَاكَ سَلَسًا بِغَيْرِ مَطَالِ
 زانچه چون مرد کریمت و عن احسان کند
 از کرم آن چیز را بخشد روانی بی ملامت

وَقَالَ عَلِيُّ السَّلَا

لَا تَجْزَعْ عَنِّ مِنَ الْهَذَا لِفُتْمَا ذُبْحَ السَّمِينِ وَعَوْفِي الْمَرْوَلِ
 جرع مکن ز غم لا غری و ضعف سپی
 وَاجْعَلْ فُؤَادَكَ لِلتَّوَاضُعِ نَمْرًا كَهْ كَشْتِ كَشْتِهِ سِيمَانِ فَخْلَصِ شِلَا
 و آن تواضع کن و مقام نیان
 كَهْ كَشْتِ كَشْتِهِ سِيمَانِ فَخْلَصِ شِلَا
 إِنْ التَّوَاضُعَ بِالشَّرِيفِ جَمِيلُ فَرَوْتَنِيسْتَ مَرْدِ شَرِيفِ نِكُورِ
 و اگر تواضع کن و مقام نیان
 فَاَعْلَمْ بِأَنَّكَ بَعْدَهَا مَحْمُولُ بِأَنَّكَ تَحْمِلُ تَوْحَا هَنْدُ كَرْدِ قَوْمِ
 و بدان که تو حمل خواهی کرد در قوم کر
 وَإِذَا أَوَّلَيْتَ أُمُورَ قَوْمٍ لَيْلَةً فَاعْلَمْ بِأَنَّكَ عَنْهُمْ مَسْئُولُ
 و اگر تو حمل خواهی کرد در امور قوم شبی
 وَكَرَامَتُ شَيْءٍ دَرَامُورِ قَوْمِ شَيْءٍ بِأَنَّكَ أَرْتَوِي بِسِنْدِ حَالِ شَانِ بَكْرِ

يَا صَاحِبَ الْقَبْرِ الْمُنْقَشُ طَهَّ وَلَعَلَّهُ مِنْ تَحْتِهِ مَغْلُوكٌ
 اَيَا تَوَصَّاحُ كُورِ مُنْقَشِ رَنَكِينَ دُرُونِ كُورِ بَغْلِ سَبْتَهُ زِيَا تَاسِ
 مَا يَنْفَعُهُ أَنْ يَكُونَ مُنْقَشًا وَعَلَيْهِ مِنْ خَلْقِ الْعَذَابِ كَبُولُ
 زَنْقَشِ كُورِ بَرْدِهِ بِنَاشِدِ فَايْدِهِ كَهَلَمَّ نَآيِ عَنَابِشِ بُوْدِ بَكْرَدَانْدِ
 لَا تَغْتَرَّ زَنْبَعِيهِمْ وَعَمَلِكِهِمْ فَأَلَمُّكَ يَفْنَى وَالنَّعِيمُ يَزُولُ
 مَبَاشِ غَمِّ بَلَكِ وَلَغِيْمِشَانِ كَاخِرِ جَهَانَ فَنَاشُودِ آيْدِيْ بِنَغِيْمِ بَسِ

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فَإِنْ تَكُنْ الدُّنْيَا تَعْدُ نَفِيسَةً فَذَا رُتُوبَا بِلَهِ اللَّهِ أَعْلَا وَأَنْبَلُ
 أَكْثَرُ تَوَاضُعٍ تَعْظِيمِ دُنْيَا دَرْ شَمَارِيدِ بُوْدِ ذَارُتُوَابِ عَقِ اَزَانِ اَعْلَا اَزَانِ اَكْبَرِ
 وَإِنْ تَكُنْ الْأَرْضُ أَقْطَا وَقِيمَةً فَقَلُّهُ خِرْصُ الْمَرْءِ فِي الْكَسْبِ أَجَلُ
 وَكَرْ بَاشِدِ نَآيِ بِنَقَابِ رَقِصْتِ وَفَحْطِ مَكِّي مَرْدَانْدِ خِيَالِ كَسْبِ نِيَكُوْتِ

وَإِنْ تَكُنْ الْأَمْوَالُ لِلشَّرِّ جُمُعَةً فَمَا بَالُ مُتْرُوكِ بِيْرِ الْخُرُوجِ
 وَكُجْمَعِ هَمَّ مَا لِحَمَانِ اَزْهَرْتِكِ اَمْدِ چِهْ شَدْدِ كُنْ بَهْرِ مَتْرُوكِي كَسِي بَجَلِ اَوْرَدِ
 فَإِنْ تَكُنْ إِلَّا بَذَانُ لِمَوْتِ أَنْشَيْتُ فَقَتْلُ امْرِءٍ فِي اللَّهِ بِالسَّيْفِ أَفْضَلُ
 وَكُمِيسِ بَذَنَهَا اَزْ بَرَايِ مَرْتِ پِيدِ اَشْدِ شَهَادَتِ مَرْدِ رَا دِرْ رَاهِ قِي بَاتِيْعِ فَاضَلْتِ

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

صِنِّ النَّفْسَ وَاحْمِلْهَا عَلَى مَا يُزِيْنُهَا تَعَشَّ سَالِمًا وَالْقَوْلُ فِيكَ جَمِيلُ
 نَكِهْ مِيْدَانِ نَفْسِ وَزِينَتِهِ بَاخْلَاقِشِ كِهْ اِيْعِنِ بَاشِي وَدَرْ حَقِ تَوَمِدِ وَتَنَابَا
 وَلَا تُزَيِّنِ النَّاسَ إِلَّا بِحَسَنَاتِهِ بَنَابِكِ دَهْرُ اَوْجَفَاكَ خَلِيلُ
 بَرْدِ مَخْرُوشِ رَا اَمْنَايِ اِلَا بِاَشِيْكَآيِ اَكْغَرْتِ دَهْدِ دَهْرِ تَوَازِيَا تِ جَفَا
 وَإِنْ ضَاقَ رِزْقُ الْيَوْمِ فَاصْبِرْ إِلَى غَدِ عَسَى نَجَاتُ الدَّهْرِ عَنْكَ تَزُولُ
 وَكَرْ رُوْزِي كِهْ آيِدِ صَبْرْتِ رُوْزِي دُكُمِيْنِ كِهْ آخِرِ نَكْتِ دُنْيَايِ فَا نِي رَا فَنَا بَاشِدِ

تَغْرِغْنِي النَّفْسُ أَنْ قَلَّ مَا لَهُ
وَيَغْنِي عَنِّي الْمَالُ وَهُوَ دَلِيلُ
غنى النفس لغت فرايد كچه كمالست
غنى در مالى بذلى امثال دليل و بى توانا
وَلَا خَيْرَ فِي وَدَائِرٍ مُتَلَوِّزٍ
إِذَا الْبَيْحُ مَالَتُ مَالَ حَيْثُ يَمْتَلُ
بناشد خيبر ديارى مردى كونيگر كنست
بى دهر راه بادی ميل ياد از هر جا باشد
جَوَادُ إِذَا اسْتَعْنَتْ عَنْ أَخَذِ مَالِهِ
وَعِنْدَ احْتِمَالِ الْفَقْرِ عَنْكَ يَجِدُ
جوادست و كرم آن دم كه از وي هچ نستاند
بگاه احتياج تو خيل و بى حيا باشد
فَمَا أَكْثَرَ الْأَخْوَانَ حِينَ تَعُدُّهُمْ
وَلَكِنَّهُمْ فِي النَّايِبَاتِ قَلِيلُ
فما اكثرا الاخوان حين تعدوهم
ولكنهم في النايبات قليل
چه بسيارند اخوان چندانك بشمار
وَلَدَ رَفْتَهُ دَهْرًا كَذِي زَيْشَانِ بِجَابِ

وَلَدُ ابْنِ

فَلَا تَكْثُرَنَّ الْقَوْلَ عَنْ غَيْرِ وَقْتِهِ
وَأَدْمُنْ عَلَى الصَّمْتِ الْمُنِيزِ لِلْعَقْلِ
مکن بسيار دگفت و كوی بى وقت
بخاموشى ده آنايش خود را

يَمُوتُ الْفَقِيُّ مِنْ عَشْرَةِ بِلْسَانِهِ
وَلَيْسَ يَمُوتُ الْمَرْءُ مِنْ عَشْرَةِ الرِّجْلِ
بميرد مرد اگر لغزدن با نيش
بميرد مرد از لغزدن پا
وَلَا تَكُ مِثْلًا لِقَوْلِكَ مَغْشِيًا
فَتَسْجُبُ الْبَغْضَاءُ مِنْ ذِلَّةِ النَّفْلِ
مکن بسيار قول خویش را فاش
كه با خود ميكشى دشمن بدین پا

وَلَدُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

طَعَامِي مُبَاحٌ عَلَى مَنْ أَكَلَ
وَدَارِي مَنَاحٌ لِمَنْ قَدَنَزَلَ
طعام هر كه مى نوشد مباحست
و دارى مناخ لمن قد نزل
أَقْدَمُ مَا عِنْدَنَا حَاضِرُ
وَإِنْ لَمْ يَكُنْ غَيْرُ حَبْرٍ وَحَلْ
اقدام ما عندنا حاضر
و ان لم يكن غير حبر و حل
مراجيزى كه باشد پيش آرد
و كنبود بغیر از سر كه و نان
فَأَمَّا الْكَرِيمُ فَرَاضِي بِهِ
وَأَمَّا الْكَلِيمُ فَكَاءٌ أَبْلُ
فاما الكريم فراضى به
و اما الكليم فكاء ابل
بود راضى اگر مرد كرامت
و كرا باشد لئيم ازوى چه نقصان

وَقَالَ عَلَى الْإِسْلَامِ مَتَرٌ

خَوْفِي مُنْجِمٌ أَخُو خَبَلٍ تَرَجَعَ الْمَرْيُوحُ فِي بَيْتِ الْحَمَلِ
 من المنجم بیهوده کوی بیم دهد که هست بر جفت مریخ سوی برج حمل
 قُلْتُ دَغْنِي مِنْ أَكَاذِيبِ الْخَيْلِ اكشتری عندی سواء و زحل
 مرا بمان و کد این در غنای و حیل به پیش من مساویت مشتری و زحل
 ادْفَعْ عَنِ نَفْسِي أَفَانِيْنَ الدُّوَالِ بخالقی و رازقی غر و جمل
 ز خویش دفع کنم ابتدای هر کثرت بخالق من و رازق که هست غر و جمل
 صَبَرْتُ عَلَى مِنَ الْأُمُورِ كَرَاهَةً وَاقِفْتُ فِي ذَاكَ الصَّبَابِ مِنَ الْأَمْرِ
 شکیبایی نمودم بر امور نا بایست درین کارم ز صبر اندک قصوری ماند
 إِذْ أَكْتُ لَا تَتَرَى وَلَمْ تَكْ سَائِلًا مِنَ الْعِلْمِ مَنْ يَدْرِي جَهْلَكَ وَلَا تَدْرِي
 اگر چیزی بیند آتی و از اهرام غی پرسی ز دانایی که میداند غیانی که نادانی

وَمِنْ كَلَامِ إِمَامِهِ

بَنِي إِذَا مَا جَاسَتْ التُّرُكُ فَأَنْظِرْ وَلَا يَزِمُ مَهْدِي يَقُومُ فَيَعْدِلُ
 چو لشکر آورد ترک ای پسنداجسم آن دم ظهور مهدی هادی بعون عدل یا برجا
 وَذَلِكَ مُلُوكُ الظُّلَمِ مِنَ الْهَاشِمِ وَبُوعَ مِنْهُمْ مَنْ يَلِكُ وَبِهَرِكُ
 یکی از احاطیم ظالمان از خورکداند بدو بیعت کنند امانود با هر ولد ترا
 صَبِيٌّ مِنَ الضِّيَّانِ لَا أَرَى عِنْدَهُ وَلَا عِنْدَ جَدِّ وَلَا هُوَ يُقِلُّ
 بچگی کودک بود از کودکانی و بی دانش و نه عند جد و نه او بکسل
 فَتَمَّ يَقُومُ الْقَائِمُ الْحَقُّ مِنْكُمْ وَبِالْحَقِّ يَا أَيُّكُمْ وَبِالْحَقِّ يَعْمَلُ
 درازدم از شما کردی قائم با حق و بسوی شما بر حق بود کارش بختی پیا
 سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ تَقْسِي فِدَاؤُهُ فَلَا تَخْذُلُوهُ يَا بَنِي وَجَعَلُوا
 بود هم نام پیغمبر فدایش یا دجان من مداریدش بخواری ای پس منعت کنید

وَقَالَ عَلِيُّ كَرَّمَ اللَّهُ

إِذَا غَاشِ أَمْرٌ سِتِّينَ عَامًا فَصِفِ الْعُرْثَ تَحْتَهُ الْيَسَارِي
 اگر کسی را مدت عمرش سصد تا شصت سال
 وَنِصْفُ النِّصْفِ يَذْهَبُ كَيْسِي يَدٍ لِعِفْلِيهِ يَمِينًا عَنْ شِمَالِي
 و نصف النصف میسر یک دست راست
 وَتِلْكَ النِّصْفِ مَالٌ وَحَرَصٌ وَتِلْكَ نِصْفَانِ دُرْ بَدَشْتِ دَرَامَتِ حَرَصِ
 و آنست که از علم و کمزورتی عاقل و آنست که از حال از پی و اهل و عیالش کارها
 وَبَاقِي الْعُمُرِ اسْقَامٌ وَشَيْبٌ وَهَمٌّ بِأَرْحَالٍ وَانْقِصَالِ
 و بقی عمرش بیماری و پیری بود و با غم و رنج و نقصان
 وَفُجْرٌ الْمَرْءِ طَوْلُ الْعُمُرِ جَمَلٌ وَفَسْتَهُ عَلَى هَذَا الْمِثَالِ
 و فحش مرد بر عمرش چنانچه در این مثال
 دُوسْتِ مَرْدِ بَرِّ عَمْدٍ رَازِ شَرْحِ جَاهِلِيَّتِ قَسَمِ عَمْرِشْ چُونِ بَدِينِ كُونِ اسْتَوْدِ رَاخِ قَدَا سَتِ

وَقَالَ عَلِيُّ كَرَّمَ اللَّهُ

إِذَا اجْتَمَعَ الْأَفَاتُ فَالْجُلُ شَرُّهَا وَشَرُّ مِنَ الْجُلِ الْمَوَاعِيدُ وَالْمَطْلُ
 اگرگاهها جمع گردد بخل از آن بدتر بود و شر از بخل آنکه باشد در مواعید
 وَلَا خَيْرَ فِي وَعْدٍ إِذَا كَانَ كَاذِبًا وَلَا خَيْرَ فِي قَوْلٍ إِذَا الْمُرْتَكِبُ فَعِلُ
 و نیست اندوهی چون آید برون و نیست در گفتار خیر آنست که در آید در آن
 إِذَا كُنْتَ ذَا عِلْمٍ وَلَمْ تُكْ عَاقِلًا فَإِنَّ كَذِي لَيْسَ لَهُ رَجُلٌ
 اگر تو باشی صاحب علم و خرد نبود ترا و آنست که از علم و کمزورتی عالم
 وَانْ كُنْتَ ذَا عَقْلٍ وَلَمْ تُكْ عَالِمًا فَإِنَّ كَذِي رَجُلٌ وَلَيْسَ لَهُ لَعْلُ
 اگر تو باشی صاحب عقل نباشی اهل علم و آنست که از عقل و کمزورتی عالم
 إِلَّا إِنَّمَا الْإِنْسَانُ غِمْدًا لِعَقْلِهِ يَكُونُ بَدِينِ كُونِ اسْتَوْدِ رَاخِ قَدَا سَتِ
 عاقل جوهر در انسان را است جرمه و غمده
 وَفَسْتَهُ عَلَى هَذَا الْمِثَالِ دُوسْتِ مَرْدِ بَرِّ عَمْدٍ رَازِ شَرْحِ جَاهِلِيَّتِ قَسَمِ عَمْرِشْ چُونِ بَدِينِ كُونِ اسْتَوْدِ رَاخِ قَدَا سَتِ

وَلَعَلَّكَ السَّالِم

وَحَيِّ ذَوِي الْأَضْغَانِ تَشْفِ قُلُوبَهُمْ
يَحْتَكُ الْغُطَّى فَقَدْ يَذْبَغُ الثَّقَلِ
تَحْتَ كَوْبَاهِلٍ كَيْه تَادِلْشَانِ بِيَارَادِ
تَحْتَ أَنْتَ تَقْوَانِدْ دَبَاغَتْ جَرَمِ سَاقَطَارَا
فَإِنْ أَعْرَضُوا كَرِهًا فَحَيِّ تَكَمَّاسَا
وَإِنْ جَبَسُوا عَنْكَ الْحَدِيثَ فَلَا سَلَا
كَوْ بِيَا زَحْنِ تَوْنِزْهِمْ رُسْشِ مَكْنِ زِيْشَانِ
فَإِنَّ الَّذِي يَذْبُكُ مِنْهُ اسْتِمَاعُهُ
وَإِنَّ الَّذِي قَالَ الْوَاوَرَاءُ لَمْ يَقُلْ
كَهْ بِيَا كَانِ تَرَا اِيْزَادِ سَانْدِ نَشْتَوِيْ
وَكُوْدِرْ غِيْبَتِ كُوِيْدِ بِيَا كَسْنِ كُوِيْدَانِ

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَام

عَنْ أَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ قَالَ دَخَلَ الْخَارِثُ الْأَعْوَدِيَّ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ
عَلَيْهِ السَّلَامُ كَيْبَا خَرْنِيَا مُتَغَيِّرَ اللَّوْنِ فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

يَا خَارِثُ مَا لِي أَرَاكَ كَيْبَا خَرْنِيَا مُتَغَيِّرَ اللَّوْنِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ
الْمُؤْمِنِينَ وَكَيْفَ لَا أَكُونُ كَذَلِكَ وَقَدْ كَبُرَتْ سِنِيَّ وَدَقَّ عَظْمِي
وَاقْتَرَبَ اجْلِيَّ فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَامَامُ الْمُتَّقِينَ أَسَدُ
اللَّهِ الْغَالِبُ عَلَى عَلَيْهِ الْكِرَامَةِ وَالرِّضْوَانِ

يَا خَارِثُ هَذَانِ مَرْيَتُ بَرِي فِي
مِنْ مُؤْمِنٍ أَوْ مُنَافِقٍ قَبْلَهُ
اِيْضَا هَذَانِ هَرَكَةُ أَمِيرٍ مَرَانِيْدِ يَقِيْنِ
كَهْ مَنَافِقٍ بَاشَدُ وَدَرِ مَوْمِنٍ مَقْبَلِ نَشَا
لَعَفْنِيْ طَرَفُهُ وَاعْرِفْهُ
لَعَيْنُهُ وَاسْمُهُ وَمَا فَعَلَا
بَشَنَاسْدُ زِدِيْدِ رَأْسِ هَمِ نَكُوْبِ شَنَاسْ
اَزَامِ عِيْشِشِ سَرِيْشِ وَأَنْ كَارُ كُوْبَاشَدُ دَرَانِ
وَأَنْتَ عِنْدَ الصِّرَاطِ مُعْتَرِضِي
فَلَا تَخَفْ عَشْرَةَ وَلَا زَلَالَةَ
تَوْبِ صِرَاطِ مُسْتَقِيْمِ أَيْ رَوَانِ بِيْشِ مَرِيْ
أَقُولُ لِلنَّارِ حِينَ تُوقَفُ
لِلْعَرْشِ ذَرِيَّةٍ لَا تَقْرُبُ الرَّجُلَا
كُوِيْمِ بَاشْشِ أَنْ زَمَانِ كَاسَا دَهْ بَاشَدُ
رُوْجِنَا كِيْمَرِ دَرَا بَكْدَا زَنْدِيْ كَشِ مَرَانِ

ذَرِيَّةَ لَا تَقَرُّ بِهِ إِنْ لَمْ لَهُ جَدًّا بِجَبَلٍ الْوَصِيِّ مُتَّصِلًا
بِكَلْبَانِ نَزْدِيكَش وَابْنِ هَرَانِ كَانَ هَرْدَا سر رشته اش با رشته جوی شد تو امان
أَسْقِيكَ مِنْ بَارِدٍ عَلَى أَظْمَاءٍ نَحَالُهُ فِي الْحَلَاوَةِ الْعَسَلَاءِ
أَبْخَلُ الْخَيْمِ تَرَادُ وَاضْطِرَابُ تَشْنُكِي زان ساک شیخی او چون شهد با شد و هان
قَالَ السَّيِّدُ الشَّرِيفُ الْمُرْتَضَى قَدْ سَأَلَهُ رُوحُهُ مَعْنَى قَوْلِهِ مِنْ
مَيِّتٍ يَرْنِي أَنَّهُ يَعْلَمُ فِي تِلْكَ الْحَالِ ثَمَرٌ وَلَا يَتَّعِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
وَالْخَرِافَةُ عَنْهُ لِأَنَّ الْمَخْتَضِرَ قَدْ رَوَى أَنَّهُ إِذَا غَايَنَ الْمَوْتَ
وَقَادِرُهُ أَرَى فِي تِلْكَ الْحَالِ مَا يَدُكُ عَلَى أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ
أَوِ النَّارِ وَهَذَا مَعْنَى قَوْلِهِ أَحَدُهُمْ كَذَبْتُ أَرَى أَعْمَالِي إِذَا قَارَبَ
الْمَهْلَكُ أَيْ الْجَزَاءَ عَلَيْهَا وَقَدْ تَقُولُ الْعَرَبُ رَأَيْتُ فَلَانًا
إِذَا رَى مَا يَتَعَلَّقُ بِهِ مِنْ فَعْلٍ أَوْ أَمْرٍ يَعُودُ إِلَيْهِ وَإِنَّمَا اخْتَرْنَا
هَذَا التَّأْوِيلَ لِأَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَكَيْفَ

يُشَاهِدُ كُلَّ مُحْتَضِرٍ وَالْجَسْمَ لَا يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ فِي الْحَالَةِ الْوَاحِدَةِ
فِي جِهَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ وَهَذَا قَالِ الْمُحْضِرُونَ أَنَّ مَلِكَ الْمَوْتِ الَّذِي
يَقْبِضُ الْأَرْوَاحَ جِنْسٌ وَلَا يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ وَاحِدًا لِنَجْمِ
وَالْحَسِيمِ لَا يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ فِي مَا كُنَّ كَثِيرَةً فِي حَالَةٍ وَاحِدَةٍ
وَتَأَوَّلُوا قَوْلَهُ لَعَالَى قُلْتُ تَوَقِّعُكُمْ مَلِكَ الْمَوْتِ أَنَّهُ أَرَادَ بِهِ
الْجِنْسَ كَمَا قَالَ تَعَالَى وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا خَضِرَتُ سَيِّدِ الشَّرِيفِ
عَمَدَةُ السَّادَاتِ وَالنَّقِبَاءُ قَدْوَةُ الْأَفَاضِلِ وَالْعِلْمَ اسْتَدِ
جَمَالَ الْمَلَّةِ وَالَّذِينَ سَيِّدُ مَرْتَضَى قَدْ سَأَلَهُ رُوحُهُ رَوَايَتِ
كَرْدِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى سَلَامِ اللَّهِ عَلَيْهِ آيَاتُ فَصِيحِهِ بِأَشَا
رَةِ صَحِيحِهِ دَرْهَنْكَامِ تَقْرِيرِ رُويَانِ بِرَحَارِثِ هَمْدَانِ كَهْ مَيِّتٍ
يَرْنِي تَا أَخْرَاوَرَا أَسْرَايْنِ مَعْنَى سِرُّورِي حَاصِلِ شَدِّ وَتَبْصِي
قَائِلِ كَشْتِ بِنَا نَكَ ظَاهِرِ مَعْنَى آيَاتِ بِلَنْدِ وَآيَاتِ

بی مانند هر کس که از ساکنان مرکز خاک که بد رجه
موت و هلاکت رسد حجاب ظلمت از دیده بصیرت او بکشد
و مرا بعینه مشاهده نماید یعنی در آن حال از جزای افعال
و اعمال ثمره لذیذ و ولایت محبت یا شجره خبیثه نفاق و
سبغست در ریاض بنبش و دوحه دانش او ظاهر و مثمر
گردد بین تا کدای و اهل کدام بضیب خود ادراک کند
السلام و اصل روایت آنست که چون مرکب شخص نزدیک
گردد و دیده ظاهر تاریک شود هر آینه مغاینه ببیند که
از اهل بهشت بر نیست یا از طبقه اسفل سافلین
و این معنی مثل قول انکس باشد که بشک گوید که نزدیک
شد که برینم عملهای خود را از روی سزا یا از حکم جزا
چنانکه عرب گوید رایت فلا نادیدم فلا نرای یعنی افعال

۷۲
و احوال او را دیدم و از بد و عمر درین سخن آنست که
علماء حدیث در کتاب مناقب آورده اند که حضرت
سید الانام علیه الصلوة والسلام در تفسیر آیت
وَقِفُوا أَنْتُمْ مَسْئُولُونَ چنین فرمود خلق را در معرض
سؤال و پرسش اعمال و افعال باز دارند ایشانرا
بپرسند از ولایت امیر المومنین علی ابن ابی طالب
بعد از آن سید مرتضی میفرماید که این تا ولایت را
بجرت آن اختیار کردیم که امیر المؤمنین جسمست
پس چگونه هر کس از عالمیان هر جا که باشد در آن حال
او را ببیند و حال این که جایز نیست که جسم در حالت
و اجسده در جهات مختلفه موجود باشد و ازین
جهت علماء گفته اند که ملک الموت که قبض ارواح میکند

جنس است و ممکن نیست که یکی باشد بلك او را افراد بسیار
 رست در مکانهای بسیار تواند بود و این معنی را به این آیت
 تاویل کنند قوله تعالى وَالْمَلِكُ عَلَى رُجَائِهَا وَدِكْرًا نَكَ
 قُلْ تَوَفِّيكُمْ مَلِكُ الْمَوْتِ و ازین اسم جنس مرادست و السلام
 لَوْ كَانَ هَذَا الْعِلْمُ بِحَصْلِ الْمَوْتِ مَا كَانَ يَبْقَى فِي الْبَرِيَّةِ حَاحِل
 اگر تحصیل این علم از تنها و هوس بود غمانی در هر روی زمین بیک جاهل و نادان
 اَجْهَدُ وَلَا تَسْأَلُ وَلَا تَكُنْ غَافِلًا فَنَدَامَةُ الْعُقْبَى لِمَنْ تَسْأَلُ
 بکن مہر و مرد رگهای غافل مباحث اندیشماینست که اهل بیرون و حشر از پیران

وَقَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ

رَضِينَا قِسْمَهُ الْجَبَّارِ فِينَا لَنَا عِلْمٌ وَلَا عَدَاءٌ مَكَالُ
 راضی شدیم قسمت حق را میان خویش ما راست علم و حاصل عداست کج و ناک

فَإِنَّ الْمَالَ نَفْتَى عَن تَهْرِيْبِ وَإِنَّ الْعِلْمَ بَاقِي لَا يَزَالُ
 از بهر آنکه مال بزودی فنا شود علمست آنکه ثابت و باقیست لا یزال

وَقَالَ عَلَى عَظِيمِ الْفَلَاحِ

فَاهْلًا وَسَهْلًا بِضَيْفٍ نَزَلِ وَأَسْتَوْدِعُ اللَّهَ الْفَارَّ حُلَّ
 اهل و سهل ازین همایانی آمد با حق سپردم دوستی کس جز من سویی
 نَوَّلِي الشَّبَابَ كَانَ لَمْ يَكُنْ وَحَلَّ الْمَشِيبُ كَانَ لَمْ يَزَلْ
 بر تافت و از ما شباب انسان که کوی خود بود و اما المشیب که ماند
 فَأَمَّا الْمَشِيبُ كَصَبْحٍ بَدَا وَأَمَّا الشَّبَابُ كَبَدْرٍ أَفَلَّ
 اما بود پیری چون صبح آندم که پیدای میشود و اما الشباب که بدر افل
 سَفَى اللَّهُ هَذَا وَذَلِكَ مَعًا بِأَشْجَوَانِي هَجُومَهُ كَوْسَرِي مَغْرِبُهُ مَكْرُ
 سفا الله هذا و ذاك معا اینها را از میان او و از او جدا کرد
 خُشْرَانُكَ فَرَّتْ أَرْجَمَ مَا خُشْرَانِي أَنْ يَكُنْ أَمْدُ نَقْلِ

وَلَا أَيْضًا

خَلِيلِي خَلِيلِي مِنْ يَدِيَوْمٍ وَصَالَهُ وَبِكُمْ سِرِّي عِنْدَ كُلِّ بَحِيلِ
خلیل من بود آنکه که بامنت مدام کندهیشه نهان من بنزد بخیل
وَلَيْسَ خَلِيلِي بِالْمُلُوكِ وَلَا الَّذِي إِذَا غَبْتُ عَنْهُ بِأَعْيُنِي بَخِيلِ
خلیل من نبود کوشود ملول و کسی که چون جدا شوم از وی فروشد بخیل

وَفَرَّكَ كَلَامُهُ

يُمَثِّلُ ذُو الْعَقْلِ فِي نَفْسِهِ مَصَائِيَهُ قَبْلَ أَنْ تُشْرَكَ لَا
اهل عقل آنست که اندر نفس خود بنماید از مصیتهای خود زان پیش که آید در میان
فَإِنْ تَرَكْتُ بَغْتَةً لَمْ يُرْعَ لِمَا كَانَ فِي نَفْسِهِ مَثَلًا
که فرود آید بیکم زانند بيشد دلش زانک پیش از آمدن در نفس بسته نقش از

رَأَى الْأَمْرَ إِلَى الْخَيْرِ فَصَدَّ أَخْرَهُ أَوْ لَا

دین کار خویشتن از دلش تا آخرش گشته او را در حقیقت اول و آخرها

وَذُو الْجَهْلِ يَأْمُرُ أَثَامَهُ وَيَنْسَى مَصَارِعَ مَنْ قَدْ خَلَا

صاحب جهل بمنست از دور کار خویشتن نیست یادش مردن آنکه رفتند از جهان

فَإِنْ بَدَّ هَتَّةً صُرُوفُ الزَّمَانِ بَعْضُ مَصَائِيهِ أَعْوَلَا

چون بدو رواورند افات و صراف زمان دارد از بعض مصیتهای خود شین و غافل

وَلَوْ قَدَّمَ الْحَزَنُ فِي نَفْسِهِ لَعَلَّمَهُ الصَّبْرُ عِنْدَ الْبَلَاءِ

ویرد پیش از حال داد نفس خود کرد آفتا گویدش تعلیم صبر اندر بلای ناگهان

قَالَ امِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

صَيْدُ الْمُلُوكِ أَرَابُ وَتَعَالَى وَإِذَا رَكِبْتُ فَصَيْدِي الْإِبْطَالُ

شکار و صیدش همان رو بهند کرد شکار بگاه غم بود صید من بیلان جدا

صَيْدِي الْفَوَارِسُ فِي اللَّقَاوَانِي عِنْدَ الْوَغَا الْقَضْفُ فَتَاكَ
 مراست صید سواران برون دزم و منم که و غاوشجاعت غضنفر قتال
رَوَى ابْنُ سَوَالٍ لِّلَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

أَخِي بَيْنَ صُحَابَتِهِ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فَقَالَ هَلْ عَلَيَّ فِي ذَلِكَ أَنْتَنِي أَمْ غَضِبْتَ عَلَيَّ
 فقال عليه انا اخترتك لنفسيت و انه اخذك في الدنيا والاخرة فبني عليه و
 أَقْبَلَكَ بِنَفْسِي أَنَا الْمُصْطَفَى الَّذِي هَذَا نَابِيهِ الرَّحْمَنُ مِنْ غَيْرِ الْمَثَلِ
 داشتم از جان که پیغمبر حق را که او
 وَيَقْدِرُكَ حُوبًا يَوْمًا وَمَا قَدَرُ مَهْجَتِي
 و می تواند که تو را در روزی و ما قدر منجبتی
 جَانٍ مِنْ بَاشِدٍ فَنَاشِطٍ حَسِيتُ قَدَرُ جَانٍ
 جان من باشد فدا نشیست قد بر جان من
 وَمَنْ كَانَ لِي مُذَكَّتٌ طِفْلًا وَيَا فَا
 و من که برای من مذکته طفل و یا فَا
 اند بود از من چون طفل بودم مهربان
 اَزْكَرُ مِمَّنْ بَرَدَاشْتِي بُوْدِي مَرَادُ لَطْفِهَا
 از کم بر داشتی بودی مراد لطفها

وَمَنْ جَدُّهُ جَدِّي وَمَنْ عَمُّهُ أَبِي
 و من جد او جد من بود و عمش باب من
 وَأَنَا أَهْلُ مَا دَرَمَنُ دَخْتُ شَهْرًا
 و انا اهلش ما در من دخترش شهر را
 وَمَنْ جِئْتُ أَخِي بَيْنَ مَنْ كَانَ حَاضِرًا
 و من جئتم اخوت در میان حاضران
 وَأَنَا هُنَا كَأَمْ أَخُوْتِ دَرَمَنَ حَاضِرًا
 با خودم کرده برادر رفته از فضل شما
 لَكَ الْفَضْلُ إِنِّي مَا حَيْثُ لَشَاكِرُ
 لایحسان ما اولیت یا خاتم الرسل
 فَضْلُ إِذَا قَسَمْتُ تَامَنُ زَنَمُ بَاشَمُ شَاكِرُ
 بگویند که کدی ای تو ختم انبیا

ولدايضكا

أَنَا الصَّقَرُ الَّذِي حَدَّثْتُ عَنْهُ
 عِثَاقُ الظُّرِّ تَجِدُ كُلَّ الْجَدَا لَا
 منم بازی که از وی باز گویند
 زخم برخاک ره مرغ توانا
 وَقَاسِيَةُ الْحُرُوبِ أَنَا ابْنُ سَبْعٍ
 فَلَا تَبْتَ أَفْنِيْتُ الرَّحَا لَا
 من از نه سالگی در حرب رفتم
 چو کشته پیر کشته سرور انما

فَلَمْ تَدْعِ السُّيُوفَ لِنَاعِدُوًّا وَلَمْ تَدْعِ السَّيَّاهَ لَدَى مَا لَا
عدونک داشت تیغ ما بعلام سخا نکداشت پیشم ما دینیا

وَلَعَلَّكَ السَّالِمُ

وَكَايَنَ تَرْكَا مِنْ دَمِشْقٍ وَاهِلِمَا مِنْ اَشْطَاطٍ مَوْتُورٍ وَشَطَاءٍ ثَابِلٍ
بسی نکداشتم اندر وغاز اهل دمشق ز کهل کسته هلاک و زنانی شهر
و غَانِيَةٍ صَادَ الرِّمَاحُ خَلِيلِمَا وَأَصْحَتُ بَعْدَ الْيَوْمِ اخْدَ الْأَزَامِلِ
و کر زنان که شن صید تیر شوهرشان و کیش الحیوم الحسب ببقا فیل
بَتَّيْ عَلَى بَعْلِهَا رَاحَ غَانِيًا نماند دور شد همچو بویکان در کر
چو رفت شوهر او گریه میکند بروی و کیش الحیوم الحسب بشیرای و غم سفر
وَإِنَّا أَنَا نَاصِدٌ رَمَاحُنَا إِذَا مَا طَعَنَ الْقَوْمَ غَيْرَ الْمُقَابِلِ

وله أيضا

فَقَلَنْ بِالسَّيْفِ ضَرْبَةً مُحْفِظٍ فَصَارَ إِلَى قَعْرِ الْحَيِّمْ يُكَبِّلُ
شد قلا ده ضربت شمشیر هر کرد نش رفت یکسر سوی دوزخ تا ابد بندش بیا
فَذَاكَ آيَاتُ الْكَافِرِينَ وَمَنْ يَكُنْ مُطِيعًا لِأَمْرِ اللَّهِ فِي الْخُلْدِ يَنْبُلُ
بازگشت کافران امنیست و هر کس کو بود بد و فرمان حق خلد بر نیش گشت جا

وقال له من الدن

أَصْبَحْتُ ذَا حِمٍّ تَبْنِي الْبَاطِلَ لِأُورِدَنَ شَامَكَ الصَّوَاهِلَ
احم شدی و هست تنای باطل ارم بشام تو ز سواران کینه ور
أَصْبَحْتَ أَنْتَ يَا ابْنَ حَرْبٍ جَاهِلًا لِأَرْمِينَ مِنْكُمْ الْكَوَاهِلَ
ای ابن حرب جاهل و کمراه گشته خواهم زد از شما همه کلاه و مشت و

تَشْعِينُ الْفَارِجِ وَأَنْبَاءُ
 بُرْدِ حُرُونِ الْحَزْنِ وَالسَّوَاهِلِ
 مردان نیزه دار قوی دل بود هزار
 اسان روان شده بفراز و نشیب بر
 بِلَحَى وَلَحَى يُزِيلُ الْبَاطِلَ
 هَذَا لَكَ الْعَامُ وَذَرْ فِي قَابِلِ
 عون و حقست و حق بنه پرواز باطلست
 امسال این ترا با نینم بیند کی

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فَمَنْ حَيَّرَ الدُّنْيَا لِعَيْشٍ سَبْرَهُ
 فَسَوْفَ لَعْنَتِي عَنْ قَلِيلٍ يَلُومُهَا
 هر که گوید لشکر دنیا بر عیش خویش
 حق عمر من که رود او را هلاک آید بهم
 إِذَا أَقْبَلَتْ كَأَنَّ عَلَى الْمَرْءِ قِتْنَةً
 فَإِنْ أَدْبَرَتْ كَأَنَّ كَثِيرًا هُمُومُهَا
 روی چون آید بهلا و قتنه باشد مرد را
 و ریزد ایندرو بسیار گردد رنج و غم

وَلَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَا تَظْلَمَنَّ إِذَا مَا كُنْتَ مُقْتَدِرًا
 فَالظُّلْمُ مَرْغَةٌ يَفْضِي إِلَى النَّدَمِ
 مباش در پی ظلم ابرار شوی قادر
 که هست از ظلمات نجات بسیار
 تَنَامُ عَيْنُكَ وَالْمَظْلُومُ مُنْصَرِّدٌ
 يَدْعُو عَلَيْكَ وَعَيْنُ اللَّهِ لَمْ تَسْمَرْ
 تراد و دین بخوابست و کینه کش
 کند دعا بتو و دیده خدا بیدار

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

مَا الدَّهْرُ إِلَّا يَقْضُهُ وَنَوْمٌ
 وَلَيْلَةٌ بَيْنَهُمَا وَيَوْمٌ
 نیست دنیا غیر بیداری و خواب
 وین شب و دوری که می آید درو
 يَعِيشُ قَوْمٌ وَوَمَيُوتُ قَوْمٌ
 وَالْدَّهْرُ قَاضٍ مِمَّا عَلَيْكَ لَوْمٌ
 زنده باشد قومی و قومی شده هلا
 دهر قاضی نیست ایرادی برو

وَقَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

اِذَا كُنْتَ فِي نِعْمَةٍ فَارْعَهَا
 چون روی در نعمتی انزاعایت کن بجز
 فَاِنَّ الْقُرُونَ وَمَنْ حَوْطَهُمْ
 کوفتیان و کسی که بود اندر کدشان
 وَ كُنْ مُوسِرًا شَيْئًا وَمُعْسِرًا
 خواه آسان گیر و کان خواه دشواری کن
 حَلَاوَةً دُنْيَاكَ مَسْمُومَةً
 لذت شیرینی دنیا بزهرا میخست
 فَحَامِدُ دُنْيَاكَ مَدْمُومَةٌ
 شکرهای دینی تو ناخوشست و ناپسند
 اِذَا غَمَّ امْرُؤٌ نَا نَقْصُوهُ
 چون غم آمد بر او و نقص او
 فَانِ الْمَعَاصِيَ تَزِيلُ النِّعَمَ
 زانکه شر و معصیت را بکند ناز و نعم
 تَقَانُوا جَمِيعًا وَ دَبُّ الْحَكَمِ
 جمله فانی گشته اند و هستی رب
 فَمَا تَقْطَعُ الْعِشَى الْاَبِيْهِمْ
 نیست آخر قطع عیش و شادمانی جز بغم
 فَلَا تَأْكُلُ الشَّهَادَةَ الْاَبْسَمَ
 پس بخور شهادت که با آن شد و نبود غیر
 وَلَا تَكْسِبُ الْحَمْدَ الْاَبْدَمَ
 هیچ شکری ز تو نخواهی کسب که در جز بزم
 تَوَقَّعْ زَوَالًا اِذَا قِيلَ لَكَ
 چون تمام آمد زوالش را توقع دارم

لَا تُودِعِ السِّرَّ اِلَّا عِنْدَ ذِي كَرَمٍ
 سر خود مسبار را لا در دل صاحب کرم
 وَالسِّرُّ عِنْدِي فِي بَيْتٍ لَهُ غَلَقُ
 سر اهل کرم نه گفت دارد نه شنید
 بَهْرَنْدَمَنْ بُوْدُ دَرْ خَانَهُ كُوْمُغْلَقَسْتْ
 خانه در بسته بهر و کمران را کلید

وَفِي كَلَامٍ عَلَى عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

قَالَ الْبُخَيْرِيُّ وَالْحَكِيمُ كِلَاهُمَا
 هم حکیم هم منجم گفته اند این را بهم
 لَنْ يَجُشُرَ الْاَجْسَادُ قُلْتُ لَهُ يَكْمَا
 نیست حشرو نشرو کفتم بگردید از پیشنا
 اِنْ صَحَّ قَوْلُكَمَا فَلَسْتُ بِخَاسِرٍ
 او صحیح قوی فالحسار علیکم
 كَرِهْتُ قَوْلَ ثَمَّاصَادِقٍ رَابِعُ زِيَانٍ
 و در حدیث من درست آید زبانش بر شما
 اَرَى الْاِحْسَانَ عِنْدَ الْحَرْدِ يَثِيَا
 و در حدیث منقصه و ذمما
 نیکویی دیدم که با آن آدمی چه قرض
 لَيْدَنُ تَرَدُّدُ مَرْدَمٍ بِدَلَصِلٍ وَ تَقْصَاسُ تَوَعَارٍ

كَطَفِرُ فِيهِمُ الْأَصْدَافُ دُرًّا وَفِي نَابِ الْأَفَاعِ صَارِسًا
چو قطره که در کوه صد فدا در دهان و چو کدو که در کوه بخار زهر مار

وَمِنْ كَلَامِ إِمَامِ الْمُؤْمِنِينَ

كَيْفِيَّةُ الْمَرْءِ لَيْسَ الْمَرْءُ يُدْرِكُهَا فَيْفِيَّةُ الْجَبَّارِ فِي الْقَدَمِ
مرد که احوال خود را نمی داند چون شناسد خدای را بقدم
هُوَ الَّذِي أَنْشَأَ الْأَشْيَاءَ مُشَدَّعًا فَيْفِيَّةُ يَدْرِكُهُ مُشَدَّدَةُ النَّسَمِ
اوست پدید آکنده اشیا جسم محدث چه داند شرح جان هم

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

كَمَنْ أَدِيبٌ فِطْنٍ عَالِمٍ مُسْتَعْمِلُ الْعَقْلِ مُقْلِعِدٍ
ای سبأ عالم ادیب فصیح کامل العقل و مفلس و عریان

وَمِنْ جُحُولٍ مُكْثِرٍ مَا لَهُ ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعِزِّ الْعَلِيمِ
وی سبأ جاهل کثیر المال اینست تقدیر حضرت یزدان

وَقَالَ عَلِيُّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ

اتَّصِرُ لِلْبَلَاءِ بِلَاءٌ وَحَسْبَةٌ فَتَوَجَّرَ أَمْ سُلُوْا سُلُوْا إِلَيْهَا عِ
صبر داری در بلاها و توکل در رضا ثابایی اجرا چون چار پاداری قنای
خُلِقْنَا رِجَالًا لِلْخَلْدِ وَالْأَسَى وَتِلْكَ الْعَوَانِ لِلْبُكَاءِ وَالْمَاءِ عِ
لطیفی ما مردمان را به جلد آفرید در بلاها کنیه و ماتم بود کار زنان

قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ

وَإِذَا طَلَبْتَ إِلَى كَرِيمٍ حَاجَةً فَلِقَارُهُ يَكْفِيكَ وَالشَّلِيمُ
خاجتی که باشدت سوی کریمی دوی کن تا لقایش اوقت بس باشد و تسلیم او

وَإِذَا أَرَاكَ مُسْلِمًا ذَكَرَ الدِّينَ حَمَلَهُ فَكَانَهُ مَبْرُورًا
ورترایند که میگوید سلام از دکران بردش باری نهی کو اندران ماند فرو

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَصْحَبْتُ بَيْنَ الْهَمِيمِ وَالْهَمِيمِ هُمُومٌ عَجْزٌ وَهَمْتُهُ الْكَدَمُ
باغم و همتا مدم بصبا ح غم ز عجزست و همتم ز سخا
طوبى لمن نال قدر هَمِّهِ أَوْ نَالَ غَزَا الْقُتُوجِ بِالْقَسَمِ
ای خوش انکورسد بهمت خویش باغر و قناعتست و رضا

كَيْتَ إِلَى مَعَاوِيَةَ عَلَيْهِ

أَمَّا وَاللَّهِ إِنْ أُلْظِمَ شَوْءٌ وَلَا زَالَ الْمُنْبِيُّ هُوَ الظُّلْمُ
بدان والله که جور و ظلم شو مست غاند مجرم و ظالم بدوران

إِلَى الدِّيَانِ يَوْمَ الدِّينِ تَمْضَى
سوی دیان دین خواهیم رفتن
سَتَعْلَمُ فِي الْحَسَابِ إِذَا التَّقِينَا
غدا عند الملیک من الظلوم

شود معلوم در روز ثنات که ظالم چون بود در پیش نژدان

سَتَنْقَطِعُ الذَّادَةُ عَنْ أَنَايَسٍ
من الدنيا و تنقطع الهوموم

برد از مردمان شادی و لذت ز دنیا و رود این رنج و حرمان

لَا مِرَّ مَا تَصَرَّفَتِ اللَّيَالِي
لَا مِرَّ مَا تَحَرَّكَتِ النُّجُومُ

ز کار کردش دوران لیا لی و سیرانجم از مه تابکیوان

سَلِّ الْأَيَّامَ عَنْ أُمِّ تَقْضَتْ
سَجَرُكَ الْمَعَالِمِ وَالرُّسُومِ

بپرس ایام رازانها که رفتند که گویندت طریق و رسم ایشان

تَرَوْمُ الْخُلْدَ فِي ذَا الْمَنَآيَا
فَلَمْ قَدَّرْ أَمْ مِثْلَكَ مَا تَرَوْمُ

هیخواهی بقادر در دور فانی بی جستن چون تو دولت آن

تَنَامُ وَلَمْ تَمُتْ عَنْكَ الْمَنَآيَا تَبَّهَ لِلْنِّبَةِ بِكَانَوْعُهُمْ
تو در خوابی و مرگ نیستی در خواب
رضاء اندیشی در خواب خندان
لَهَوْتَ عَنِ الْفَنَاءِ وَأَنْتَ تَقْنِي فَمَا شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا يَكْدُومُ
هی میری و هستی غافل از مرگ
غافل جاود آن چرخ بدوران
تَمَوْتُ غَدَاً وَأَنْتَ قَرِيرٌ عَيْنٌ مِنْ الْعُضَلَاتِ فِي حُلَجٍ لَقُومُ
هی میری یقین فردا و کوری
زکراهی عزیز بحر طغیان
ذَكَرَ الْأَمَامَ عَلِيَّ ابْنَ أَحْمَدَ الْوَاحِدِي
عن ابی هريرة قال اجتمعنا عند من اصحاب رسول الله
صلى الله عليه وآله وسلم منهم ابو بكر وعمر وعثمان
وطلحة والزبير والفضل وعمار وعبد الرحمن بن عوف
وابو ذر والمقار ووسلمان وعبد الله بن مسعود
فجلسوا واخذوا في مناقبهم قد دخل على السَّلام

فَسَاءَ لَهُمْ فِيمَ أَنْتُمْ فَقَالُوا تَذَاكُرُ مَنَاقِبَنَا مَتَا سَمِعْنَا مِنْ
رسول الله صلى الله عليه وآله فقال اسمعوا مني فانشاء
لَقَدْ عَلِمَ الْأَنَامُ بِأَنَّ سَهِي مِنْ الْإِسْلَامِ يَفْضُلُ كُلَّ سَهِي
هضم خلق میدانند تحقیق یقین از مسلمانان که من در سهم و قسبت برتریم
وَأَنِّي لِلْبَيْتِ أَخٌ وَصِهْرٌ عَلَيْهِ اللَّهُ صَلَّى وَابْنُ عَمٍّ
من پسر برادر باشم و او صهر من باد صلوات خدا بروی من و ابراهیم
وَأَنِّي قَائِدٌ لِلنَّاسِ طُرًّا إِلَى الْإِسْلَامِ مِنْ عَرَبٍ وَحُجْمٍ
رهنما و پیشوا و قاید مردم من سوی اسلام از عرب باشند مردم کرم
وَقَائِلُ كُلِّ صُنْدِيدٍ نَيْسِرٍ وَجَبَّارٍ مِنَ الْكُفَّارِ ضَخْمٍ
قاتل کرد نکشان و جبار سرداران قوم سر دس جبار فعل از کافران بی قدم
وَفِي الْقُرْآنِ الزَّمَنُ وَلَاقِي وَأَوْجَبَ طَاعَتِي فَرَضًا بَرَعِي
در کلام حق بود لازم هواداری من طاعت من واجبست از حکم بزدان حکم
طاعت من واجبست از حکم بزدان حکم

كَمَا هَرُونَ مِنْ مُوسَى أَخُوهُ كَذَلِكَ أَنَا أَخُوهُ وَذَلِكَ إِنَّمَا
 هُوَ هَارُونَ كَوْبَادِي وَدَمُوسَى رَابِعِي اِشْتِخِينِ بَاشَمِ بَرَادِرِنَامِ مِنْ اِنِيسْتِ هَمِ
 كَذَلِكَ أَقَامَنِي لَهُمْ اِمَامًا وَاجْتَرَهُمْ بِهِ بِغَدِيرِ خُصَمِ
 مِنْ اِمَامِ جَمَلِهِ اِم قَائِمِ بَدِينِ كَرْدِهِ مَرَا دَرِ عَزِيزِ خَمِ كِهْ مَشْهُورِ سَتَرِ اِلْخَبَارِ اِمِ
 فَمَنْ مِنْكُمْ يُعَادِلُنِي بِسَهِي وَاسْلَاوِي وَسَابِقُنِي وَرَحِي
 كَيْتَا اَكُونُ اِشْتَامِلِ مِنْ اِنْدِرْخَطِ وَقَسَمِ وَزِ مَسْلَمَانِي بِدِرْ سَبَقْتِ وَحَكْمِ وَقَدَمِ
 قَوْلُ قَوْلِي لَمْ يَكُنْ وَبَلْ لِحَا هِدَايَتِي وَمُرِيدِ هُفْنِي
 وَبَلْ دِيكِرْ وَيْلْ وَدِيكِرْ وَيْلْ وَدِيكِرْ وَيْلْ مَنَكِرْ حَكْمِ مِنْ وَكُورِ حَقْمِ رَايِشْ وَكَمِ
 قَوْلُ قَوْلِي لَمْ يَكُنْ وَبَلْ وَمَنْ يُلْقِي اِلَّا لَهْ غَدَا بَظَلْمِ
 بَا زَوِيلْ وَبَا زَوِيلْ وَبَا زَوِيلْ بِي شَحْ اِنْدَا كِهْ مِجْوَ اِهْدِ بِنِ ظَلْمِ وَسْتَمِ
 وَوَيْلْ لِلَّذِي كُشِقِي سَفَاهَا يُرِيدُ عِدَاوَتِي مِنْ غَيْرِ جُحْمِ
 وَيْلْ دِيكِرْ بِرِ سَفِيهِ كُوشْتِي وَجَاهِلْتِ دَشْتِي خَوَاهِدِ بِنِ جُحْمِ وَآزَارِ اِلْمِ

ذكر الخطب الخوارزم

وفي المناقب متصلا عن مسلم بن عبد الملك بن مسلم
 عن ابيه عن عبد خير قال اجتمع عند عرس جماعة
 من قریش منهم علي بن ابي طالب عليه السلام ساكت
 فقال عمر ما بالك يا ابا الحسن ساكتا فقال عليه السلام
 اللَّهُ اَكْرَمُنَا بِنَصْرِ نَبِيِّهِ وَبِنَا اَقَامَ دَعَائِمِ الْاِسْلَامِ
 حَقَّ رَايِ كَرْدِمَا رَا اَزِ بِي بِغَيْرِ شَرِّ شَدِيدًا قَائِمِ اَصُولِ دِينِ بَرَايِ مُؤْمِنَانِ
 وَبِنَا اَعَزَّ نَبِيِّهِ وَكِتَابِهِ وَاعَزَّنَا بِالْاِنْفِرِ وَالْاَقْدَامِ
 شَدِيدًا بِنَارِ وَشْنِ كِتَابِ عَرْتِ بِغَيْرِ شَرِّ دَادِمَا رَا اَعَزَّتْ وَفَضْلِ دَلِيرِي وَتَوَانِ
 فِي كُلِّ مَعْرَكَةٍ تَطِيرُ سَيُوفُهَا فِيهَا الْجَمَاجِمُ عَنْ فِرَاحِ الْهَلَامِ
 يَكُنْدُ دِرْخَانِ اَي مَازِيَانِ تَجِدِرِيلِ اَزِ بَرَايِ فُضْطَائِي دِينِ وَاحْكَامِ وَبِيَانِ

وَيُزَوِّرُنَا جُرْبِلٌ فِي آيَاتِنَا بِفِرَاطِضِ الْإِسْلَامِ وَالْأَحْكَامِ

قَالَ عَلَىٰ عَلَيْكَ الْكَرَامَةُ وَالْخُشُوعُ

فَنَكُونُ أَوَّلَ مُسْتَحِلِّ حَلِهِ وَ مُحْتَرِمٍ فِي اللَّهِ كُلِّ حَرَامٍ

اول آن چیز که شد نامش حلال در حکم ما و آنکه هم اسحق حرام آمد بقول ما است

لَحْنُ الْخِيَارِ مِنَ الْبَرِيَّةِ كُلِّهَا وَ نِطَامُهَا وَ زِمَامُ كُلِّ نِطَامٍ

ما از خلق و اهل عالم بهترین مردمیم هم نظم عالم و هم مقتدای مردمان

لَا خَائِضُوا عُمَرَاتِ كُلِّ كَرِيهَةٍ وَ النَّاقِضُونَ مَرَاتِ الْمَرْيَةِ الْغَيْرَةِ الْإِبْرَامِ

ساکان لجه دریا می رازی کوی ناقضان غرما و حکم مادر هر زما

إِنَّا لَمُنْعٌ مَنْ أَرَدَ نَامِعُهُ وَ يَجُودُ بِالْمَعْرُوفِ وَالْمُعْتَمِ

هر که او را منع میجوایم منعش میکنیم و بخود با معروف و المعتام

جود هم داریم بایکان زخیر مال ما

وَتُرْدُ عَادِيَّةُ الْخَيْسِ سَيُوفَنَا وَ نَضِيدُ رَأْسِ الْأَحْيَدِ الْقَيْلَمِ

میکند شمشیر مار باز کشت خیل را صید سرها میکنم از اهل عجب و کشتن

وَقَالَ عَلَىٰ كَرَامَتِهِ

لَا تَمْرَحَنَّ الرِّجَالُ إِذَا مَرُّوا لَمَّا رَقُوا مَأْمَانَهُ اسْكِلُوا

مکن بازیچه با مردم چو باز پیچه کنایش ندیدیم هیچ کز خراج اندر امان نباشد

فَالْجُرْحُ جَرْحُ اللِّسَانِ يُعْلَمُهُ قُبْتُ قَوْلٍ لَيْسَ مِنْهُ دُمٌ

جراحت چون جراحت زبان بنود نویسد لباقولی که چون گویند سیل قور روان باشد

قَالَ عَلَىٰ عَلَيْكَ الْكَرَامَةُ

لَقَيْتُكَ عَلَى الْإِسْلَامِ مَنْ كَانَ بَاكِيًا وَ قَدَرْتُكَ أَرْكَانَهُ وَمَعَالِيَهُ

بگریه بر خیم اسلام من کان باکیا که شد متروک اساس دین و ارکان اسلام

بگریه بر خیم اسلام هر کوهیست کوشیده

لَقَدْ ذَهَبَ الْإِسْلَامُ الْإِبْقِيَّةَ قَلِيلًا مِنَ النَّاسِ الَّذِي هُوَ لَدُنْهُ
بروزت از میان اسلام الا اندکی بماند

قَالَ عَلِيٌّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ

لَا تَغْلَنَ وَأَسْمَعَنَّ كَلَامِي إِنْ يَرْبُ الزُّعْمُ الصِّبَامَ
مکن بغیله و بشنو گفته من خورم سو کند حق کرد کار م
إِذَا الْمَنَايَا أَقْبَلَتْ خِيَامِي حَمَلْتُ حِمْلَ الْأَسَدِ الضَّرْعَامِ
که سوی من بیاها چون بند روی کم حمله پوشش آتشین دم
يَبَايَرُ مَوْلَى حُسَامٍ عَوْدَ قُطْعِ اللَّحْمِ وَالْعِظَامِ
بدین پرنده شمشیر درخشان که سازد قطع عظم و لحم با هم

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِلَهِي لَمْ تَدِبْ بَنِي فَا نِي مُقَرَّبًا إِلَى تَدْكَانِ مَنِي
الهی که عذاب میکنی من مقدم بر کنه چون از منستان
فَمَا لِي حِيلَةٌ إِلَّا رَجَائِي بِعَفْوِكَ أَنْ عَفَوْتَ وَحَسُنَ خَطِي
ندارم جبهاتی غیر از امید فکر من ز راهی فی الخطایا
بِسِيْلَتِي يَا مَعْ دُرُخَطَا هَا كَرِيمٌ دَسْتُ وَأَنْكَسْتَانِ زَحْرَمَانِ
یظن الناس بی خیرا وانی گزیدم دست و انکستان زحرمان
وَبَيْنَ يَدَيَّ مُحْتَبَسٌ طَوِيلٌ لَشَرِّ الْخَلْقِ إِنْ لَمْ تَعْفُ عَنِّي
بین مردم گمان خیر دارند بخشی که مرا من شرخلفتان
أَجْنُ بَرْهَرَةِ النَّيَا جُورًا كَأَنِّي تَدَدُّ عَيْتَ لَهُ كَأَنِّي
شدم مجنون ز زینتهای دنیا گانی تدد عیت له گانی
فَنَاشِدُ رَعْنَاءَ مَن زَانِ

فَلَوْ أَنَّ صَدَقَ الرَّهْدُ فِيهَا فَلَبْتُ لَاهِلَهَا ظَهْرُ الْمَن
اگر من راست میگفتم ز تقوی مرا پشت و سپر بودی بد ایشان

فِي وَصِيَّةِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا

وَمَنْ كَرَّمَتْ طَبَائِعُهُ نَحَلِي بِآدَابٍ مَفْضَلَةٍ حَسَانِ

هر که باشد طبعهای او کرم و راست با اعمال و فضل و آداب و حقیقتهای

وَمَنْ قَلَّتْ مَطَامِعُهُ تَغْضَى مِنَ الدُّنْيَا بِأَثْوَابِ الزَّمَانِ

و آن که اندک باشد طمعهای او گشاید از مصیبتهای دنیا خلقت و امن و آمان

وَمَا يَدْرِي الْفَتَى مَاذَا يُبْلَاوُ إِذَا مَا غَاشَ مِنْ حَدِّ الرَّمَانِ

و آنکه نداند الفتی که در دنیا چه خواهد شد اگر غم از حد انار زمان

فَإِنَّ غَدَرْتُ بِكَ الْإِيَّامُ فَاصْبِرْ وَكُنْ بِاللَّهِ مَحْمُودَ الْمَعَانِي

پس اگر غدایت کنی با من ایام صبر کن و با خداوند ستوده معانی

و کند غدرت بتوانم صبر و پایداری

وَلَا تَكُ سَاكِنًا فِي دَارِ ذِكِّ فَإِنَّ ذَكَ يُقَرِّنُ بِالْهَكْوَانِ

و مکن ساکن بشهری که اندر و خوری کشتی فان ذکر تو یقرن با الهکوان

فَإِنَّ أَوْلَادَكَ ذُو كَرَمٍ جَمِيلٍ فَكُنْ بِالشُّكْرِ مُنْطَلِقَ اللِّسَانِ

پس آنکه اولاد تو ذو کرم جمیل فکن با الشکر منطلق اللسان

بِاتُوكَ أَهْلُ كَرَمٍ يَنْكُوبُ أَرْدَ الْجَبَا سَأَزِيدُكُمْ شُكْرًا إِنْ حَسَنَ إِيَّائِي وَرَدَ الْجَبَا

وَلَعَلَّكَ السَّلَامُ

هَوْنُ الْأَمْرِ تَعِيشُ فِي رَاحَةٍ قَلَّ مَا هَوْنَتْ إِلَّا سَيُّهُونَ

هوان الامر کیر و در راحت بنوی کار آسان کیر و در راحت بنوی

لَيْسَ الْأَمْرُ الْمَرْغُوبُ سَهْلًا إِنَّمَا الْأَمْرُ سَهْلٌ وَحَزُونٌ

نیست کاری مرده آسان جملگی انما الامر سهول و حزون

تَطْلُبُ الرَّاحَةَ فِي دَارِ الْعَنَاءِ كَأَنَّكَ أَسَانُ وَكَدَّ شَوَارِخُ اسْتِ

طلب الراحة فی دار العناء خاب من بطك شیئا لا یكون

راحت از دار فناجویی منام شد ز یا نکار آنکه او نایاب و خواست

وَلَدِيَ عَلَى كَرَمِ اللَّهِ وَجْهَهُ

إِذَا هَبَّتْ رِيَّاحُكَ فَاعْتَمَتْهَا
فَعَقِبَى كُلِّ حَافِقَةٍ سَكُونُ

وَلَا تَقْضُ عَنْ الْإِحْسَانِ فِيهَا
فَلَا تَدْرِي السُّكُونُ مَتَى يَكُونُ
در جهان خال از نوئی و سخا غافل بنا
توجه ذاتی تا مقام مسکت آخر گشت

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَا تَخْضَعَنَّ لِلْخَلْقِ عَلَى طَمَعٍ
فَإِذَا ذَلِكَ وَهَنَ مِنْكَ فِي الدِّينِ

در طمع کاری مشغول و فروتن پیش خلق
که اندرین سستی نماید از تو در اسلام و دین
وَأَسْتَرْزُقُ اللَّهَ مِمَّا فِي خَزَائِنِهِ
فَإِنَّ الْأَمْثَرَيْنِ الْكَافِرَ وَالنُّونَ

زرق خود از حضرت حق جوی و مخزونهای او
کاربرد این در میان کافران باشد و نون

إِنَّ الَّذِي أَنْتَ تُرْجُوهُ وَتَأْمُلُهُ
مَنْ الْبَرِّتِ مُسْكِينُ ابْنِ مُسْكِينِ

ای که در آیتد کار خود بدو دل بسته
در میان خلق مسکین ابن مسکینست

مَا أَحْسَنَ الدِّينَ وَالْدُّنْيَا إِذَا اجْتَمَعَا
لَا بَارَكَ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا بِلَا دِينِ

ای خوشا دنیا و دینی کان بهم باشند
برکت حق نیست در دنیا اگر نبود برین

لَوْ كَانَ بِاللَّبِّ يَزِدُّ أَدُّ اللَّيْبِ غِنًى
لَكَانَ كُلُّ لَبِيبٍ مِثْلَ قَارُونَ

گر شدی از عقل عاقل با مزایدت مال و جا
هر خردمندی بدی مانند قارون دزد

لَكِنَّا الرِّزْقُ بِالْمِيزَانِ مِنْ حَكِيمٍ
يُعْطِي اللَّيْبَ وَيُعْطِي كُلَّ مَافُونٍ

لیکن ارزاقست در میزان تقدیر از حکم
که بعاقل بخشد و کاهی یا بله عکس یزد

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ

كُنْتُ وَعَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ
وَكَانَ عَلَيْهِ يَجِبُ الْفَالُ فَقَالَ عَلَيْهِ تَقَالُ بِنَاهُ تَوِي يَكُنْ فَلَنَا

گفتم و علی علیه السلام عند النبی صلی الله علیه و آله و سلم
و کان علیه یجب الفال فقال علیه تقال بنا توی یکن فلنا

خرجنا قال على اسعت ما قاله صلى الله عليه و آله
 عباس قلت نعم فقال احب ان اسمعه شعرا فقلت نعم فقال عليه السلام
 تفاعُلْ نِعمًا هَوَى يَكُنْ قُلُوبًا ا يَقَالَ لَشَيْءٍ كَانَ اِلَّا تَكُونَا
 دخل عليه السلام على عمر بن الخطاب بغيرته عن متوفى له فقال عليه السلام هو قال
 اَنَا نَعْرَبُكَ لَا اَنَا عَلَى نَفْسَةٍ مِنْ الْحَيَوَةِ وَلَكِنْ سُنَّةُ الَّذِينَ
 ما غراهر تو پرسيم و نذاريم اعتماد بر حیات ما بود این سنت وین خدا
 فَلَا الْمَغْرَى بِيَاقٍ بَعْدَ مَيْتَةٍ وَلَا الْمَغْرَى وَاِنْ عَاشَا اِلَى حَيَرٍ
 نه غرا دارنم می ماند ز بعد مرده اش نه غرا پر سنم هم کچند ماند سالها
 اِذَا الْمَرْءُ لَمْ يَرْضَ مَا اَمْكَنَهُ وَلَمْ يَأْتِ مِنْ امْرَأَةٍ اَزَيْبَةٍ
 اگر راضی نباشد مرد در جا و مکان خود نیاید هیچ کارش در و اج از کردش دور آن
 وَلَعِبٌ بِالْجُبِّ فَاقْتَا دُهُ وَتَابَهُ إِلَيْتُهُ فَاسْتَحْسَنَهُ
 در آن حالت برد بر را معجب و سرگشتی او را شود سرگشته و مکراد و بر خود نیک داند

فَدَعَاهُ فَقَدْ سَأَا تَدْبِيرَهُ سَيَضَعُكَ يَوْمًا وَيَبْكِي سَنَهُ
 کدار او را که رشت و ناپسندیدست تدبیرش که او یک روز دار دخن و سالی بود کریان

وَلَدُ عَلِيٍّ السَّلَا

سَيَفِ رَسُولُ اللَّهِ فِي عَيْنِي وَفِي كِسَارِي قَاطِعُ الْوَتِينِ
 بدست راست تیغ ابدار مصطفی دارم و فی کساری قاطع الوتین
 فَكُلُّ مَنْ بَارَزَنِي بِحَيِّئِي أَضْرِبُهُ بِالسَّيْفِ عَنْ قُرْبِي
 بکن هر کس که بیدار میشود در عرض من میدانم بیهوش منم هر قرینم سید بطحا
 مُحَمَّدٌ وَعَنْ سَبِيلِ الدِّينِ هَذَا قَلِيلٌ مِنْ طَلَابِ الْعَيْنِ
 که باشد آن محمد جان سبیل دین کرد همنور این کم بود از طالباخت الماوا

وَلَدُ اِيضًا

وَلَا اَيْضًا

اللَّهُمَّ اَدِّبْنِي وَابْلِئْنِي بِالْقُوَّةِ الْقَوِيَّةِ وَالصَّبْرِ بَارِئِ
 داد. دورانم ادب نویدم کرده بختی
 وَاحْكُمْنِي مِنَ الْاَيَّامِ بِخَبْرَةٍ
 حکتم آموخت ایام و نمودم بجزیه
 عَوْدُنْ نَفْسِكَ الْحَيَاءُ وَصُنْهَا
 باز گردان نفس را سوی حیا و حفظ کن
 اِنَّمَا جِئْتُكَ لِتَقْبَلَ الْمَوْتَ
 زانکه او سوی تو آیدم بر استقبال مرگ
 سَوْفَ يَبْقَى الْحَدِيثُ بَعْدَكَ فَانْظُرْ
 نود باشد که تو ماند داستانها پس بپز
 وَ الْقُوَّةِ الْقَوِيَّةِ وَالصَّبْرِ بَارِئِ
 قانع گرد دست قوت و صبر پرورده مرا
 حَتَّى تَهَيَّئَ الَّذِي قَدْ كَانَ نِيَّتَهُ
 تا من از خود منع کردم هر چه بودی نا
 وَتَوَقَّ الدُّنْيَا وَلَا تَأْمَنْهَا
 از جهان این دنیا باش و در رد تقوی گذر
 وَادْخُلْهَا لِيُخْرِجَ عَنْهَا
 آردت در عالم ازین بیرون ببرد که
 اَيُّ اُحْدُوْتَةٍ تُحِبُّ فَكُنْ
 تا کدامین خال را بر خویش داری دوست

وَقَالَ عَلِيٌّ السَّلَا

نَحْنُ الْكِرَامُ بَنُو الْكِرَامِ
 ما کرامايم و اولاد کرام
 فَطْفُلُنَا فِي الْمَهْدِ يَكُنِي
 طفل ما در مهد باشد نامدار
 اَنَا اِذَا قَعَدَ الْكَامُ
 علی بسا الغرق منی
 تَانَهُ نَشْتَتِدُ اَيْنَ لَيْثَانٍ بِرِبْصَا
 تا قیام خویش کردیم اختیار

وَلَا اَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

اَنَا فِي مَهْدِي بِالْجُحُومِ
 منم از بخوم دادم تدنید
 وَمَا هُوَ مِنْ شَرِّهَا كَابِرُ
 بدی از نفس کو کب نیست ممکن
 ذُبُونِي خَافُ فَاَمَّا الْجُحُومُ
 فانی من شرها امیر
 زجرم خویش ترسم نه ذکوکب
 که من از شر آنها هستم ایمن

وَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

أَسَدٌ عَلَى أَسَدٍ يَصُولُ بَصَارِمْ غَضِبَ يَمَانٍ فِي يَمِينٍ يَمَكَانِي
اسد بر اسد حمله بایستد دارد بر نه میان در یمن یمانی

وَقَالَ عَلَيْكَ السَّلَامُ

أَنَا الْغُلَامُ الْقَرِشِيُّ الْمُؤْتَمَرُ الْمَاجِدُ الْأَبْلَحُ لَيْثُ كَالشَّطَنِ
منم غلام قریشی امین ست خدا بزرگو ابلح و شیر کشنده چورسن
يَرْضَى بِهِ السَّادَةُ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ مَنْ سَأَلَ كُنِيَ بِخَدِّهِ وَمِنْ أَهْلِ الْعَدُوِّ
رضا بخد مت اودا دسر داند عین ز اهل بخدود کرسا کنان طاک عدو

وَلَعَلَّكَ السَّلَامُ

الْيَوْمَ أَبْلُو حَسْبِي وَدَيْتِي بِصَارِمْ تَحْسِلُهُ يَمِينِي
ازمایش میکنم امروز ز خود فضل و دین در رجاعت با یمنین تنگی که دارم در یمن
عِنْدَ اللَّيْلِ أَخِي بَرِّ عَرَبِي شَكَّرَ لِي دَهْرِي وَلَمْ يَدْرَأَنِي
عند اللیل اخوی بر عربی شکر گلی دهری و لم یدرانی
وله ایضا

فَقُلْ بَرِّئِي الْخَطْبُ كَيْفَ اعْتَدَاؤُ وَبِشَارِيهِ الضَّرْبُ كَيْفَ يَكُونُ
مینماید فتنه ام یعنی بنکردشنی می غایم صابری یعنی بیدید روشتا

وَلَعَلَّكَ السَّلَامُ

إِلَهِي أَنْتَ ذُو فَضْلٍ وَمَنْ مِنْ أَهْلِ خَطَائِيَا فَاغْفِرْ عَنِّي
ای ذات تو اهل فضل و منت من اهل خطا بخش از اغ
وَقُضِيَ فَبِكَ يَا رَبِّي جَمِيلٌ فَحَقِّقْ يَا إِلَهِي حُسْنَ ظَنِّي
باشد بتو کمان نیکو تحقیق کن ای خدا کمانم

قال علي كرم الله وجهه

مَا لَا يَكُونُ فَلَا يَكُنْ بِحِيلَةٍ
 أَبَدًا وَمَا هُوَ كَأَيُّنَ سَيَكُونُ
 هِرْجِهَ بَاشِدْ نَابُودِي بُوْدَه نَمِيكَدُوسِ
 تَا اَبَدِ وَرِ بُوْدِي بَاشِدْ نَابُودِي
 سَيَكُونُ مَا هُوَ كَأَيُّنَ فِي وَقْتِهِ
 وَأَخُو لِحَمَالَةٍ مُتَعَبٌ مُخْرُوجٌ
 زُودِ كُودِ بُوْدِي بُوْدَه وَلِي دُرُوقْتِش
 أَهْلُ نَادِي قُجَلِ اِنْدِ زَعْمِ رَجَسْتِ اَزَانِ
 لَيْسَ الْقَوِيُّ فَلَا يَنَالُ بِسَعْيِهِ
 خَطَا وَيَحْضِي عَاجِرٌ وَمُهِينٌ
 مِيكَدِ مَدْقَوِي سَعِي وَغِي نَابِدِ بَسْعِي
 وَرَبِّهِ بِنِي عَاجِرٌ وَمَسْكِينٌ بِرُوحِ خَلْقِي كَرَا

وَمِنْهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَا يَأْمَنَنَّ عَلَى النِّسَاءِ أَخٌ أَوْ أَخَا
 مَا فِي الرِّجَالِ عَلَى النِّسَاءِ أَمِيرٌ
 نَيْسْتِ بَزَرَنِ اِيْمَنِي كَرِ بَابَرِ اَدِرِ بَيْنِي شِشْ
 زَانَكِ اَدِ مَرْدَانِ بَاشِدِ بَزَرَنَانِ اَمِنِ وَاَمَانِ

كُلُّ الرِّجَالِ وَإِنْ تَعَفَّفَ جُهْدُهُ
 لَا بُدَّ أَنْ يَنْظُرَ سَيُخَوِّزُ
 جَمَلَه دَرِ صِلَاحِ وَ عَفَّتْ اَزِ جُهْدِي كُنْدِ
 مِيكَدِ اَخِرِ نَظَرِ دَرِ دِينِ لَا بَدَسْتَانِ
 الْقَبْرُ أَوْ فِي مَنْ وَثِقَتْ بَعْدَهُ
 مَا لِلنِّسَاءِ سِوَى الْقُبُورِ حُصُونُ
 كُوبِرِ اَزِنَا كِهْ بِرِ عَهْدِشِ نَدَارِي اِعْتِمَادِ
 نَيْسْتِ نَرَنِ رَا غَيْرِ كُورْتِكِ حَصْنِي دَرِ جِهَانِ

قال علي بن ابي طالب

يَا أَكْرَمَ الْخَلْقِ عَلَى اللَّهِ
 وَالْمُصْطَفَى بِالْشَرَفِ الْبَاهِي
 اَيَا كَرِيْمِ تَرِ خَلَقِ بِرِ خُدَايِ كَرِيْمِ
 زُرُوِي عَزُو شَرَفِ مُصْطَفِي بِفَرْخِ وَبِتَارِ
 مُحَمَّدُ الْمُخْتَارُ مَهْمَا أَتَى
 مِنْ مُحَدَّثٍ مُسْتَقْطَعِ نَاهِي
 بُوْدِ مُحَمَّدِ مُخْتَارِ اَنَكِ تَا اَمْدِ
 زِنَادِ وَاوِ بَدِي نَهِي كُودِ وَ اَنكَارِ
 فَانْدُبْ لَهُ حَيْدَرٌ لَا غَيْرَهُ
 فَلَيْسَ بِالْفَيْسِ وَلَا بِاللَّهِ
 بَرَايِ اَوْ تَوْ عَلِي رَا بَحُونِ نَرِ غَيْرِشِ رَا
 كِهْ نَيْسْتِ اَجْنِي وَنِي مَثَرِ وِ بَدِ كَرْدَارِ

وَلَعَلَّكَ السَّالِم

هَلْ لِعَدَى الْأَدْيَابِ عَوْتُ مَعَ كُلِّ نَاسٍ نَفْسُهُ سَاهِي
 عدو بصورت کور کاهی کند عو و لیکن انپی آن کس که هست غافل و آ
 سُنَّهِمْ لَجَمْعٍ عَلَى عَقِبِهِ بِحَيْدٍ وَالنَّصْرُ لِلَّهِ
 شود هفت جمعیت عدو و بکر یزد بسی حیدر و یاری از دجبار
 روى ابو الفضل محمد بن عبد الملك الشيباني باسناد
 عن ابي عمرو بن العلاء انه قال التلاق البيت الثلاثة
 له لازم ان كانت الرب قالت اجود من هن الايات
 وهى لعل ابن ابي طالب عليه السلام اخبرني عن من مشيخة المدينة
 كن للمكاريه بالعزاء مقطعا فقل يوم لا ترى ما تكره

فَلَرُبَّمَا اسْتَرَى الْقَتْلَ فَنَافَسَتْ فِيهِ الْعُيُونُ وَانَّهُ لَمُسَوِّهٌ

وَلَرُبَّمَا اخْتَرَنَ الْكَرِيمُ لِسَانَهُ حَذَرَ الْجَوَابِ وَانَّهُ لَمُفَوِّهٌ

وَلَرُبَّمَا ابْتَسَمَ الْوَقُورُ مِنَ الْأَدَى وَفُوَادُهُ مِنْ حَرِّهِ يَتَاءَوُّهُ

روى ابو الفضل باسناد عن ابي عزيز محمد بن موسى القاضى قال النشد

جماعة من اهل العلم هن الايات لعل ابن ابي طالب عليه فكان ابو عزيز يعجب بها ويكثر اشادها

أَصْمُ عَنِ الْحِكْمِ لِحِفْظَاتٍ وَأَحْلَمُ وَالْحِلْمِ لِي أَشْبَهُ

خامشم من از سخن پائی که آرد دشمنی حلم می ورزم که باشد نیک ما ندی مرا

وَلَا تَزُكُّ جِلَّ الْمَقَالِ لِأَنَّهُ لَا أَجَابَ بِمَا أَكْرَهُ

میکنم ترک سخن پائی که آن باشد بزرگ تا نباید در جواب آن شنیدن ناسزا

وَلَهُ أَيْضًا

اِذَا مَا اجْتَرَدْتُ سِفَاهَ السَّفِينَةِ اِلَى فَاَنِي اَنَا الْاَسْفَهُ
 كَسَفَاهَتِكُمْ بَاخُوذِ نَادَانِ وَسَفِيهِ بَسْ مِنْ اَزْبِي اَنْشَانِ جَاهِلْتُمْ دَرْكَارِ هَا
 فَمِنْ مَنِّي عَجِبُ النَّاطِرِينَ لَهُ اَلْسُنٌ وَلَهُ اَوْجُهُ
 اِي سَامِ دِجْوَانِ كَشِ نَظَرِ اَنْ بَيْتِ دُخُو هَمِ زَبَانِشِ دَرْكُمْ خُوبِ وَنِيكُولَقَا
 نِيَامُ اِذَا خَضَرَ الْمَكْرِبَاتِ وَعِنْدَ الدَّنَاءَةِ يَسْتَنْبِهُ
 چُونِ شُودِ ظَاهِرِ كَرَامَتِهَا بُوَدِ دَرْ خُوبِ جِهَلِ بَنِشْتِ هُنْكَامِ دَنَاتِ غَاقِلِ وَرِزْكَ غَا

وَفِي كَلَامِ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

رَوَى اَنْ بَعْضَ اَهْلِ الْكُوفَةِ اشْتَرَوْا رَا وَاَوَّلَ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ
 رَقَالِيكَتْ لَهُ بِذَلِكَ كَتَابَا فَكَتْ بَعْدَ التَّشْمِيَةِ هَذَا مَا
 اشْتَرَى مَيِّتٌ وَمَيِّتٌ اَدَا فِي الْبِلَادِ الْمَذْنِينَ وَسَكَّةَ الْعَنَافِلِينَ
 لِلْحُدُودِ الْاَوَّلِ نِيَسِي اِلَى الْمَوْتِ وَالثَّانِي اِلَى الْقَبْرِ وَالثَّالِثُ

وَالثَّالِثُ اِلَى الْحِسَابِ وَالرَّابِعُ اِمَّا اِلَى الْجَنَّةِ اَوْ النَّارِ ثَمَّ كَبْتُ
 عَلَيْهِ السَّلَامُ هُنَا الْاَيَّاتُ

النَّفْسُ تَتَكَبَّرُ عَلَى الدُّنْيَا وَقَدْ عَلِمَتْ اَنَّ السَّلَامَةَ فِيهَا تَرْكُ مَا فِيهَا
 نَفْسٌ بَدَنِائِي دُونِ بِيكْرِيدِ وَدَانِ يَقِينِ اَنْكَ بَاشْدِ اِيْنِي دَرْ تَرْكِ اسْبَابِ جِهَنَّمَ
 لَا دَارَ لَكَ بَعْدَ الْمَوْتِ يُسْكِنُهَا اِلَّا اِلَى كَانِ قَبْلَ الْمَوْتِ بَابِهَا
 نِيَسْتِ بَعْدَ اَزْمَرِكَ كَسِ اَخَانِ وَجَايِ نَشِشْتِ غَيْرِ اَنْ جَايِ كِهْ بِيْشِلِ زَمَرِكَ خُودِ سَاخْتِ
 فَاِنْ بَنَاهَا بِخَيْرِ طَابَ مَسْكَنُهَا وَاِنْ بَنَاهَا بِشَرِّ خَابَ ثَاوِيهَا
 كَرَبَائِ اَنْ بَخِرِ اَفْكَدِ اِيْ خُوشِ مَسْكَنِشِ وَرِشْرَ اَفْكَدِ اَسَا سَلِ اِنْ بَدِشْ جَايِ وَمَكَانِ
 اَيْنَ الْمُلُوكُ اِلَى كَانَتْ مُسَلَّطَةٌ حَتَّى سَقَاهَا بِكَاسِ الْمَوْتِ سَاقِيهَا
 خُودِ كَجَا فِتْنِدِ شَاهَانِ مُسَلِّطِ بَرِ بِلَادِ سَاقِي مَوْتِشْتِ وَكَفُونِ كَاسِ دَارِ بَرِ بَرِ
 اَمْوَالِ النَّارِ اِلَى الْمِيْرَانِ بَجْمَعِهَا وَدُورِ النَّارِ اِلَى الدَّهْرِ تَبْنِيهَا
 مَالِ اَزْمَرِ مِيْرَانِشْتِ چُونِ جَمْعِ اَوْرَمِ خَايِ اِيْ بَايِ وِيْرَانِ اَمْدِ سِيْكَامِ

گم من مداین فی الا فاق قد بنیت
 ای بیاشتری که در اطراف عالم شد بنا
 لکل نفس وان کانت علی وجل
 کویچه باشد خوف بی درجه آن هر نفس
 فالمرء یسطها والذکر یقبضها
 مرد ساشی بن سازد دهند دگر
 امست خرابا و دان الموت اهیلها
 اهل آن در شام که مردند و گشتد خانها
 من المینة امال تقویها
 از برای مرگ امیدش قوی باشد بجا
 والنفس تنشرها والموت تطویرها
 نفس بکشاید و ورق مر کشید پیچد چون نشا
 تقبل کاشاید ورق مر کشید پیچد چون نشا

وَلَدُ اَيْضًا

وَفِي قَبْضِ كَفِّ الطِّفْلِ عِنْدَ وِلَادَةٍ
 اندک هنگام ولایت بسته باشد مشت طفل
 وَفِي بَسْطِهَا عِنْدَ الْمَمَاتِ مَوَاعِظُ
 وقت مردن چون کشاید کف بودی که گفت
 دَلِيلٌ عَلَى الْحَرِصِ الْمُرْكَبِ فِي الْحَيَاةِ
 شد نشان حرص که آن همراه با هر زندگی است
 اَلَا فَانْظُرُوا فِي قَدْ خَرَبَتْ بِلَا شَيْءٍ
 بگرییم که جهان رفتیم بدستم هیچ بنیت

وَقَالَ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ

لَا تُعْنِينَ عَلَى الْعِبَادِ فَاثْمَا
 مکن عتاب ببرد من فقر خود که یقین
 يَأْتِيكَ رِزْقُكَ حِينَ يُوعَدُ فِيهِ
 رسد نصیبت تو گاه اذن و حکم قد
 سَبَقَ الْقَضَاءُ لَوَقْتِهِ فَكَانَتْهُ
 قضای رفته بهنگام خویش موقوفست
 فَتَقَنَّ بِبَوْلِكَ الْكَرِيمِ فَإِنَّهُ
 تو اعتماد ببولای خویش کن که بود
 تَوَاعَدَ دُوسْتَرَا زِيَادِي بِدَرْبِهِ لَيْسَ
 و اشع عناک و کن لفقر صائنا
 يُضَيِّحُ حَشَاكَ وَأَنْتَ لَا تُقْشِيهِ
 غنای نفس کن اشکار و فقر و نهان
 وَكَانَ مِنْ جَسَمِهِ يُخْفِيهِ
 فالحر من جسد اغداؤه
 و گاه از جسمش پنهان
 کس نیست هر که جو جسمش زبون شود از فقر

قال علي رضي الله عنه

إِنَّ الْمَكَارِمَ أَخْلَاقٌ مُطَهَّرَةٌ فَالِدِينُ أَوَّلُهَا وَالْعَقْلُ ثَانِيهَا
 شَدَّ مَكَارِمَ يَكُنِي أَخْلَاقٌ وَبَشَوِيَّتُكَ^{بِكَ} أَوَّلُهَا دِينُ اسْلَامٍ وَثَانِي عَقْلُهَا
 وَالْعِلْمُ ثَالِثُهَا وَالْحِلْمُ رَابِعُهَا وَلِجُودِهَا خَامِسُهَا وَالْفَضْلُ سَادِسُهَا
 عِلْمٌ يَأْتِيهَا ثَلَاثُ أَهْلٍ يَأْتِيهَا حِلْمٌ يَأْتِيهَا رَابِعُهَا
 وَابْتِرَاسُهَا سَابِعُهَا وَالصَّبْرُ ثَامِنُهَا شَكْرُهَا تَاسِعُهَا
 سَابِعُهَا هِيَ نِيكُوِيٌّ وَصَبْرُهَا ثَامِنُهَا شَكْرُهَا تَاسِعُهَا
 وَالنَّفْسُ نَعْلَمُ أَنَّهَا لَا أَصَادِقُهَا وَلَكِنَّهَا أَرَشِدُهَا
 تَقْسِمُهَا دُونَكَ وَكَرِيمُهَا كَرَامُهَا
 الْعَيْ فِي النَّفْسِ وَالْفَقْرُ فِيهَا إِنْ بَحَرْتُ فَقَلَّ مَا يُجْزِيهَا
 چُونِ غَنَا وَفَقْرٌ فِي نَفْسِهَا كَوْنُهَا بَخِشِي كَسَتْ أَوْرَاقُهَا

عِلَلُ النَّفْسِ بِالْقَبُولِ وَالْإِلَاقَةِ بِأَقْنَاعِ نَفْسٍ رَامِشْغُولٍ وَارِ
 طَلَبَتْ مِنْكَ فَوْقَ مَا يَكْفِيهَا وَرَنَّهُ جَوِيدًا زُودِيكَ بِرَيْشِهَا
 لَيْسَ فِيمَا مَضَى وَلَا فِي الَّذِي يُتَى نِيَاتٌ مِنْ لَذَّةٍ لِمُسْتَحْلِيهَا
 أَنْكَ بَكَدِشْتِ مَعْدُومِشْتِ وَبَارِ زَانِكَ أَيْدِ نِيستِ لَذَّتِ أَيْنِ زَمَانِ
 إِنَّمَا أَنْتَ طَوَّلَ عُمُرِكَ مَا عَمَرْتَ بِالسَّاعَةِ الَّتِي أَنْتَ فِيهَا
 أَيْ كِهْ بَاعَمَرْدَ زَاوِي عَمَرْتُو سَاعَتِي شَدَّ كَيْنِ زَمَانِ هَبْتِي دُرَا
 وَلَهُ أَيْضًا

لما افتخر بها جرون با ثارهم في الاسلام بحضرت
 الرسول صلعم اورد بعض هن الايات الامام ابو الفتح
 في تفسير المنسوب اليه ونسبها الى امير المؤمنين عليه السلام
 أَنَا الْحَبِيبُ إِلَيْهَا وَنَفْسِي أَتَقِيهَا نِعْمَةٌ مِنْ خَالِقِ الْعَرْشِ مَا قَدْ خَصَّيَهَا
 مِنْ دَرَجَةٍ بَعْدَ دَرَجَةٍ وَأَنَّكَ دَارِي خُودِهِمْ مَرَّانِ نِعْمَتِ أَنْ حَقَّقْتَ وَمُخْصِصَ بَيْنِ نِعْمَا

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنْتَ كُلُّ وَصْفَةٍ وَ
فَوْقَ مَا وَصَفْتَ أَعْدَايَكَ الْمُنَافِقُونَ وَأَوْلِيَاؤَكَ الْمَوَسُونَ

وَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

عَجَبًا لِلزَّمَانِ فِي خَالَتِهِ وَبَلَدٍ دَفَعَتْ مِنْهُ إِلَيْهِ
إِذَا نِ دَارِمْ تَجِدُ دَرْ دَوَالِ نِيكِ وَبِدَ زَوْبَلَا شَدَهْمِ بَسْوِي أَوْ كَمِ رَدَ بِلَا
رُبَّ يَوْمٍ يَكِيْتُ مِنْهُ فَلَنَا صُرْتُ فِي غَيْرِهِ يَكِيْتُ عَلَيْهِ
ای بسیار روزی که آمد و ز غمش بگریستم گریه کردم روز دیگر حسرت آن روز را

وَلَدًا يَضْكُ

أَنَا مَنْ دَكْتُ صَبِيًّا ثَابِتُ الْعَقْلِ جَرِيًّا أَبْطُلُ الْأَبْطَالَ أَهْرَافًا لَا أَفْخُ شَيْئًا
من چو بودم طفل بودم ثابت العقل و پیر لشجع شجاعان بفرورنده ز کس خو فی مرا

لَنْ تَرَى فِي حَوْمَةِ الْهَيْئَةِ إِلَيَّ فِيهَا شَيْءٌ وَلَا السَّبْقُ فِي الْإِسْلَامِ طِفْلًا وَوَجْهًا
مرد عرصه میدان نبرینی شبه و مانند یی پیشی که رفقه هم بطفل کشته صاحب
وَلَا الْقُرَّةُ أَنْ قَامَ شَرِيفَتُمْهَا زَقْنِي بِالْعِلْمِ زَقَا فِيهِ قَدُصْرُ فَقْهَهَا
مهرت بود ز اهل که دارند از شرف نسبت بنی تعلیم علم داد تا کشته چپین انا
وَلَا الْفَرْخُ عَلَى النَّاسِ يَفْطِمُ وَبَيْنَهَا تُرْفَخِي بِرَسُولِ اللَّهِ إِذْ زَوَّجَنِيهَا
فرخست بر مردم بزهر آونمزدندان ترخیزی بر رسول الله اذ زوجه چینه را
لِي وَقَعَاتُ يَدِي يَوْمَ حَادَ النَّاسِ فِيهَا دَكُ فَرَسِيغٍ كَمَا زَوَّجَ كُذْرَهَا رَا
بر افتاد و اوقات بدرگز وی سوختی مرا دگر فرسینگی که زوجه کذر را را
وَأَنَا الْحَامِلُ لِلزَّائِرَةِ حَقًّا لِحَوِيهَا وَبِأَحَدٍ وَخَيْنٍ ثَمَرُ صَلَواتٍ تِلْكَهَا
و انا الحامل للزائرة حقًا لحوها و باحد و خین ثمر صلوات تلکه را
مَنْ دَارَتْ رَأْيَ بَحْتٍ دُوسْتِشْ أَوْرَدَمِ أَحَدٌ يَكْرِى بِدَانِسانِ دَرْ دَمِ جَوْلَانِ لَشْكُرَهَا
و انا الحامل للزائرة حقًا لحوها و باحد و خین ثمر صلوات تلکه را
وَإِذَا اضْرَمَ حَرْبًا أَحْمَدُ قَدَمِيهَا چو شد گری عریاحمد مراد پیش کرد
وَأَنَا وَرَأَى رَسُولَ اللَّهِ نَحْوِي قُلْتُ يَا هَبْنَهُ اللَّهُ فَمِنْ مِثْلِي فِي النَّاسِ شَيْءٌ
و انا و راوی رسول الله نحوی قلت یا هبنه الله فمن مثلي في الناس شيء
سَوَلَقِي مَرْجُونِ خَوَانِدا نِجَامِ جَا كَفْتُمْ عَطَايَ قِي بُوْدِ اِيْنِ كِيْسْتِ اَزِ مَرْ دَمِ مَرَاهُتَا

وَفَرَحَ كَلَامِ امَام

النَّفْسُ تَجَرَّعُ أَنْ تَكُونَ فَقِيرَةً وَالْفَقْرُ خَيْرٌ مِنْ غِنَى بَطْنِهَا
نفسی طاقت جرع دارد که ^{فقر}خواهد شد فقر از غنا کور کند که راه بلاد
وَعَنِ النَّفْسِ رُحْرُ مِنَ الْكَفَافِ وَأَنَّ فَجِيعَ مَا فِي الْأَرْضِ لَا يَكْفِيهَا
شد غنا کافی نفس را اگر سرکش شود هر چه باشد در زمین اوزانی نباشد کفا

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَا

إِذَا أَلْمَأَتْكَ الْكَفُّ الرَّجَالُ كَفَّتْ الْفِتَاةُ شَبَعًا وَرِيًّا
چون نشسته ساخت کف بی ابرو دمان کافی بود قناعت و خرم دلی ترا
فَكُنْ رَجُلًا رَجُلَهُ فِي الشَّرِّ وَهَامَةٌ هَمَّتِهِ فِي الشَّرِّ يَا
زان مرد شو که چون بودت پای بر زمین باشد سر تو خرم بر سما

أَيُّهَا الْبَائِلُ ذِي ثَرَوَةٍ تَرِيهِ لِمَا فِي يَدَيْهِ أَيْبًا
باز ایستاده در بر و مال منعمان بینی که سوی دست کش نیست التجا
فَإِنْ أَرَادَ أَقْرَبَ مَاءٍ الْحَيَاةِ دُونَ إِرَاقَةِ مَاءِ الْحَيَاةِ
کز آنک در بری آب ز عین الحیات خوشتر بهتر که دیری انبی نان آب روی را

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِذَا مَا أَشْتَأَنْ نَحْيَ حَيَوَةَ مُلْكٍ الْحَيَاةِ قَدْ تَحَسَّرَ لَا تَجْلُ وَلَا تَحْرُصُ عَلَى الدُّنْيَا
حیات خوش اگر خواهی که بشیرین باشد دنیا مشو ماسد مشو مسک میا و حرص بر دنیا

وَلَهُ أَيْضًا

وَمُخْتَرِسٍ مِنْ نَفْسِهِ خَوْفَ زَلَةٍ تَكُونُ عَلَيْهِ حُجَّةٌ هِيَ مَا هِيََا
نکه دارند نفس است اندر خوف زلزله که بروی حجتی بنود از چون و چرا باشد

فَقَلَّصَ زُرْدِيرَ وَأَقْضَى بَقْلِيهِ
 بیدار گشته ام بر زده داده کشاد
 وَجَانِبَ أَسْبَابِ السَّفَاهَةِ وَالْحَنَا
 ز اسباب سفاقت مرگشته و زخیات هم
 وَصَانَ عَنِ الْفَحْشَاءِ تَقْسَا كَرِيمَةً
 نکه دارنم فحشا شد از نفس کریم خود
 نَرَاهُ إِذَا مَا طَاشَ ذُو الْجَهْلِ وَالْبَصَى
 همی بینش چون خفت غاید جاهل و کودک
 لَهُ حِلْمٌ كُلُّهُ فِي صِرَاطَةِ حَازِمٍ
 بود حلمش هر علم اندر ای و آگاهی
 الْمَرْثَةُ يُرْجَى ذِمَّامًا جَارٍ
 غمی بپنی که چون بپنی کند همسایه خود را
 إِلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى فَنَالُوا أَلَمَانَا
 بیکوئی و تقوی تا مراد دل و را باشد
 عَفَا وَتَنَزَّاهَا فَاصْبَحَ عَالِيَا
 در وی عفت و نیکی که با قدر و جانبان
 أَبَى هُمَّةً إِلَّا الْعُلَى وَالْمَعَالِيَا
 نخواهد همتش چیزی که جز عز و علایان
 حَلِمًا وَقُورًا صَائِنَ النَّفْسِ هَادِيَا
 که او باشد حلیم و نفس خود را ره نمایان
 وَفِي الْعَيْنِ أَبْصَرَتْ أَبْصَرَتْ سَاهِيَا
 و چون بگری در دیدن ات غافل نمایان
 وَيَحْفَظُ مِنْهُ الْعَهْدَ إِذْ ظَلَّ رَاغِبَا
 نکه دارد بجان عهدش بکار و بپا باشد

صَبُورًا عَلَى صَرْفِ الْيَا إِلَى وَرَيْبِهِ
 صبور است او بر گردشهای شهباء و فریب
 لَهُ هِمَّةٌ تَعْلَوُا عَلَى كُلِّ هِمَّةٍ
 کما قد على البدر الجوزم الذراریا
 علوهمت او بر تران مجموع همتها
 چو ماه چهارده کو بر تران الجوزم مغانا

وَلَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ

يَا عَيْتُهَا الْمُسْتَغْنَى عَلِيًّا
 آراک پی جا هلا غنی
 أَلَا أَيْ أَنْكَ مَيِّخُوا فِي عَلِيٍّ
 مگر می بینی او را کول و نادان
 قَدْ كُنْتَ عَنْ نَدْبٍ غَنِيًّا
 هلم فاذن هنا الی
 یقین هستی غنی از بازئی او
 بیا نزدیک اینک کوی میدان

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

تمت بعون الله
الملك
الغفار

وَلَوْ أَنَا إِذَا مَشَانَا تَرَ كُنَّا لَكَ أَلَمُوتُ رَاةُ كُلِّ حَيٍّ
اكرميرم و ترك ما بکیرند
وَلَكِنَّا إِذَا مَشَانَا بُعِثْنَا
بود مردن خلاص هر که شد حی
وَلَسْنَا لَكَ بَعْدَ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ
ولی میریم و دیگر زنده سازند
وَكَمْ لِيهِ مِنْ لَطْفٍ خَفِيٍّ
وگرایی از لطف خفیه
ای بسا لطف نهان حق که از سر و خفا
وَكَمْ لِيهِ آتِي مِنْ بَعْدِ عُسْرِ
وگرایی آتی از بعد عسر
وی بسا آسانی که بعد دشواری پرسد
وَكَمْ لِيهِ نَشَاءُ بِرِصْبًا حَا
وگرایی نشاء بر صبا حا
ای بسا کاری که محال شد غاید در صبا
إِذَا ضَاقَتْ بِكَ الْأَحْوَالُ يَوْمًا
اذا ضاقت بك الاحوال يوما
چون ز احوال جهان روزی تنگ آید دل
بَاشْ وَأَنْتَ بِرِكْمٍ رَانِقٍ قَدْ عَلِي

